

Budsjett-innst. S. nr. 7

(2004–2005)

**Budsjettinnstilling til Stortinget
fra forsvarskomiteen**

St.prp. nr. 1 (2004-2005)

**Innstilling fra forsvarskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet
for 2005, kapitler under Forsvarsdepartementet mv.
(rammeområde 8)**

Budsjett-innst. S. nr. 7

(2004–2005)

**Budsjettinnstilling til Stortinget
fra forsvarskomiteen**

St.prp. nr. 1 (2004-2005)

**Innstilling fra forsvarskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet
for 2005, kapitler under Forsvarsdepartementet mv.
(rammeområde 8)**

INNHold

1.	Oversikt over budsjettkapitlene i rammeområde 8	5
2.	Sammendrag	7
2.1	Sikkerhetspolitiske utviklingstrekk	7
2.2	Hovedmål og prioriteringer	8
2.3	Økonomiske rammer	10
2.4	Komiteens merknader	10
3.	Sikkerhetspolitiske utviklingstrekk og norske hovedprioriteringer	13
3.1	Norske sikkerhetsinteresser	14
3.2	Sikkerhetspolitikkenes gråsoner	14
3.3	Sikkerhetspolitiske utfordringer	14
3.4	Utviklingen i FN	14
3.5	Utviklingen i NATO	15
3.6	Utviklingen i EU og ESDP	15
3.7	USA og den transatlantiske dimensjonen	16
3.8	Forholdet til Russland	16
3.9	Nordsjøstrategien	17
3.10	Norden og de baltiske stater	17
3.11	Komiteens merknader	17
4.	Hovedmål og prioriteringer	19
4.1	Regjeringens hovedmål	19
4.2	Mål og virkemidler	19
4.3	Økonomiske rammer	20
4.4	Oppfølging av langtidsplanene 2002-2005 og 2005-2008	20
4.4.1	Generelt	20
4.4.2	Felles	21
4.4.2.1	Strategisk ledelse og kommandostruktur	21
4.4.2.2	Heimevernet (HV)	21
4.4.2.3	Lokalisering av Vest-Finnmark Heimevernsdistrikt 17	21
4.4.2.4	Forsvarets logistikkorganisasjon (FLO) og operativ logistikk- og støttestruktur	22
4.4.2.5	Nye felleskapasiteter	23
4.4.3	Landstridskrefter	23
4.4.4	Sjøstridskrefter	23
4.4.5	Luftstridskrefter	24
4.5	Operativ virksomhet	24
4.5.1	Transformasjon	24
4.5.2	Operativ evne	24
4.5.3	Deltakelse i operasjoner i utlandet	25
4.5.4	Operativ logistikk	25
4.5.5	Strategisk sjø- og lufttransportkapasitet	25
4.5.6	Spesialstyrker	26
4.5.7	Kystvakten	26
4.5.8	Totalforsvar og sikring av vitale samfunnsinteresser	26
4.5.9	Økt trygghet gjennom redusert sårbarhet i samfunnet	26
4.5.10	Vern mot atom-, radiologiske, biologiske og kjemiske våpen	27
4.5.11	Helhetlig system for styrkeoppbygging	27

4.5.12	Nytt beredskapssystem for Forsvaret	27
4.5.13	Øvelser	27
4.5.14	Styrkeproduksjon	28
4.5.15	Personell	29
4.5.16	Eiendomsforvaltning og avhending	30
4.5.17	Investeringer	30
4.5.18	Materiellinvesteringer	30
4.5.19	Investeringer i bygninger og eiendommer	31
4.5.20	Forskning og utvikling	31
4.5.21	Miljøvern	31
4.6	Komiteens merknader	31
5.	Rapport for virksomheten i 2003	33
5.1	Sammendrag	33
5.2	Komiteens merknader	33
6.	Informasjonssaker	34
6.1	Norsk assosiert medlemskap i Air Transport Air to Air Refuelling and other Exchange of Services (ATARES) og European Airlift Centre (EAC)	34
6.2	Norsk formannskap i Western European Armaments Organisation (WEAO)	34
6.3	European Defence Agency (EDA)	34
6.4	Norsk formannskap i Nordic Armaments Co-operation (NORDAC)	35
6.5	Befalets stillingsvern	35
6.6	Evaluering av Leveranseprosjekt 1 (LP-1) i Program Golf	35
6.7	Styrking av forvaltningskompetansen i Forsvaret	36
6.8	Vedrørende Forsvarets flystripe på Kjeller	36
6.9	Ny distriktsstruktur i Heimevernet - navn og nummerering på heimevernsdistriktene	36
6.10	Forsvarets salg av Østre Bolærne	37
6.11	Fremtidig helikoptervirksomhet på Sola	38
6.12	Nasjonal militærmedisinsk poliklinikk	38
6.13	Psykiatrisk/psykosomatisk oppfølging av personell	38
6.14	Komiteens merknader	38
7.	Merknader til de enkelte kapitler	39
7.1	Hovedprioriteringer fra Arbeiderpartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti	39
7.2	Hovedprioriteringer fra Arbeiderpartiet	40
7.3	Hovedprioriteringer fra Fremskrittspartiet	40
7.4	Hovedprioriteringer fra Sosialistisk Venstreparti	45
7.5	Hovedprioriteringer fra Senterpartiet	47
7.6	Oppsummering	50
7.7	De enkelte kapitler	54
8.	Forslag fra mindretall	72
9.	Komiteens tilråding	72

Budsjett-innst. S. nr. 7

(2004-2005)

Budsjettinnstilling til Stortinget fra forsvarskomiteen

St.prp. nr. 1 (2004-2005)

Innstilling fra forsvarskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2005, kapitler under Forsvarsdepartementet mv. (rammeområde 8)

Til Stortinget

1. OVERSIKT OVER BUDSJETTKAPITLENE I RAMMEOMRÅDE 8 (90-poster behandles av finanskomiteen utenfor rammesystemet)

Kap.	Post	Formål:	St.prp. nr. 1 med Tl. nr. 1-7
Utgifter i hele kroner:			
<i>Stortinget og underliggende institusjoner</i>			
42		Forsvarets ombudsmannsnemnd	4 000 000
	1	Driftsutgifter	4 000 000
<i>Justis- og politidepartementet</i>			
451		Samfunnssikkerhet og beredskap (jf. kap. 3451)	516 524 000
	1	Driftsutgifter	489 540 000
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	2 094 000
	22	Flyttekostnader, <i>kan overføres</i>	20 027 000
	70	Overføringer til private	4 863 000
<i>Forsvarsdepartementet</i>			
1700		Forsvarsdepartementet (jf. kap. 4700)	288 111 000
	1	Driftsutgifter	280 473 000
	73	Forskning og utvikling, <i>kan overføres</i>	7 638 000
1710		Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg (jf. kap. 4710)	860 000 000
	24	Driftsresultat	-489 000 000
	47	Nybygg og nyanlegg, <i>kan overføres</i>	1 349 000 000
1719		Fellesutgifter og tilskudd til foretak under Forsvarsdepartementet	785 195 000
	1	Driftsutgifter	400 743 000
	43	Til disposisjon for Forsvarsdepartementet	20 000 000
	51	Tilskudd til Forsvarets forskningsinstitutt	151 749 000
	71	Overføringer til andre, <i>kan overføres</i>	52 703 000
	78	Norges tilskudd til NATOs driftsbudsjett, <i>kan overføres</i>	160 000 000

Kap.	Post	Formål:	St.prp. nr. 1 med Tl. nr. 1-7
1720		Felles ledelse og kommandoapparat (jf. kap. 4720)	1 278 558 000
	1	Driftsutgifter	1 278 558 000
1723		Nasjonal sikkerhetsmyndighet (jf. kap. 4723)	95 970 000
	1	Driftsutgifter	95 970 000
1725		Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarsstaben (jf. kap. 4725)	2 805 650 000
	1	Driftsutgifter	2 665 652 000
	50	Overføring Statens Pensjonskasse, <i>kan overføres</i>	130 871 000
	70	Renter låneordning, <i>kan overføres</i>	9 127 000
1731		Hæren (jf. kap. 4731)	3 923 633 000
	1	Driftsutgifter	3 923 633 000
1732		Sjøforsvaret (jf. kap. 4732)	2 855 369 000
	1	Driftsutgifter	2 855 369 000
1733		Luftforsvaret (jf. kap. 4733)	3 635 846 000
	1	Driftsutgifter	3 635 846 000
1734		Heimevernet (jf. kap. 4734)	1 108 454 000
	1	Driftsutgifter	1 108 454 000
1735		Etterretningstjenesten	691 845 000
	21	Spesielle driftsutgifter	691 845 000
1740		Forsvarets logistikkorganisasjon (jf. kap. 4740)	1 602 581 000
	1	Driftsutgifter	1 602 581 000
1760		Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg (jf. kap. 4760)	8 674 139 000
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 1760, post 45</i>	819 410 000
	44	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, nasjonalfinansiert andel, <i>kan overføres</i>	104 728 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	7 435 000 000
	48	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, fellesfinansiert andel, <i>kan overføres</i>	181 828 000
	75	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, Norges tilskudd til NATOs investeringsprogram for sikkerhet, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1760, post 44</i>	133 173 000
1790		Kystvakten (jf. kap. 4790)	728 499 000
	1	Driftsutgifter	728 499 000
1791		Redningshelikoptertjenesten (jf. kap. 4791)	33 803 000
	1	Driftsutgifter	33 803 000
1792		Norske styrker i utlandet (jf. kap. 4792)	800 000 000
	1	Driftsutgifter	800 000 000
1795		Kulturelle og allmenntilgjengelige formål (jf. kap. 4795)	231 290 000
	1	Driftsutgifter	154 583 000
	60	Tilskudd til kommuner, <i>kan overføres</i>	40 500 000
	72	Overføringer til andre	36 207 000
		Sum utgifter rammeområde 8	30 919 467 000

Inntekter i hele kroner:

Inntekter under departementene

3451		Samfunnsikkerhet og beredskap (jf. kap. 451)	125 469 000
	1	Gebyrer	93 672 000
	3	Diverse inntekter	31 797 000
4710		Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg (jf. kap. 1710)	402 605 000
	47	Salg av eiendom	402 605 000
4720		Felles ledelse og kommandoapparat (jf. kap. 1720)	32 464 000
	1	Driftsinntekter	32 464 000
4723		Nasjonal sikkerhetsmyndighet (jf. kap. 1723)	303 000
	1	Driftsinntekter	303 000
4725		Fellesinstitusjoner og -inntekter under Forsvarsstaben (jf. kap. 1725)	89 798 000
	1	Driftsinntekter	87 701 000
	70	Renter låneordning	2 097 000

Kap.	Post	Formål:	St.prp. nr. 1 med Tl. nr. 1-7
4731		Hæren (jf. kap. 1731)	40 792 000
	1	Driftsinntekter	40 792 000
4732		Sjøforsvaret (jf. kap. 1732)	16 215 000
	1	Driftsinntekter	16 215 000
4733		Luftforsvaret (jf. kap. 1733)	56 161 000
	1	Driftsinntekter	56 161 000
4734		Heimevernet (jf. kap. 1734)	2 703 000
	1	Driftsinntekter	2 703 000
4740		Forsvarets logistikkorganisasjon (jf. kap. 1740)	117 082 000
	1	Driftsinntekter	117 082 000
4760		Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg (jf. kap. 1760)	204 340 000
	48	Fellesfinansierte bygge- og anleggsinntekter	204 340 000
4790		Kystvakten (jf. kap. 1790)	359 000
	1	Driftsinntekter	359 000
4795		Kulturelle og allmenntilgjengelige formål (jf. kap. 1795)	746 000
	1	Driftsinntekter	746 000
4799		Militære bøter	1 000 000
	80	Militære bøter	1 000 000
		Sum inntekter rammeområde 8	1 090 037 000
		Netto rammeområde 8	29 829 430 000

2. SAMMENDRAG

2.1 Sikkerhetspolitiske utviklingstrekk

Norges sikkerhetsinteresser var tidligere primært definert innenfor det euroatlantiske området, men globaliseringens effekter har redusert relevansen av et så avgrenset perspektiv. Geografisk avstand er i mindre grad enn tidligere et kriterium for ivaretagelse av nasjonal sikkerhet. Stikkord som internasjonal terrorisme, informasjonsangrep via Internett, spredning av masseødeleggelsesmidler og -våpen, og langtrekkende våpensystemer, samt alvorlig internasjonal kriminalitet, illustrerer nødvendigheten av et globalt perspektiv. Det eksisterer ingen trussel om militært angrep fra en annen stat mot norsk territorium på kort og midlere sikt, men Norges betydelige ressurser, geostrategiske beliggenhet og internasjonale virksomhet kan medføre anslag og andre direkte konsekvenser som kan true viktige nasjonale interesser.

De europeiske lands sikkerhet er i økende grad udelelig, og norsk sikkerhet kan ikke ses isolert fra europeisk sikkerhet, verken politisk, juridisk, økonomisk, miljømessig eller militært. En generell og overordnet norsk sikkerhetsinteresse forblir derfor knyttet til videreføring og styrking av det transatlantiske og europeiske sikkerhetssamarbeidet.

FN spiller en nøkkelrolle for norsk sikkerhetspolitikk. Norsk sikkerhet er nært knyttet til eksistensen av velfungerende ordninger for sikkerhetssamarbeid i en global ramme. Det endrede risikobildet bidrar til å forsterke dette poenget ytterligere. Samarbeidet innenfor rammen av FN er av stor betydning for Norge, og Norge er tjent med at internasjonale sikkerhetsutfordringer finner sin løsning innenfor en bred konsensus, basert på prinsippene i FN-pakten og gjennom forankring i folkeretten.

Innenfor den overordnede rammen som legges av FN, er NATO hjørnesteinen i norsk sikkerhets- og forsvarspolitik. NATOs primære geografiske fokus er fortsatt det euroatlantiske området, med hovedvekt på forebygging, begrensning og løsning av regionale kriser og konflikter som kan utvikle seg til å true sikkerheten til ett eller flere medlemsland. De nye sikkerhetsutfordringene har imidlertid et mer globalt nedslagsfelt. Dette har fått følger for NATO-samarbeidet.

Vedtaket fra NATOs toppmøte i Istanbul i juni 2004 viser at alliansen videreutvikler og tilpasser seg behovene for å effektivt kunne håndtere nye sikkerhetsutfordringer. Istanbul var det første toppmøtet etter utvidelsen med syv nye medlemsland og viser hvordan alliansens forsvars- og sikkerhetsrolle er blitt utvidet. Vedtaket om et utvidet NATO-engasjement i Afghanistan for å støtte den afghanske regjeringens innflytelse utenfor Kabul, er et viktig eksempel på dette. Videre vedtok toppmøtet etter anmodning fra den nye irakiske regjeringen å bidra med NATO-støtte til opplæring av irakiske sikkerhetsstyrker, slik at disse bedre kan ivareta sikkerhetsoppgavene i Irak.

De nærmeste årene vil EU ventelig bli mer fremtredende som konsultasjonsforum og politisk aktør for ivaretagelse av europeisk og internasjonal sikkerhet og stabilitet. EUs økte evne til koordinert anvendelse av diplomatiske, politiske, økonomiske, militære og juridiske virkemidler, vil fortsatt kunne få konsekvenser for NATO og det transatlantiske forholdet.

Utviklingen av en enhetlig europeisk forsvars- og sikkerhetspolitikk (ESDP) er positivt også sett med norske øyne. Et styrket ESDP fører til at den europeiske pilaren i det transatlantiske sikkerhetsfellesskapet styrkes. Norge ønsker å bidra til at Europa fremstår

som en mer slagkraftig, enhetlig og synlig aktør. Ved å utvikle europeiske kapasiteter vil Europa i større grad kunne ta ansvar for europeisk og global sikkerhet og stabilitet.

2.2 Hovedmål og prioriteringer

Å forbedre Forsvarets operative evne er hovedformålet med den pågående omstillingen. Utviklingen av Forsvaret til et moderne, fleksibelt og alliansetilpasset sikkerhetspolitisk virkemiddel fortsetter. Forsvaret vil gjennom å løse sine oppgaver bidra til å oppfylle Norges sikkerhets- og forsvarspolitiske mål, og både oppgaver Norge i stor grad må løse alene og oppgaver som må løses i samarbeid med allierte, er styrende for Forsvarets strukturutvikling.

Det skal etableres en balanse mellom Forsvarets oppgaver, struktur og ressurstilgang, og virksomheten skal baseres på et nært samarbeid med relevante sivile myndigheter og på en verneplikt som praktiseres i tråd med Forsvarets behov. Gjennom driftsinnsparingstiltak skal ressurser frigjøres og primært omdisponeres til prioriterte områder som øvelser og annen operativ virksomhet, og materiellinvesteringer. Forsvarets styrkestruktur bygges opp med kapasiteter og personell som vil kunne løse oppgaver både hjemme og ute, slik at de vil gi gjensidig forsterkende synergieffekter i løsningen av de ulike oppgavene.

Langtidsplanen som Stortinget vedtok 10. juni i 2004, fastsetter forsvarspolitikken for perioden 2005-2008 og overlapper i budsjettåret 2005 med langtidsplanen for 2002-2005. Forsvarsplanen for kommende periode forutsetter at de vedtatte omstillingsmålene i planen 2002-2005 nås. Nye mål og virkemidler for den videre omstilling og modernisering av Forsvaret er trukket opp i den nye planen. Regjeringen følger opp disse vedtatte planene i forslaget til forsvarsbudsjett for 2005 og viderefører det høye budsjettnivået med en total forsvarsramme på 30,4 mrd. kroner.

Driftsinnsparingsmålet i langtidsplanen 2002-2005 på minimum 2 mrd. kroner årlig innen utgangen av 2005 sammenlignet med et alternativ uten omlegging, ligger fast. Årlig drift av Forsvarets militære organisasjon i 2005 skal utgjøre maksimalt 19,8 mrd. kroner. Videre forutsetter planen en bemanningsreduksjon på minimum 5 000 årsverk ift. september 2000 og en reduksjon av eiendoms- og bygningsmassen med minimum 2 mill. kvm - fra 6 mill. kvm til 4 mill. kvm - innen utgangen av 2005. Budsjettforslaget i 2005 legger opp til å nå alle disse målene.

Omleggingen har så langt gått etter planen på de fleste områder, og det er oppnådd en dreining av ressursstrømmen fra støttevirksomhet til operativ virksomhet. Driftsinnsparingsmålet for 2003 ble i store trekk oppnådd, med en reduksjon på 1 235 mill. kroner ift. et alternativ uten omlegging. Utrangering av bygningsmasse gikk langt på vei etter plan, med en utrangering av 440 000 kvm. Dette gir en reduksjon så langt i omstillingsperioden på 1,3 mill. kvm av målet på 2 mill. kvm. Det ble oppnådd en netto reduksjon på i overkant av 2 200 årsverk ved utgangen av 2003. De største gjestående utfordringene er bemanningsreduk-

sjoner og reduksjoner i personell driftskostnader, fremfor alt i Forsvarets logistikkorganisasjon. Dette vil derfor være et overordnet prioritert område i 2005.

Budsjettet for 2005 legger opp til en driftsreduksjon i Forsvarets militære organisasjon på ca. 2 1/4 mrd. kroner ift. et alternativ uten omlegging, dvs. ca. 1/4 mrd. kroner bedre enn målkravet. Dette skjer samtidig som Forsvaret i perioden har håndtert et høyere ambisjonsnivå enn opprinnelig lagt til grunn, eksempelvis gjennom etablering av NATO Response Force-4 og tilfredsstillelse av forpliktelser gjennom Prague Capabilities Commitment. Videre har Forsvaret evnet å dekke inn stadig større kostnader forbundet med operasjoner i utlandet innenfor den ordinære driftsrammen, og tæring på forbrukslagre og beredskapsbeholdninger er kraftig redusert. Sist, men ikke minst, har Forsvaret lyktes i å få kontroll over den kraftige driftskostnadsveksten som fant sted i 1990-årene.

Forsvarets militære organisasjon innførte nytt lønns- og regnskapssystem og kontoplan i november 2003. Det oppsto betydelige overgangsproblemer ved innføring av det nye systemet, som til slutt resulterte i at regnskapet for 2003 ikke ble godkjent. Fra 2004 oppfyller Forsvaret kravene i statens økonomiregelverk innenfor lønn og regnskap, og det er iverksatt en rekke tiltak for å løse de overgangsproblemene som oppstod i 2003.

Langtidsplanen av 10. juni 2004 fastsetter ytterligere omstillingsmål for perioden 2005-2008. Minimum 2 mrd. 2004-kroner skal forskyves fra logistikk- og støttevirksomhet til operativ virksomhet og materiellinvesteringer, sammenlignet med 2004-nivået. Av dette frigjøres netto minimum 600 mill. kroner fra Forsvarets logistikkorganisasjon (FLO). Antall årsverk i Forsvarets militære organisasjon skal bringes ned til anslagsvis 15 000 (eksklusive gevinster knyttet til den videre moderniseringen av FLO), Forsvarets eiendommer, bygg og anlegg (EBA) skal reduseres til maksimalt 3,5 mill. kvm og husleieutgiftene pr. kvadratmeter reduseres med inntil 20 pst. Disse økonomiske og administrative delmålene skal gjennomføres snarest mulig, og senest innen utgangen av 2008.

For at Forsvaret lettere kan fokusere på de strategiske målene og kjernevirksomheten og oppnå reelle kostnadsreduksjoner, vil Forsvaret på ulike måter involvere privat virksomhet. Det vil kunne omfatte bortsetting, partnering og offentlig privat samarbeid (OPS) i større utstrekning enn til nå.

Den operative aktiviteten vil i 2005 bli noe høyere eller videreføres på samme nivå som i 2004. I Hæren vil produksjonen til internasjonale operasjoner og aktiviteten ved Hærens jegerkommando bli prioritert og øke iht. planlagt deltakelse i flernasjonale operasjoner og ambisjoner for Forsvarets spesialstyrker. Sjøforsvaret opprettholder seilingsmønsteret med bl.a. tilstedeværelse i Nord-Norge. Aktiviteten ved Marinejegerkommandoen øker iht. økte ambisjoner for Forsvarets spesialstyrker. Kystvakten vil bli tilført ekstra midler for å styrke slepebåtberedskapen i Nord-Norge. Fokus i Luftforsvaret ligger på produksjon av operativ evne og operative aktiviteter, slik som opprett-

holdelse av antall flytimer, og vil i 2005 produsere til Forsvarets styrkestruktur og internasjonalt engasjement. Innenfor Heimevernet er fokus i 2005 rettet mot igangsatt gjennomføring av kvalitetsreformen, med dertil endring av organisasjon og bemanning. Styrkeproduksjon og operativ virksomhet vil opprettholdes på samme nivå som i 2004.

I transformasjonsprosessen er overgangen til et nettverksbasert forsvar med felles databasert informasjonssystem som knytter sensorer, beslutningstakere og våpensystemer sammen, et viktig satsingsområde. Bedre evne til å operere sammen med allierte styrker, også med mindre og høyt spesialiserte styrker - såkalte nisjekapasiteter - er en annen del av denne satsingen. Innenfor militær transformasjon er det også prioritert å utvikle norske deployerbare styrker med økt tilgjengelighet og evne til å møte aktuelle sikkerhetsutfordringer.

Kapasiteter som inngår i Prague Capabilities Commitments (PCC) er viktige, og utviklingen av disse vil fortsette i 2005. De kapasiteter PCC skal fremskaffe, vil være en forutsetning for en vellykket etablering av NATO Response Force (NRF). Styrkebidragene til NRF må tilfredsstillende meget høye operative krav, og norsk deltakelse i utviklingen av NRF vil bli en prioritert operativ virksomhet for utvalgte styrker i Forsvaret. I denne forbindelse vil deler av eksperimenteringen, treningen og øvingen av NRF bli søkt lagt til Norge, bl.a. som del av virksomheten ved Alliert kompetansesenter for operasjoner under vinterforhold som skal etableres som del av Fellesoperativt hovedkvarter (FOHK) i Stavanger. Også Senter for militære erfaringer ved FOHK vil være en ressurs mht. erfaringsbasert kompetanseoverføring til utvikling av det norske styrkebidraget i NRF.

Norges engasjement i utenlandsoperasjoner er en av Forsvarets prioriterte oppgaver. Slike operasjoner vil alltid foregå i en flernasjonalt ramme. Norge har imidlertid begrensede militære ressurser og vil av den grunn ikke kunne delta i et større antall militære operasjoner samtidig. Målet er at Norge skal kunne delta aktivt med prioritet til de operasjoner som NATO påtar seg.

Relevante bidrag til NATO-operasjonen i Afghanistan forblir et nasjonalt militært hovedsatsingsområde i 2005, som støtte til nasjonsbyggingen i Afghanistan og som ledd i kampen mot internasjonal terrorisme. På Balkan vurderes utviklingen totalt sett å være positiv. Norge vil fortsatt bidra til den NATO-ledede styrken i Kosovo (KFOR) i 2005. Det planlegges også en begrenset deltakelse i den EU-ledede styrken i Bosnia når denne tar over ansvaret etter NATO. I Irak planlegges det med et mindre norsk bidrag. I Sudan er Forsvaret forberedt på deltakelse i en FN-operasjon med et begrenset antall stabsoffiserer. For øvrig planlegges det med å stille observatører og stabsoffiserer til FN og koalisjonsoperasjoner på omtrent samme nivå som i 2004.

Omleggingen av Forsvaret og endringer i NATO får konsekvenser for øvelsesåret 2005. NATOs øvingsprogram er under revidering, og Forsvaret foretar nå nye

vurderinger av øvingsvirksomheten for fremtiden, sett ift. sentrale prioriteringer, kapasiteter og konsepter, øvingsbehov og kostnader. Den sentrale øvelsen i 2005 vil være vinterøvelsen Battle Griffin i Trøndelag, hvor det legges opp til bred internasjonal deltakelse. Øvelsen fokuserer på oppdragstyper som NRF forventes å skulle løse.

Verneplikten gir god og stabil tilgang til egnet personell og bidrar til at Forsvaret kan rekruttere de beste til tjeneste i den operative strukturen og til utdanning i Forsvaret, ikke minst med tanke på flernasjonale operasjoner hjemme og ute. I takt med reduksjonen av Forsvarets styrkestruktur er behovet for antallet vernepliktige redusert, og verneplikten vil i fremtiden derfor basere seg på Forsvarets behov. Den etablerte praksis med selektiv og differensiert verneplikt medfører klare utfordringer både ift. økonomi, godtgjørelser, byrdefordeling og rettferdighet. De som fullfører førstegangstjenesten, skal belønnes for dette i form av statushevende tiltak, herunder en gradvis økning av dimisjonsgodtgjørelsen. Regjeringen legger derfor opp til en opptrapping som ytterligere vil øke dimisjonsgodtgjørelse fra 8 900 kroner i 2004 til 15 000 kroner i 2005 for de vernepliktige som gjennomfører tolv måneders førstegangstjeneste.

Også i 2005 prioriteres betydelige midler (7 435 mill. kroner) til materiellinvesteringer. Disse ressursene prioriteres til etablering og modernisering av den vedtatte styrkestrukturen. Det er fortsatt tung satsing innenfor Sjøforsvarets investeringsportefølje, der fregattprosjektet er den største enkeltinvestering - også sett i et totalperspektiv. Anskaffelsen av nye Skjoldklasse missiltorpedobåter står for den nest største omsetningen av investeringsmidler i Sjøforsvaret i 2005, og den tredje største totalt sett. Satsingen innenfor luftforsvarsstyrker er også betydelig, der prosjektet for anskaffelse av nye enhetshelikoptre står for en stor del av ressursbruken sammen med flere prosjekter rettet mot kampflyvåpenet. For Hærens del medgår store deler av investeringsmidlene til videreføring av stridsvognprosjektet (Leopard 2). Resterende investeringsmidler i Hæren vil bli prioritert til materiell til avdelinger som kan nyttes i flernasjonale operasjoner og til videreføring av pågående prosjekter. En felles satsing mot et nettverksbasert forsvar er representert med store investeringer i Link-16, et prosjekt for overføring av felles situasjonsbilde mellom feltavdelinger og opprettholdelse av vår kapasitet til kommunikasjon med norske avdelinger globalt.

Bevilgningen til nasjonalfinansierte og fellesfinansierte bygg- og eiendomsprosjekter er reelt redusert med 14,2 pst. Bevilgningen til nasjonalfinansierte prosjekter vil i 2005 i all hovedsak gå til å videreføre og ferdigstille pågående prosjekter som i stor grad er en følge av omstillingen som ble igangsatt i 2002. Det er derfor i liten grad planlagt oppstart av prosjekter i 2005. Sistnevnte vil i hovedsak være bygg- og eiendomstiltak som er et resultat av innføring av nye materiellsystemer. I denne proposisjonen legges det frem ett nytt prosjekt med kostnadsramme over 100 mill. kroner for oppstart i 2005 (Setermoen - flerbrukshall). For felles-

finansierte prosjekter er utgiftene i hovedsak knyttet til etableringen av Joint Warfare Centre på Jåtta, Stavanger og ferdigstillelse av Sindre II-radarer. I 2005 er de største utbetalingene knyttet til Regionfelt Østlandet og nytt ledelsesbygg på Akershus.

2.3 Økonomiske rammer

Regjeringens budsjettforslag legger opp til et forsvarsbudsjett med en utgiftsramme på 30 398,9 mill. kroner og en inntektsramme på 969,6 mill. kroner. Utgiftsrammen øker nominelt med 1 183,4 mill. kroner (4,1 pst.) og reelt med 69,8 mill. kroner (0,2 pst.) sammenlignet med saldert budsjett 2004. Budsjettet er fordelt med 7 435 mill. kroner til materiellinvesteringer, 1 768,7 mill. kroner til nasjonalfinansierte og fellesfinansierte bygg- og eiendomsinvesteringer og totalt 21 195,2 mill. kroner til drift av forsvarssektoren totalt sett. Det er avsatt 800 mill. kroner til operasjonsrelaterte merutgifter ifm. norske styrker i utlandet i 2005. I tråd med gjeldende praksis er budsjetterte inntekter innarbeidet i utgiftsrammen.

2.4 Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Gunnar Halvorsen, lederen Marit Nybakk og Rita Tveiten, fra Høyre, Bjørn Hernæs og Åge Konradsen, fra Fremskrittspartiet, Per Roar Bredvold og Per Ove Width, fra Sosialistisk Venstreparti, Kjetil Bjørklund, fra Kristelig Folkeparti, Åse Wisløff Nilssen, og fra Senterpartiet, Marit Arnstad, viser til proposisjonen og registrerer at departementet i proposisjonen understreker den nøkkelrollen som FN spiller som basis for norsk sikkerhets- og utenrikspolitik.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser videre til at internasjonale sikkerhetsutfordringer må finne sin løsning basert på prinsippene i FN-pakten. Flertallet er enig i at norsk deltagelse i internasjonale operasjoner må baseres både på legalitet og legitimitet. Flertallet er av den oppfatning at norsk deltagelse i internasjonale operasjoner må være folkerettslig forankret. I tillegg er politisk og moralsk legitimitet nødvendig. For øvrig er det viktig at militære engasjement i utlandet er gjenstand for en bred og åpen debatt. Dette er avgjørende for å forankre norsk utenrikspolitik i folket. Flertallet vil videre vise til at Norge dermed fortsatt må avstå fra deltagelse i preventiv krigføring og forkjøpsangrep som ikke har en klar forankring i folkeretten.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener at deltagelse i internasjonale operasjoner må bygge på et utvetydig og konkret FN-mandat og alle politiske og diplomatiske ikke-militære virkemidler må være prøvd ut, deriblant ulike økonomiske sanksjoner, våpen- og oljeembargo. Det er nødvendig med folkerettslig forankring, i tillegg er politisk og moralsk legitimitet nødvendig.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, vil videre støtte at NATO er hjørnesteinen i norsk sikkerhets- og forsvarspolitik. Flertallet vil understreke at både NATO og EU-utvidelsene 1. april og 1. mai 2004 kan sies å markere den definitive slutten på den kalde krigen. NATOs og EUs bidrag som stabiliseringsfaktorer i Europa kan ikke overvurderes. For mange av de nye medlemslandene representerer NATO-medlemskap mye mer enn deltagelse i en forsvarsallianse. For dem er EU en sikkerhet for at de er en del av det demokratiske Europa.

Flertallet har merket seg at vedtakene fra NATOs toppmøte i Istanbul i juni 2004 viser at alliansen videreutvikler og tilpasser seg behovene for effektivt å kunne håndtere nye sikkerhetsutfordringer. Flertallet har videre merket seg at alliansen nå gir Afghanistan førsteprioritet.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, registrerer den raske utviklingen av EUs forsvars- og sikkerhetspolitikk og erkjenner at det representerer utfordringer for Norge, når det gjelder deltagelse i og innflytelse på de prosesser som tar beslutninger om sikkerhetspolitiske spørsmål på det europeiske kontinent. EUs forsvars- og sikkerhetspolitikk kan også føre til at den europeiske pilaren i det transatlantiske sikkerhetsfellesskapet blir mer markant.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at EU har tatt initiativ til å opprette innsatsstyrker som skal kunne brukes til krisehåndtering for å hjelpe FN med å f.eks. gjenopprette fred eller overvåke uro i land der dette måtte oppstå, og har i den forbindelse merket seg at Sverige og Finland ønsker at Norge skal delta i denne beredskapsstyrken.

Disse medlemmer mener at det er viktig å bidra i EU's forsvarssamarbeid sammen med våre skandinaviske naboer og sammen med NATO-allierte.

Videre vil disse medlemmer understreke at klare forutsetninger for norsk deltagelse er at beslutning om deltagelse fattes nasjonalt, at styrken er under nasjonal kontroll, at det har en klar folkerettslig forankring og er i tråd med Grunnloven.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet har merket seg innholdet i proposisjonens kapittel 2.6 om Utviklingen i EU og ESDP.

Disse medlemmer ser positivt på at norske soldater skal delta i de såkalte stridsgruppene som EU skal etablere, men forventer og forutsetter at den avtale som inngås mellom den norske regjering og EU legges fram for Stortinget for en grundig og åpen behandling.

Disse medlemmer forutsetter videre at Regjeringen, når saken fremlegges for Stortinget, i svært grundige former drøfter avtalens innhold opp mot den norske grunnloven.

Disse medlemmer anser det for spesielt viktig å få klarlagt hvilken medbestemmelse norske myndigheter har over norske soldater som er innmeldt til EUs

stridsgrupper, og ønsker prinsipielt en klargjøring av hvorvidt det å stille norske soldater til rådighet for EUs stridsgrupper er forenlig og i overensstemmelse med grunnloven.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at Norge ikke er medlem i EU og dermed har valgt å stå utenfor EUs forsvars- og sikkerhetspolitiske samarbeid. EUs toppmøte i juni 2004 vedtok å opprette 7-9 militære kampgrupper. Disse gruppene skal bestå av 1500 soldater i hver og kan settes inn på kort varsel i ulike konfliktområder. Disse medlemmer viser til at Regjeringen har signalisert ønske om å delta i en av disse militære kampgruppene.

Disse medlemmer er svært overrasket over at Regjeringen på denne måten velger å overse de uklarheter som dette medfører i forhold til Grunnlovens bestemmelser. Disse medlemmer vil understreke at spørsmålet om deltakelse i EUs forsvarspolitiske og militære samarbeid var en av grunnene til at et flertall i befolkningen sa nei til norsk EU-medlemskap i 1994. Disse medlemmer kan ikke se Regjeringens holdning i dette spørsmålet som noe annet enn en fundamental mangel på respekt for den beslutning som er tatt om norsk EU-medlemskap.

Disse medlemmer vil understreke at Norge gjennom vårt engasjement i FN har alle muligheter til å delta i fredsbevarende operasjoner der dette er nødvendig. Disse medlemmer er videre overrasket over at man uten videre har kapasitet til å delta i en slik militær kampgruppe når man samtidig har vært nødt til å takke nei til deltakelse i FN-opppdrag på grunn av manglende kapasitet.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil vise til den økte militariseringen som synes å være målsetningen for EU-landenes militærpolitiske samarbeid. Dette medlem vil i denne sammenhengen særlig vise til artikkel 40 i forslaget til ny EU-grunnlov, der det slås fast at "Medlemsstatene forplikter seg til gradvis å forbedre deres militære kapasitet", og mener dette er å se på som en naturlig oppfølging av den utviklingen som har foregått innen det militærpolitiske området i EU de senere årene. Dette medlem registrerer at et EU-medlemskap for Norges vedkommende trolig vil innebære både økt militarisering og påbud om økt bruk av økonomiske midler så vel som andre ressurser på Forsvaret. Dette er en utvikling dette medlem er svært negativ til.

Dette medlem er særlig bekymret over at en del av planene som foreligger omfatter bruk av militær-makt langt utenfor EUs geografiske område, altså aktiv bruk av den såkalte "out of area"-strategien. Utviklingen synes motivert av et ønske om at EU i større grad enn i dag på egen hånd både skal ha mulighet og kapasitet til å ordne opp dersom det oppstår ustabile forhold i Unionens nærområder, som i gitte situasjoner kan true EUs sikkerhet og interesser.

Dette medlem er sterkt kritisk til en slik utvikling, og ser derfor grunn til å understreke at Norge og norsk forsvarspolitik ikke må gjøres til en del av denne militariseringen, verken ved at Norge blir EU-medlem eller ved at Norge utenfor EU ukritisk følger opp eller ber om å få bli inkludert i EUs svært offensive militærpolitiske målsetninger.

Komiteen har merket seg at den operative aktiviteten i 2005 blir noe høyere enn i 2004. Komiteen er enig i at målet med den pågående omstillingen er å forbedre Forsvarets operative evne. Komiteen vil i den forbindelse vise til Innst. S. nr. 234 (2003-2004) jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004), som fastsetter forsvarspolitikken for perioden 2005-2008. Komiteen registrerer at det i proposisjonen sies at for lettere å fokusere på de strategiske målene og kjernevirksomheten og oppnå reelle kostnadsreduksjoner, vil Forsvaret på ulike måter involvere privat virksomhet.

Komiteen vil i den forbindelse vise til følgende flertallsmerknad i Innst. S. nr. 234 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004):

"Flertallet støtter behovet for å finne løsninger som er totaløkonomisk gunstige for Forsvaret og samfunnet for øvrig gjennom å anvende et bredt spekter av virkemidler, og dermed bidra til å frigjøre ytterligere midler til operativ virksomhet og materiellinvesteringer i Forsvaret.

Flertallet vil imidlertid understreke at bortsetting og andre former for offentlig-private løsninger ikke er et mål i seg selv, og at eventuelle beslutninger om iverksette slike løsninger må baseres på grundige og helhetlige vurderinger der alle relevante forhold belyses.

Flertallet mener at forutsetningen for kjøp og utsetting av støttefunksjoner skal være at det må dokumenteres at det gir kostnadseffektive og bedre tjenester for brukerne (Forsvaret) og høyere kvalitet og effektivitet totalt sett. Det må legges avgjørende vekt på beredskap og leveringssikkerhet. Flertallet vil også trekke frem kompetanse som en sentral dimensjon i denne forbindelse, og understreker at det er av stor betydning at Forsvaret har sikker tilgang til den kompetanse som er nødvendig for at virksomheten skal kunne utøves på en troverdig og effektiv måte både i fred, krise og krig. Flertallet mener at også samfunnsøkonomiske hensyn må vektlegges.

Flertallet viser til eksempler fra andre land der sivile kontraktører er benyttet som stridende og til for eksempel fangebehandling. Flertallet mener denne type bruk av private firmaer er uakseptabel, og understreker at denne typen avtaler ikke kan inngås av det norske forsvaret."

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, vil advare mot privatisering av støttefunksjoner ut ifra en beredskapsmessig vurdering og mener at det ikke er lagt fram beregninger som viser at bortsetting av virksomhet betyr kostnadsreduksjoner.

Flertallet vil for det første påpeke at det i svært liten grad er konsekvensutredet hvorvidt økt innkjøp av private tjenester og bortsetting av oppgaver til sivile faktisk vil ha store effektiviseringsgevinster for Forsvaret. Flertallet vil gå imot at det settes ut oppgaver til private bedrifter med økonomiske innsparings-

hensyn som motiv, uten at det på en tilfredsstillende måte er godtgjort at dette faktisk vil bli konsekvensen av privatiseringen.

Flertallet viser videre til at Forsvarets oppgaver og aktiviteter på mange måter skiller seg vesentlig fra oppgaver og aktiviteter som utføres i offentlig regi på øvrige samfunnsområder. Forsvarets oppgaver henger i overveiende grad sammen med vitale samfunnsinteresser og grunnleggende samfunnsikkerhet. Flertallet er selvsagt ikke ukjent med at deler av Forsvarets virksomhet uten nevneverdige organisatoriske problemer kan ses på atskilt fra øvrig virksomhet, som nødvendigvis i større grad må være integrert i Forsvarets samlede aktivitet. Det er imidlertid urovekkende at dette er et moment som fra Regjeringens side i seg selv synes å være tilstrekkelig som begrunnelse for privatisering. Flertallet savner derfor en grundigere analyse av mulige uforutsette konsekvenser av bortsetting av oppgaver til sivil sektor, og mener en slik analyse må gjennomføres før omfattende privatisering av Forsvarets oppgaver igangsettes.

Flertallet vektlegger i tillegg det betydelige kompetanse- og kunnskapsgrunnlaget som vil kunne gå tapt ved overføring av oppgaver som i dag utføres i Forsvaret til sivil sektor. Selv oppgaver som det er vanskelig å argumentere for at nødvendigvis må utføres innenfor rammene av Forsvarets egen organisasjon, kan det av fleksibilitets-, kunnskaps- og kompetansehensyn likevel være hensiktsmessig å beholde innenfor rammene av Forsvarets egen organisasjon. Flertallet vektlegger i denne sammenhengen at kunnskap og kompetanse knyttet til utførelse av Forsvarets ulike oppgaver ikke nødvendigvis kan overføres til sivil sektor sammen med oppgaven som eventuelt overføres. Erfaringsgrunnlaget fra tidligere bortsetting av oppgaver i Forsvaret er svært begrenset. Regjeringen synes ikke å ha til hensikt å fremskaffe slikt erfaringsgrunnlag før slik bortsetting gjennomføres. Dette er bekymringsfullt. Regjeringen må etter flertallets syn gjennomføre en helhetlig og grundig utredning av ulike konsekvenser denne typen overføring av oppgaver til sivil sektor vil kunne ha.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti understreker at et flertall i Stortinget mener det er riktig å benytte ulike former for løsningsmodeller som involverer privat virksomhet for å rasjonalisere driften av Forsvaret. Disse medlemmer er meget tilfreds med at Forsvaret kan nyte godt av aktiv konkurranse på de områder som egner seg til sivile bedrifter som leverandører til Forsvaret. For at det militære forsvaret kan konsentrere seg om sine egentlige oppgaver bør flest mulig tjenester kjøpes fra sivile vare- og tjenesteprodusenter, men da under den klare forutsetning av at det ikke dreier seg om de tjenester Forsvaret må sikre seg egen kompetanse på i tilfelle krig eller krigslignende situasjoner. Disse medlemmer vil vise til at Forsvaret har gode erfaringer med f.eks. innleie av kystvakt fartøyer og bortsetting av oppgaver knyttet til kantinedrift. Dette kan gjøres i større omfang og på

flere områder. Disse medlemmer viser for øvrig til flertallsmerknader som åpner for, og gir retningslinjer for, bortsetting av oppgaver i Innst. S. nr. 234 (2003 – 2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004).

Komiteen har merket seg at et viktig satsingsområde i 2005 vil være overgangen til et nettverksbasert forsvar, med felles databasert informasjonssystem som knytter sensorer, beslutningstakere og våpensystemer sammen. Komiteen har videre merket seg at Norges engasjement i utenlandsoperasjoner er en av Forsvarets prioriterte oppgaver. Komiteen vil understreke at norsk deltakelse i internasjonale operasjoner er en integrert del av norsk utenrikspolitikk og må foregå innenfor en folkerettslig ramme og være basert på prinsippene i FN-pakten. Det vises til Innst. S. nr. 234 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004), der det understrekes at Norge skal avstå fra å delta i forkjøpskrig og preventiv krigføring, som ikke har en klar forankring i folkeretten.

Komiteen vil videre støtte departementet i at relevante bidrag til ISAF-styrken i Afghanistan forblir et nasjonalt hovedsatsingsområde i 2005.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, har merket seg seg at målet er at Norge skal kunne delta aktivt med prioritet til de operasjoner som NATO påtar seg.

Komiteen vil likevel presisere at verneplikten er en likeverdig tjeneste for alle som gjennomfører den. Det er derfor viktig at alle som kalles inn til verneplikt tilbys meningsfull tjeneste, og det bør på denne bakgrunn vurderes om ikke sivilt ansatte kan utføre en del av arbeidet som vernepliktige i dag utfører.

Komiteen ser det ikke som ønskelig at soldater inne til førstegangstjeneste skal føle at det oppstår et skille mellom dem som skal tjenestegjøre internasjonalt, og dem som ikke skal det. Komiteen mener at modenhet er et kriterium for internasjonal tjeneste. For å avdekke personlig modenhet og å oppnå en meningsfull førstegangstjeneste for alle, tror komiteen at det kan være hensiktsmessig å vente med selekteringen til internasjonale oppdrag til et tidspunkt i førstegangstjenesten da det er naturlig å foreta en annen form for trening for dem som skal ut i internasjonale oppdrag.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til proposisjonens omtale av verneplikten i kapittel 2, samt omtalen i Kap. 4.5.14. Flertallet registrerer at verneplikten gir god og stabil tilgang til egnet personell for Forsvarets operative virksomhet, ikke minst med tanke på flernasjonale operasjoner. Flertallet støtter at verneplikten skal basere seg på Forsvarets behov, og at behovet for mannskaper til internasjonale operasjoner er en medvirkende faktor for vernepliktens omfang.

Flertallet støtter i hovedsak den overføring av soldater som skjer fra vernepliktsmassen til internasjonale

operasjoner. Et lite forsvar som det norske har behov for å nytte seg av de muligheter Forsvaret har for å få en stabil og god tilgang på personell til internasjonale operasjoner.

Flertallet viser til at Forsvaret har gode utvelgelsesmetoder for å velge egnet personell til internasjonale operasjoner. Flertallet viser til at bidrag til internasjonale operasjoner i de fleste tilfeller vil bli dekket av avdelinger med fast, vervet personell, men mener at det kan rekrutteres til internasjonale operasjoner også direkte fra verneplikten. Dette er normalt å foretrekke fremfor å rekruttere tidligere vernepliktige fra det sivile samfunn umiddelbart før deployering, kun med et kortvarig repetisjons- og samtreningskurs. Den siste metoden, den såkalte JAR-modellen, ble tidligere benyttet til rekruttering til FN-operasjoner, som i Libanon. All erfaring viser imidlertid at det da er langt å foretrekke å rekruttere direkte fra førstegangstjenesten. Den noe lavere gjennomsnittsalder vil da mer enn kompenseres ved at man for det første har vesentlig bedre kontroll med personellens fysiske og psykiske forutsetninger, motivasjon etc. Dette er igjen av stor betydning bl.a. for å motvirke at personell disponert for senskader rekrutteres inn til operasjonene. I tillegg vil rekruttering fra førstegangstjenesten gi helt andre muligheter for å samtrene avdelingen, og sånn sett forsikre seg om at den er vel skikket både ferdighetsmessig og holdningsmessig. Flertallet vil i den sammenheng vise til den svært gode jobben personell rekruttert direkte fra verneplikt i 6. divisjon har gjort i Kabul.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil imidlertid advare mot for unge soldater i internasjonal tjeneste.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener at verneplikten er en viktig bærebjelke i det norske forsvar. Ordningen med verneplikt sikrer Forsvaret tilgang på godt egnede og motiverte ungdommer.

Disse medlemmer viser til at prinsippet om allmenn verneplikt er nedfelt i Grunnloven. Med et forsvar som kvantitativt blir stadig mindre, og med et stadig større innslag av vervede soldater, uthules dette prinsippet. Disse medlemmer vil også stille spørsmål ved om en tredjedel av årskullene er et godt nok rekrutteringsgrunnlag til å sikre et tilstrekkelig antall soldater for deltagelse i internasjonale operasjoner.

Disse medlemmer mener at gode kompensasjonsordninger og en meningsfylt og lærerik førstegangstjeneste til en viss grad kan kompensere for den skjevhet i belastning som den enkelte vernepliktige blir del i, men ikke nødvendigvis på en slik måte at Grunnlovens bokstav og intensjon fullt ut blir ivaretatt. Disse medlemmer mener at uthulingen av prinsippet om allmenn verneplikt har skjedd gradvis, og uten en overordnet debatt i det norske samfunnet om ønsket om - eller konsekvensene av en slik utvikling. Disse medlemmer understreker at prinsippet om allmenn

verneplikt også bærer i seg viktige samfunnsverdier, som likhet, fellesskapsfølelse og nasjonsbygging.

I tråd med Innst. S. nr. 234 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004), skal verneplikten baseres på Forsvarets behov. Komiteen vil understreke at det stiller større krav til utvelgelse og forutsetter betydelige statushevende tiltak for dem som fullfører førstegangstjeneste. Komiteen støtter opptrappingen av dimisjonsgodtgjørelsen.

Komiteen viser til Innst. S. nr. 234 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004) og følgende merknad:

"Komiteen er videre opptatt av at førstegangstjenesten må oppleves som meningsfull og lærerik. Det er først og fremst tjenestens karakter som avgjør tjenestens status. Bruk av vernepliktige i støttefunksjoner bør minimeres, og den utstyrmessige opprustningen må fortsette. Tidsriktig og utfordrende tjeneste er imidlertid ikke nok. For å sikre at de best skikkede søker seg til Forsvaret må en, i tillegg til å tilby en interessant tjeneste, fortsette opptrappingen av dimisjonsgodtgjørelsen."

I denne forbindelse vil komiteen vise til undersøkelse presentert i oktober 2004 gjort av MMI, blant personer som har avsluttet førstegangstjenesten. Undersøkelsen forteller blant annet at 81 pst. av de spurte trivdes meget eller ganske godt i førstegangstjenesten. Videre at 75 pst. var meget eller ganske fornøyd med sine arbeidsoppgaver.

Komiteen vil understreke betydningen av det gode arbeidet Forsvaret gjør med opplæring i folkerett, forsvarets verdigrunnlag, etikk og moral spesielt for soldater som skal til internasjonale operasjoner, men også vernepliktige. Komiteen viser i denne sammenheng til "Rena-modellen" for dette, jf. merknader i Innst. S. nr. 234 (2003-2004) jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004).

Komiteen vil videre be Forsvaret videreføre den gode tilretteleggingen for at soldater som ønsker det skal kunne skaffe seg studiepoeng eller fagbrev.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, vil også oppfordre private bedrifter til å prioritere ungdommer som har fullført førstegangstjenesten ved ansettelser, og vil vise til at førstegangstjenesten gir god kompetanse og erfaring.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, savner andre statushevende tiltak.

3. SIKKERHETSPOLITISKE UTVIKLINGSTREKK OG NORSKE HOVEDPRIORITERINGER

For en utførlig redegjørelse for de sikkerhets- og forsvarspolitiske rammebetingelser viser Regjeringen til St.prp. nr. 42 (2003-2004) Den videre moderniseringen av Forsvaret i perioden 2005-2008. I St.prp. nr. 1 (2004-2005) oppsummeres noen sentrale punkter i den sikkerhetspolitiske redegjørelsen i St.prp. nr. 42 (2003-2004), med oppdatering på de saksfelt der det har foregått en videre utvikling våren og sommeren 2004.

3.1 Norske sikkerhetsinteresser

Norges sikkerhetsinteresser var tidligere primært definert innenfor det euroatlantiske området, men globaliseringens effekter har redusert relevansen av et så avgrenset perspektiv. Stikkord som internasjonal terrorisme, informasjonsangrep via Internett, spredning av masseødeleggelsesmidler og -våpen, og langtrekkende våpensystemer, samt alvorlig internasjonal kriminalitet, illustrerer nødvendigheten av et globalt perspektiv.

NATOs rolle og funksjon er inne i en tilpasningsfase i lys av et endret globalt risikobilde og økningen i antall medlemsland. EUs rolle er tilsvarende i en utviklingsfase i etterkant av økningen i antall medlemsland og et fordypet samarbeid i bredden og dybden, innbefattet sikkerhet og forsvar. Russland har også endret sin rolle gjennom tilnærmingen til Vesten, og vil gjennom fortsatt konsolidering av demokratiske prinsipper og grunnverdier bli en mer forutsigbar og tillitsbringende partner for både Norge, EU og NATO. USA har også endret sin sikkerhetspolitikk og tilnærming til internasjonal terrorisme de senere år, bl.a. som en følge av terroranslaget 11. september 2001, med konsekvenser både for NATO og for USAs forhold til Europa.

I etterkant av EU- og NATO-toppmøtene i juni 2004, hvor EUs medlemsstater ble enige om en grunnlovstraktat, og NATO kom samstemmig ut om alliansens videre utvikling, er det viktig for Norge å søke et tetttest mulig samarbeid med EU samtidig som vi videreutvikler og forsterker samarbeidet i NATO og med USA.

3.2 Sikkerhetspolitikkenes gråsoner

De senere års alvorlige terrorhendelser er handlinger som tidligere ble kategorisert som alvorlig kriminalitet, men har nå fått nye dimensjoner og aspekter, og havner i området mellom kriminalitet og væpnet angrep. I denne gråsonen kan terrorhandlinger eller annen alvorlig kriminalitet føre til en krise med sikkerhetspolitiske dimensjoner. En stats territorielle integritet og politiske suverenitet utfordres på en direkte måte uten at det dreier seg om et militært angrep i tradisjonell forstand. Slike handlinger har en form for politisk utpressing som sitt viktigste motiv, og ikke økonomisk vinning. Dette skiller terrorisme fra tradisjonell alvorlig kriminalitet.

Terroraksjoner planlagt i eller utenfor Norge, og utført i Norge eller mot norske interesser i utlandet av grupper med opprinnelse utenfor Norges grenser, kan være et angrep mot grunnleggende nasjonale sikkerhetsinteresser og true norsk sikkerhet på en direkte måte. En slik terroraksjon vil derfor være en hendelse som truer både statssikkerheten og samfunnssikkerheten. Å møte internasjonal terrorisme krever derfor et nært og fleksibelt samarbeid mellom Forsvaret og politiet.

3.3 Sikkerhetspolitiske utfordringer

De sikkerhetspolitiske utviklingstrendene vi har vært vitne til de senere år har gitt et uforutsigbart risikobilde som i hovedsak er knyttet til faktorer utenfor vårt nær-

område. Norges betydelige ressurser, geostrategiske beliggenhet og internasjonale virksomhet kan likevel medføre anslag og andre direkte konsekvenser som kan true viktige nasjonale interesser. Det eksisterer derimot ingen trussel om militært angrep fra en annen stat mot norsk territorium på kort og midlere sikt.

Dette betyr at det er uforutsigbarhet og et uoversiktlig risikobilde som fremstår som de viktigste faktorene for utformingen av norsk sikkerhets- og forsvarspolitik i de kommende år. Vår sikkerhet kan ikke ivaretas gjennom en ensidig fokusering på konvensjonelt forsvar av det norske territoriet. Uforutsigbarheten og risikobildet tilsier at norsk sikkerhet best ivaretas gjennom å bidra til fred, stabilitet og en gunstig internasjonal utvikling, for på den måten å redusere risikoen for kriser, konfliktspredning, væpnet konflikt og krig - innbefattet internasjonal terrorisme.

Muligheten for fremtidige episoder, kriser og konflikter i norske områder kan ikke avskrives helt, noe sikkerhetspolitikken må ta høyde for. For å unngå dette og redusere negative konsekvenser, må Norge kunne demonstrere selvstendig vilje og evne til å ta ansvar for egen sikkerhet, og samtidig legge forholdene til rette for å kunne møte utfordringene sammen med våre allierte dersom situasjonen skulle kreve det.

I det globale perspektivet er det først og fremst internasjonal terrorisme som i dag kan utgjøre en direkte trussel mot Norge og norske interesser. Internasjonal terrorisme kjenner ingen grenser, og også Norge kan fremstå som et mulig mål for slik virksomhet. En potensiell trussel fra masseødeleggelsesmidler er til stede, og denne trusselen kan materialisere seg også i vår del av verden. Norsk sikkerhetspolitikk må ta høyde for denne trusselen, og være i stand til å møte den i vårt nærområde, så vel som lenger borte.

3.4 Utviklingen i FN

FN spiller en nøkkelrolle for norsk sikkerhetspolitikk. Norsk sikkerhet er nært knyttet til eksistensen av velfungerende ordninger for sikkerhetssamarbeid i en global ramme. Det endrede risikobildet bidrar til å forsterke dette poenget ytterligere. Samarbeidet innenfor rammen av FN er av stor betydning for Norge, og Norge er tjent med at internasjonale sikkerhetsutfordringer finner sin løsning innenfor en bred konsensus basert på prinsippene i FN-pakten og gjennom forankring i folkeretten. Norge legger avgjørende vekt på FN som et globalt og overordnet sikkerhetspolitisk fastpunkt.

FN disponerer ikke selv de nødvendige ressurser som gjør organisasjonen i stand til å gjennomføre alle de fredsoperasjoner som det kan være nødvendig å etablere i arbeidet for internasjonal fred og sikkerhet. Fra FNs side har det derfor vært ønskelig at regionale organisasjoner som EU, NATO og AU (Den Afrikanske Union) påtar seg et større ansvar, og FN har i en rekke tilfeller gitt mandat til operasjoner der medlemsland eller regionale organisasjoner står for den faktiske gjennomføringen, som for eksempel i Afrika, i Afghanistan og på Balkan. Gjennom en slik arbeidsdeling

kan regionale organisasjoner avlaste FN, og derved styrke FNs rolle og handlekraft.

3.5 Utviklingen i NATO

Innenfor den overordnede rammen som legges av FN, er NATO hjørnesteinen i norsk sikkerhets- og forsvarspolitik. Fra i hovedsak å ha vært en planleggingsorganisasjon under den kalde krigen da hovedfunksjonen var militær avskrekking, har NATO gått over til å bli en organisasjon som aktivt leder og gjennomfører ulike typer militære operasjoner. Dette har vært en krevende prosess som organisasjonen har løst gjennom omstilling og nyskaping.

NATO har i 2004 operasjoner i Afghanistan (ISAF - International Security Assistance Force), Kosovo (KFOR - Kosovo Force), Bosnia (SFOR - Stabilisation Force in Bosnia and Hercegovina) og Middelhavet (Operation Active Endeavour). Alliansen har også støttet sine medlemsland ifm. særskilte arrangementer som ikke nødvendigvis er av sikkerhetspolitisk natur. NATO ivaretok således luftovervåkning ifm. europamesterskapet i fotball i Portugal og kronprinsbryllupet i Spania. Under De olympiske leker i Athen bidro NATO med luftovervåkning, maritime styrker og et ARBC (Atom-, Radiologiske, Biologiske og Kjemiske våpen)-element for å styrke beredskapen mot terrorangrep.

NATOs operasjon i Bosnia har vært vellykket og SFOR-operasjonen avsluttes innen utgangen av 2004. EU etablerer samtidig en ny type operasjon i Bosnia med større vekt på sivile oppgaver. Norge har sagt seg villig til å delta i EU-operasjonen med et begrenset bidrag, men det konkrete styrkebidraget vil bli fastsatt senere. NATO vil likevel forbli i området med et hovedkvarter for å ivareta sine forpliktelser ifm. Daytonavtalen.

Hovedfokuset under toppmøtet i Istanbul var å fortsette omstillingen av NATO for å møte de nye sikkerhetsutfordringene. Denne omstillingen er helt nødvendig og har klare likhetstrekk med de nasjonale omstillingsprosesser. Både NATO og Norge har tatt viktige skritt fremover i denne prosessen, og Nordsjøstrategien er et viktig ledd i transformasjonen av det norske forsvaret.

På toppmøtet var det bred enighet om å endre NATOs planleggingsprosesser. Det ble også enighet om å styrke koordineringen av styrkegenereringen til NATOs operasjoner. Dette gir medlemslandene lengre planleggingshorisont og større mulighet til å konsentrere sine styrkebidrag. Fra norsk side ble det understreket at medlemslandene i størst mulig grad må unngå å legge restriksjoner på de nasjonale styrkebidragene til NATO-operasjoner, slik at de tilgjengelige styrkene kan utnyttes mer effektivt.

Den sikkerhetspolitiske rollefordelingen mellom EU og NATO, og med det også mellom EU og USA, er i endring. Det er av grunnleggende betydning at samarbeidet mellom EU og NATO forblir konstruktivt og baseres på åpenhet, samarbeid og gjensidig koordinering.

3.6 Utviklingen i EU og ESDP

De nærmeste årene vil EU ventelig bli mer fremtredende som konsultasjonsforum og politisk aktør for ivaretagelse av europeisk og internasjonal sikkerhet og stabilitet. EUs økte evne til koordinert anvendelse av diplomatiske, politiske, økonomiske, militære og juridiske virkemidler, vil fortsatt kunne få konsekvenser for NATO og det transatlantiske forholdet.

EUs toppmøte i juni 2004 vedtok en ny grunnlovstraktat for EU som skal til ratifisering i de enkelte medlemsland de kommende år. Dette vedtaket har i seg selv ingen direkte innflytelse på det europeiske samarbeidet innenfor sikkerhets- og forsvarspolitik, men er et kraftig signal om ytterligere forsterket samarbeid mellom EUs medlemsland. Utviklingen forsterker således EUs ambisjon om å utøve en slagkraftig felles utenriks- og sikkerhetspolitikk (Common Foreign and Security Policy - CFSP), slik det ble tatt til orde for gjennom EUs sikkerhetspolitiske strategi (A Secure Europe in a Better World. European Security Strategy - også kjent som "Solana-papiret"). De senere års styrking av EUs sikkerhets- og forsvarspolitik (European Security and Defence Policy - ESDP), både på det politiske og praktiske plan, bidrar også til å styrke EU som aktør på den sikkerhetspolitiske arenaen.

Under EUs toppmøte i juni 2004 ble det også fattet vedtak om å overta den militære operasjonen i Bosnia etter NATOs SFOR fra desember 2004. Den nye operasjonen - Althea - vil videreføre det tidligere styrkenivået på ca. 7 000 soldater, og vil bli den største og mest omfattende EU-operasjonen så langt.

EU-toppmøtet vedtok samtidig å etablere 7-9 såkalte "EU Battle Groups". Disse stridsgruppene vil hver bestå av ca. 1 500 soldater og skal kunne settes inn på kort varsel i ulike konfliktområder. EU har spesielt lagt vekt på at disse stridsgruppene skal understøtte FN for gjennomføring av stabiliserings- og konfliktforebyggende operasjoner, innbefattet humanitære operasjoner. Afrika trekkes frem som et særlig aktuelt innsettingsområde.

Toppmøtet besluttet videre å opprette en organisasjon på forsvarssiden - European Defence Agency (EDA) - som vil få i oppgave å fremskaffe de nødvendige militære kapasiteter for å oppnå målsettingene i Solana-papiret (A Secure Europe in a Better World. European Security Strategy). For å utføre denne oppgaven vil EDA få ansvar for europeisk forskning og utvikling innenfor forsvarssektoren, europeisk samarbeid om materiellanskaffelser og forsvarsindustriarbeid. EDA vil således overta de funksjonene som Western European Armaments Group (WEAG) og Western European Armaments Organisation (WEAO) har i dag, og hvor Norge er fullt medlem. Som en følge av dette forventes WEAG nedlagt i løpet av 2004, mens WEAO forventes å videreføre sin rolle som forvalter av europeiske forsknings- og teknologiprogrammer inntil de juridiske og praktiske forutsetninger for EDAs overtagelse også av denne oppgaven er på plass (jf. egen informasjonssak om WEAO).

En del av EUs fordypning av det forsvars- og sikkerhetspolitiske samarbeidet skjer innenfor det avtalever-

ket som er utviklet mellom NATO og EU. Dette rammeverket er kalt Berlin+, og ble slutført i mars 2003. Det viktigste elementet i Berlin+ avtalen er prinsippet om at NATO, i de tilfeller der alliansen som organisasjon ikke ønsker å involvere seg, kan stille kollektive militære kapasiteter til rådighet for EU-ledede operasjoner.

Det er viktig at ESDP utvikler seg på en måte som utfyller og ikke konkurrerer med NATO. Det er enighet i begge organisasjoner om at NATO og EU skal utfylle hverandre, men utviklingen av ESDP fører til at det blir stadig flere tangeringspunkter mellom EU og NATO. Utviklingen av en enhetlig europeisk forsvars- og sikkerhetspolitikk er positiv også sett med norske øyne. Et styrket ESDP fører til at den europeisk pilaren i det transatlantiske sikkerhetsfellesskapet styrkes. Norge ønsker å bidra til at Europa fremstår som en mer slagkraftig, enhetlig og synlig aktør. Ved å utvikle europeiske kapasiteter vil Europa i større grad kunne ta ansvar for europeisk og global sikkerhet og stabilitet.

Norges muligheter til å påvirke utviklingen av ESDP er minimal. Som NATO-medlem har vi, iht. de arrangementene som er bestemt mellom EU og NATO, formelle rettigheter når EU i sine operasjoner benytter seg av NATOs ressurser. I tillegg har vi sammen med resten av "+5 gruppen", bestående av allierte europeiske ikke-EU land (Island, Romania, Bulgaria, Tyrkia og Norge), rett til å bli konsultert om forsvars- og sikkerhetspolitiske spørsmål. Arrangementene er imidlertid en kanal som gir liten mulighet for reell påvirkning.

Norge har deltatt i EU-operasjoner, noe som gir et visst praktisk kontaktpunkt mot ESDP. Ved å delta i slike operasjoner signaliserer vi til våre europeiske partnere at vi ønsker å bidra til utviklingen av ESDP.

Vår posisjon som ikke-EU-land krever en aktiv europapolitikk. Norge kan ikke stille seg på utsiden av de prosesser og initiativ som lanseres av EU. Derfor tar Norge, i den grad vi slipper til, del i det flernasjonale arbeidet i EU for å utvikle militære kapasiteter, samtidig som vi søker å knytte oss tettest mulig til European Defence Agency (EDA). Det er viktig at vi forblir en seriøs og kompetent samarbeidspartner innen det europeiske forsvarsmaterielsamarbeidet, og på den måten kunne få innflytelse i EDA. Regjeringen vil derfor fortsette å arbeide aktivt for å sikre norske interesser og påvirkningsmuligheter i EDA.

3.7 USA og den transatlantiske dimensjonen

Det tok over ti år før de strukturelle konsekvensene av den kalde krigens slutt begynte å avtegne seg for alvor også på det transatlantiske plan. USAs dominerende posisjon i internasjonal politikk, og det faktum at nasjonal sikkerhet har fått økt betydning i amerikansk politikk, har betydelige føringer på USAs politikk på den internasjonale arena og overfor Europa. Det endrede risikobildet har ført til nye internasjonale samarbeidsmønstre, noe som fremfor alt kommer til syne gjennom kampen mot internasjonal terrorisme. Tidligere fiender samarbeider om å motvirke, begrense og om nødvendig bekjempe nye og felles trusler. Den udramatiske oppsigelsen av ABM (Anti-Ballistic Mis-

sile)-avtalen i juni 2002 og den russisk-amerikanske avtalen av mai 2002 som begrenser aktive strategiske kjernefysiske stridshoder til mellom 1700 og 2200, er uttrykk for viktige endringer i de strategiske forhold. Ovennevnte avtale mellom USA og Russland åpner også for samarbeid om forsvar mot ballistiske missiler. Dette tema diskuteres bl.a. innenfor rammen av NATO-Russland-rådet (NRC) i NATO.

Et annet trekk ved det nye strategiske bildet er større politiske forskjeller mellom USA og enkelte sentrale europeiske allierte, noe som på utvalgte områder har ført til mer markante interessemotsetninger. Slike motsetninger har til dels blitt forsterket ved at den sikkerhetspolitiske rollefordelingen mellom EU og NATO, og med det også mellom EU og USA, er i støpeskjeen. Spørsmålet om nasjonal handlefrihet uten internasjonale bindinger (unilateralisme) kontra nært samarbeid av gjensidig natur med allierte (multilateralisme), er følgelig blitt et sentralt tema i amerikanske politikk.

De transatlantiske bånd er fortsatt sterke, og ovennevnte motsetninger bør derfor ikke overdrives. Det gamle skjebnefellesskapet fra den kalde krigen er endret, men ikke borte. Samtidig skal man ikke undervurdere de vanskeligheter som følger av institusjonelle forhold, ulik trusseloppfatning, misforholdet i militær styrke over Atlanterhavet og ulik tilnærming til håndtering av nye sikkerhetsutfordringer. Dette skaper utfordringer, også for Norge. I så henseende er det svært viktig for Norge at NATOs rolle som transatlantisk konsultasjonsorgan styrkes. Samtidig er det viktig å delta aktivt i det fremvoksende europeiske forsvarssamarbeidet - enten bilateralt eller multilateralt.

3.8 Forholdet til Russland

Norges forhold til Russland er i økende grad preget av større tillit og åpenhet, og dagens Russland utgjør ingen militær trussel mot Norge. Likevel vil Russland fortsatt være en sentral rammefaktor for utformingen av norsk sikkerhets- og forsvarspolitik. Våre to land grenser opp mot hverandre i et område av stor ressursmessig og strategisk betydning. Russland legger fremdeles stor vekt på sine strategiske kjernevåpen, og basene på Kola og i Nordvest-Russland spiller følgelig fortsatt en sentral strategisk rolle. Dette vil neppe endre seg i overskuelig fremtid, og i lys av denne realitet vil det mest sannsynlig forbli utstasjonert betydelige russiske militære kapasiteter i dette området, og forholdet mellom Norge og Russland vil fortsatt være preget av det asymmetriske forholdet mellom en småstat og en stormakt.

Norsk samfunnssikkerhet berøres direkte av den potensielle forurensningsfaren knyttet til militær eller tidligere militær aktivitet i Nordvest-Russland og til de russiske sivile kjernekraftverk og fyrlykter med radioaktive batterier. Økt olje- og gassutvinning på russisk side i nord, samt omfattende skipstransport av olje langs vår kyst, vil gi økt risiko for forurensning. Denne utfordringen må håndteres. Flernasjonalt samarbeid og fortsatt felles innsats for å redusere og fjerne potensielle miljøtrusler mot Barentshavets sårbare økologi og mot samfunnssikkerheten, er her avgjørende. På disse felt har Norge og Russland sammenfallende interesser.

Norske interesser er tjent med at Russland involveres i et nært politisk og militært samarbeid med NATO så vel som EU og USA. I NATO-Russland-rådet møter de allierte Russland som en likeverdig partner. Det er imidlertid ingen automatikk i at et slikt utvidet samarbeid vil skape en kvalitativ endring i det bilaterale forholdet mellom Norge og Russland. Det er fra norsk side viktig å forhindre situasjoner der Russland bilateralt kan sette Norge under press. I denne sammenheng vil en overordnet multilateral ramme for forholdet til Russland være viktig. Et Russland som søker sikkerhet i fellesskap med andre er avgjørende for europeisk og internasjonal sikkerhet og stabilitet, og derved et viktig bidrag til større forutsigbarhet.

3.9 Nordsjøstrategien

Nordsjøstrategien er en overordnet politikk for å sette flere eksisterende og kommende bilaterale samarbeidsavtaler inn i en helhetlig ramme. Nordsjøstrategien er et norsk initiativ og innebærer at Norge bygger videre på og initierer nye bilaterale avtaler, og systematiserer et nært løpende samarbeid med fire spesielt nære allierte (Storbritannia, Tyskland, Nederland, Danmark). Sentrale målsettinger er gjennom kosteffektive løsninger å øke deltakerlandenes operative evne og militære kapasiteter. Geografisk nærhet og stor grad av sikkerhetspolitisk interessefellesskap, foruten et eksisterende og omfattende politisk, økonomisk og militært samarbeid, gjør disse landene til naturlige strategiske partnere for Norge. Nordsjøstrategien innebærer avtaler mellom Norge og de enkelte andre landene, og ikke gjensidig mellom alle landene som gruppe. Nordsjøstrategien utelukker ikke et nært samarbeid med andre allierte og partnere på utvalgte områder, eksempelvis Polen og Canada.

Nordsjøstrategien har blitt aktivt fulgt opp i 2004 gjennom flere bilaterale avtaler, og vil bli ytterligere utvidet i 2005.

3.10 Norden og de baltiske stater

Norden og Østersjøregionen preges av økende gjensidig samarbeid og stabilitet. Det nordiske samarbeidet på det sikkerhets- og forsvarspolitiske området har fått økt betydning for Norge, ikke minst fordi samarbeidet mellom NATO og EU er i utvikling. Norge har i løpet av 1990-tallet videreutviklet det forsvarspolitiske samarbeidet med de andre nordiske land. Dette samarbeidet bidrar positivt til politisk og militær fleksibilitet. De nordiske land har en rekke sammenfallende interesser i sikkerhetspolitikken, og de har lang erfaring fra et nært samarbeid på en rekke forskjellige samfunnsområder. Videre gjør de nordiske lands ulike tilknytningsformer til EU og NATO den nordiske sikkerhetspolitiske dialogen til en viktig innfallsport for Norge til EU.

Det nordiske sikkerhetspolitiske samarbeidet vil primært ha fokus på internasjonale fredsoperasjoner med FN-, EU- eller OSSE-mandat, samt på hvordan vi sammen kan redusere kostnader på sentrale forsvarsområder som drift, produksjon, vedlikehold og anskaffelser.

De nordiske land er fortsatt dypt engasjert i de tre baltiske land på forsvarssiden. De baltiske lands medlemskap i både EU og NATO muliggjør nå et tettere forsvarsrelatert samarbeid i regionen. Norge har siden 1992 deltatt aktivt i arbeidet med å bygge opp og modernisere de baltiske landenes forsvar, gjennom et bredt spekter av prosjekter og tiltak. På sikt vil den bilaterale støtten til de baltiske land bli avvirket i den form vi kjenner i dag, og i stedet finne sted innenfor den normale rammen av NATO-medlemskapet.

3.11 Komiteens merknader

Komiteen viser til merknadene i Innst. S. nr. 234 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004) om norsk sikkerhetspolitikk preges av at trusselbildet endrer seg kontinuerlig og påvirkes av de utviklingstrekk som til enhver tid kjennetegner vårt eget samfunn, våre nær-områder og det globale samfunnet. Komiteen mener at globaliseringen har ført til gjensidig avhengighet mellom land og regioner, med redusert betydning av geografisk avstand og omfattende endringer i forholdene innenfor og mellom stater.

Komiteen mener at aktivt fredsarbeid og en aktiv sikkerhetspolitikk blant annet er å bygge en sterkere internasjonal rettsorden med bedre styringsinstrumenter enn det globale samfunnet man har i dag.

Komiteen mener at FN må stå helt sentralt i et slikt arbeid, basert på rettsprinsipper, folkerett og målene om fattigdomsbekjempelse. Komiteen er enig med proposisjonen i at Norge skal legge avgjørende vekt på FN som et globalt og overordnet sikkerhetspolitisk fastpunkt.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, er enig i og understreker at NATO er hjørnesteinen i norsk sikkerhets- og forsvarspolitikk. Flertallet mener videre at utvidelsen av NATO forsterker alliansens stabiliserende faktor i Europa. Partnerskap for fred-prosjektet etter Berlinmurens fall, bidro til de nødvendige forberedelsene til medlemskapsutvidelsen. For å få politisk autoritet må en forsvarsallianse også ha militære fasiliteter og være relevant når det gjelder forsvarspolitiske utfordringer.

Flertallet vil vise til Prague Capabilities Commitments (PCC) vedtatt på NATOs toppmøte i 2002 som er en milepæl for å få til en arbeidsdeling mellom de europeiske NATO-landene ved større anskaffelser av forsvarsmateriell, i tillegg til økt samarbeid og interoperabilitet mellom naboland.

Komiteen vil særlig vise til Norges samarbeid med Danmark og Nederland og til Nordsjøstrategien. Komiteen har merket seg at Nordsjøstrategien er et norsk initiativ som tar sikte på økt samarbeid med Storbritannia, Tyskland, Nederland og Danmark. Komiteen er enig i at geografisk nærhet og stor grad av sikkerhetspolitiske interessefellesskap, i tillegg til et eksisterende og omfattende politisk, økonomisk og militært samarbeid, gjør disse landene til naturlige strategiske partnere for Norge.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, vil også vise til at NATO har en solid beredskap også innen samfunnssikkerhet og sivilt militært samarbeid, noe som er viktig for Norge med de olje- og gassinntallasjoner vi har langs kysten.

Komiteen viser til at det har vokst fram ulike aktører og utfordringer som truer sikkerheten til det moderne, åpne, demokratiske og teknologiske samfunnet. Målet for forsvarspolitikken er å sikre grunnleggende verdier som demokrati, rettssikkerhet og menneskerettigheter. Den samlede forsvarspolitikken må bidra til at den enkelte borgers sikkerhet settes i sentrum. Komiteen mener at utviklingen understreker behovet for nye samarbeidsforhold mellom sivilt og militært beredskap og et modernisert totalforsvarskonsept for beredskap og krisehåndtering.

Komiteen mener at det med dagens trusselbilde er nødvendig å gi det videre samfunnssikkerhetsarbeidet klar prioritering innenfor en spesifikk og strukturert ramme. Dette er nødvendig dersom fremtidige trusler i kjente og ukjente former skal kunne forebygges på en strukturell og effektiv måte at totalforsvarskonsept må styrke samarbeidet mellom sivilt og militært beredskap og definere ansvarsmessige gråsoner før akutte situasjoner oppstår. Det vises for øvrig til Innst. S. nr. 9 (2002-2003), jf. St.meld. nr. 17 (2001-2002) og til Innst. S. nr. 49 (2004-2005), jf. St.meld. nr. 39 (2003-2004).

Komiteen vil legge stor vekt på utviklingen i nordområdene og viser til at Barentshavet og Norskehavet er blant verdens mest produktive havområder. De klimatiske forholdene gjør områdene særlig sårbare, og transport av olje og brukt atombrensel må møtes med offensive tiltak. Komiteen vil også her vektlegge samarbeidet mellom Forsvaret og sivile etater.

Komiteen er enig i proposisjonens vurdering av at norsk samfunnssikkerhet bevares direkte av den potensielle forurensningsfaren knyttet til militær aktivitet i Nordvest-Russland. Komiteen er også enig i at flernasjonalt samarbeid i Barentsområdet og i det arktiske området er nødvendig for å redusere og fjerne potensielle miljøtrusler mot den sårbare økologien.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at trusselbildet og vurderingene av sikkerhetspolitiske tiltak er i endring. Det hersker bred enighet om at det ikke foreligger noen fare for militære angrep mot norsk territorium fra en annen stat på kort sikt, men at nasjonale interesser like fullt er sårbare på grunn av vår geostrategiske beliggenhet, våre ressurser og norsk politisk og militær deltakelse internasjonalt. Dette medlem mener at dette krever nye prioriteringer i forsvars- og sikkerhetspolitikken, det vil si en styrking av sivile sikkerhetspolitiske virkemidler på bekostning av konvensjonelle militærkapasiteter. En helhetlig politikk på området må se konfliktforebygging, beskyttelse av menneskerettighetene, rettfærdig fordeling, humanitær bistand og styrking av folkeretten i sammenheng. Dette medlem viser for øvrig til sine merknader i Innst. S. nr. 234 (2003-2004), jf.

St.prp. nr. 42 (2003-2004) om den videre moderniseringen av Forsvaret og til Innst. S. nr. 49 (2003-2004), jf. St.meld. nr. 39 (2003-2004) Samfunnssikkerhet og sivilt-militært samarbeid.

Dette medlem mener at de nye sikkerhetspolitiske utfordringene ikke reflekteres godt nok i Regjeringens framlegg til budsjett for Forsvaret. Det bindes opp betydelige ressurser i investeringer i militært offensivt materiell, og i å bygge opp såkalte nisjekapasiteter til bruk i internasjonale operasjoner, mens det satses for lite på å sikre fiskeri- og petroleumsressurser og på å sørge for sikkerhet i nordområdene.

Dette medlem mener at terskelen for norsk deltakelse i offensive militære operasjoner må høynes. Det er gode grunner til at Norge skal påta seg en del av ansvaret for å løse konflikter i andre deler av verden. Dette vil også kunne innebære militær deltakelse, gitt at noen forutsetninger er oppfylt. For det første bør andre diplomatiske og politiske virkemidler være utprøvd før militære tiltak iverksettes. For det andre må det foreligge et FN-mandat for denne type operasjoner. For det tredje må norske soldater i utenlandske operasjoner være godt forberedt på å kunne gjennomføre oppdraget, og også sikres en forsvarlig psykososial oppfølging under og etter tjenesten.

Dette medlem understreker at det er avgjørende at norske soldater ikke skal brukes i internasjonale oppdrag uten at beslutningen om operasjonen er tatt av norske myndigheter. Planene om å stille 150 soldater til disposisjon for EUs innsatsstyrker representerer i så måte et brudd på dette prinsippet. Etter dette medlems oppfatning bør ikke Norge delta i EUs stridsgrupper med norske soldater. I stedet bør Norge konsentrere seg om oppdrag i FN-regi.

Dette medlem vil påpeke at det er et paradoks at Norges tradisjonelt nærmeste allierte i sikkerhetspolitikken, USA, har bidratt til å gjøre verden mer utrygg gjennom sin aggressive utenrikspolitikk de senere år, begrunnet i doktrinen om forebyggende angrep. USA har gått foran i å bryte FN-pakten gjennom krigen i Irak, og dermed svekket troen på diplomati og politiske løsninger på konflikter i verden. Fangebehandlingen på Guantanamo Bay og i Abu Ghraib-fengslet i Irak og andre graverende brudd på Geneve-bestemmelsene fungerer som legitimering av terrorhandlinger mot USA og deres allierte. Dette bidrar samtidig til at andre stater står friere til å bryte folkerettslige prinsipper i sin kamp mot terrorisme, for eksempel Russland i Tsjetsjenia og Israel overfor palestinerne. I sum fører dette til mer ustabilitet, mer frykt og mindre trygge internasjonale forhold.

Dette medlem mener at terrorisme i liten grad kan bekjempes av konvensjonelle militære virkemidler, og at et bredt spekter av tiltak må settes i verk og koordineres. Det må settes inn betydelige ressurser internasjonalt på forebyggende virksomhet, på å finne politiske løsninger på pågående konflikter og på etterretning og politiarbeid. Dette medlem mener at terrorisme, som i sin natur angriper demokratiske verdier og institusjoner, må bekjempes uten å bryte grunnleggende menneskerettigheter. Terrorister må oppspores

og ansvarliggjøres for sine handlinger, men uten at hele folkegrupper blir skadelidende.

Dette medlem etterlyser en dyptgående sikkerhetspolitisk analyse. Som småstat er Norge avhengig av samarbeid med andre stater, og har interesse av vel fungerende multilaterale institusjoner, først og fremst FN. Når enkelte av våre allierte bryter med eller motarbeider FN, krever det en konsekvent norsk linje som forsvarer av internasjonale avtaler og konvensjoner.

Dette medlem deler derfor ikke vektleggingen av at Norge skal utvikle såkalte nisjekapasiteter som kan komme våre allierte til gode i offensive oppdrag i internasjonale operasjoner. Utviklingen av slike nisjekapasiteter gir ikke primært støtte til ivaretagelse av nasjonale forsvarsoppgaver, først og fremst i nordområdene og langs kysten. Å ivareta forsvaret av ressursene her er ikke bare av nasjonal interesse, men er også av internasjonal betydning.

Norge bør etter dette medlems mening øke innsatsen i forvaltningen av ressursene og havområdene. Økningen av russisk oljetransport langs norskekysten utgjør i denne forbindelse en beredskapsutfordring, og dette medlem viser i denne sammenheng til at Kystvaktens potensielle seilingskapasitet i dag ikke er fullt utnyttet.

4. HOVEDMÅL OG PRIORITERINGER

4.1 Regjeringens hovedmål

Regjeringens hovedmål for den økonomiske politikken er arbeid til alle, økt verdiskaping, videreutvikling av det norske velferdssamfunnet, rettferdig fordeling og bærekraftig utvikling. Et sterkt og konkurransedyktig næringsliv er en forutsetning for å nå disse målene.

På lang sikt er det veksten i fastlandsøkonomien som bestemmer utviklingen i velferden i Norge. Den økonomiske politikken må derfor legge avgjørende vekt på å fremme verdiskaping og produktivitet både i offentlig og privat sektor. Regjeringen har forbedret rammevilkårene for næringsvirksomhet og vil fortsette arbeidet med å redusere skatter og avgifter og iverksette andre tiltak som kan øke vekstevnen i økonomien.

Veksten i internasjonal økonomi tok seg opp i løpet av fjoråret. Samtidig har oppgangen blitt bredere basert. Det er imidlertid fortsatt betydelig usikkerhet knyttet til utviklingen framover. Dette har bl.a. sammenheng med store ubalanser i amerikansk økonomi og virkningene på den økonomiske veksten av en vedvarende høy oljepris.

4.2 Mål og virkemidler

Forsvarspolitikken for perioden 2005-2008 er fastsatt gjennom Innst. S. nr. 234 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004). Denne nye langtidsplanen overlapper i budsjettåret 2005 langtidsplanen for 2002-2005. Forsvarsplanen for kommende periode forutsetter at de vedtatte omstillingsmålene i planen 2002-2005 nås. I den nye langtidsplanen for 2005-2008 videreføres Forsvarets omstilling og modernisering gjennom å øke Forsvarets operative evne og andel av anvendbare styr-

ker med høy reaksjonsevne. Regjeringen følger opp dette i forslaget til forsvarsbudsjett for 2005, og viderefører det høye budsjettnivået med en total forsvarsramme på 30,4 mrd. kroner.

Utviklingen av Forsvaret til et moderne, fleksibelt og alliansetilpasset sikkerhetspolitisk virkemiddel fortsetter. I perioden 2002-2005 etableres det en bedre balanse mellom Forsvarets oppgaver, struktur og ressurstilgang. Virksomheten baseres på de fastlagte forsvarspolitiske mål, et nært samarbeid med relevante sivile myndigheter og på en verneplikt som praktiseres i tråd med Forsvarets behov. Fokus settes på å sikre og fremme norske interesser, gjennom evne til å håndtere et bredt spekter av sikkerhetsmessige utfordringer både nasjonalt og internasjonalt.

Forsvaret vil gjennom å løse sine oppgaver bidra til å oppfylle Norges sikkerhets- og forsvarspolitiske mål. Oppgavene danner dermed grunnlaget for utformingen av virksomhet, kompetanse, kapasiteter og operativ evne. Den operative evne er Forsvarets evne til å løse sine pålagte oppgaver.

Oppgavene deles inn i nasjonale oppgaver, oppgaver som løses i samarbeid med allierte og andre oppgaver. De to første kategoriene skal - som en balansert helhet - være styrende for Forsvarets strukturutvikling. Dette innebærer at de nasjonale og internasjonale oppgavene ikke står i et motsetnings- eller konkurranseforhold, men tvert imot utfyller hverandre, slik at utførelsen av dem gir gjensidig forsterkende effekt. Forsvarets kapasiteter vil i hovedsak kunne brukes både hjemme og ute, og i prinsippet vil det ikke eksistere noe skille mellom personell/kapasiteter for henholdsvis nasjonale og internasjonale oppdrag.

Andre oppgaver vil i seg selv ikke være dimensjonerende for styrkestrukturen, men løses i den grad det er mulig med den strukturen som etableres og de ressurser som er tilgjengelige for å ivareta de to første kategoriene av oppgaver.

For å sikre en forsvarsstruktur som er i balanse også i et lengre tidsperspektiv, skal de samlede driftsutgifter i perioden 2005-2008 reduseres gjennom iverksetting av en rekke innsparingstiltak. De frigjorte ressurser skal primært omdisponeres til å styrke operativ virksomhet og materiellinvesteringer.

Driftsinnsparingsmålet for omleggingsperioden 2002-2005 på minimum 2 mrd. 2002-kroner årlig innen utgangen av 2005 sammenlignet med et alternativ uten omlegging, ligger fast. Årlig drift av Forsvarets militære organisasjon i 2005 skal følgelig utgjøre maksimalt 19 873 mill. kroner. Driftsbudsjettet for Forsvarets militære organisasjon for 2005 er på 19 636 mill. kroner, dvs. 237 mill. kroner bedre enn målet. Videre ligger følgende mål fast for omleggingsperioden 2002-2005:

- En bemanningsreduksjon på minimum 5 000 årsverk i forhold til september 2000.
- En reduksjon av eiendoms- og bygningsmassen med minimum 2 mill. kvm - fra 6 mill. kvm til 4 mill. kvm.

Budsjettforslaget legger opp til å nå alle målene for 2002-2005.

Ved behandlingen av Innst. S. nr. 234 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004), sluttet Stortinget seg til ytterligere omstillingsmål for perioden 2005-2008. Formålet er å styrke Forsvarets operative evne, fleksibilitet og utholdenhet gjennom en mer fleksibel styrkestruktur som kan løse ulike oppgaver, hjemme og ute. Ved full effekt forskyves minimum 2 mrd. 2004-kroner fra logistikk- og støttevirksomhet til operativ virksomhet og materiellinvesteringer, relativt til 2004-nivået. Av dette frigjøres netto minimum 600 mill. kroner fra Forsvarets logistikkorganisasjon (FLO).

Videre skal følgende økonomiske og administrative delmål søkes oppnådd snarest mulig, og senest innen utgangen av 2008:

- Antall årsverk i Forsvarets militære organisasjon bringes ned til anslagsvis 15 000, eksklusive effektivisering knyttet til den videre moderniseringen av FLO.
- Forsvarets eiendommer, bygg og anlegg reduseres til maksimalt 3,5 mill. kvm.
- Husleieutgiftene pr. kvm reduseres med inntil 20 pst.

For å oppnå økt fokus på strategiske områder, kvalitetsforbedring av kjernevirksomheten og reelle kostnadsreduksjoner, vil Forsvaret aktivt benytte ulike former for løsningsmodeller som også involverer privat virksomhet. Disse formene er henholdsvis bortsetting, partnering og offentlig-privat samarbeid (OPS).

Bortsetting er prosessen med å overlate hele eller deler av en avdelings/enhets funksjon(er) til en eller flere eksterne leverandører, som forpliktes til å levere avtalte ytelser tilbake. Partnering omfatter ulike typer gjensidige forpliktende, langsiktige avtaler mellom to eller flere parter, der integrerte arbeidsformer ofte anvendes og finansieringen i all hovedsak forestås av den offentlige part. OPS er en samarbeidsform der privat leverandør finansierer størstedelen av en utbygging/materiellanskaffelse, og stiller sitt produkt til rådighet for det offentlige mot leie i et visst antall år. OPS vil kun unntaksvis bli vurdert benyttet, og aldri hvis motivet er alternativ finansiering alene.

Beslutninger om iverksetting av slike løsninger vil følge føringer gitt i Innst. S. nr. 234 (2003-2004) og vil baseres på grundige vurderinger, der alle relevante forhold belyses, også samfunnsøkonomiske. Det skal dokumenteres at slike løsninger gir mer kostnadseffektive og bedre tjenester for Forsvaret. I den forbindelse forutsettes det at løsningene alltid skal være totaløkonomisk fordelaktige for Forsvaret, når de samlede kostnader, effekter og nytte er vurdert i et levetidsperspektiv.

4.3 Økonomiske rammer

Regjeringens budsjettforslag for de økonomiske rammer er gitt i pkt 2.4. Forsvarsbudsjettet har en utgiftsramme på 30 398,9 mill. kroner og en inntektsramme på 969,6 mill. kroner. Utgiftsrammen øker

nominelt med 1 183,4 mill. kroner (4,1 pst.) og reelt med 69,8 mill. kroner (0,2 pst.) sammenlignet med saldert budsjett 2004.

4.4 Oppfølging av langtidsplanene 2002-2005 og 2005-2008

4.4.1 Generelt

Forsvaret slutfører i 2005 arbeidet med å nå målene som er satt for omleggingsperioden 2002-2005. Samtidig startes arbeidet med å nå målene som er satt for den videre moderniseringen av Forsvaret i perioden 2005-2008, i lys av Stortingets behandling av Innst. S. nr. 234 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004). Moderniseringen av Forsvaret i perioden 2002-2005 og i perioden 2005-2008 må således ses i nær sammenheng.

De fastsatte nye målene for perioden 2005-2008 er krevende. De bygger på konkrete resultater som allerede er oppnådd, og utgjør derfor en naturlig videreføring av omleggingsarbeidet i perioden 2002-2005. For å oppnå størst mulig effekt tilstrebes at allerede iverksatte og nye tiltak utfyller hverandre og skaper positiv synergi. Fordi ny langtidsplan for Forsvaret overlapper gjeldende plan f.o.m. 2005, kan en rekke effektiviseringstiltak iverksettes hurtigere enn om Forsvaret skulle ventet til 2006, og det kan i enda større grad unngås at ressurser brukes på de deler av Forsvaret som skal utfases.

Den vedtatte omleggingen for perioden 2002-2005 er hovedsakelig i rute. De største gjenstående utfordringene knytter seg til bemanningsreduksjoner og reduksjoner i personell driftskostnader, fremfor alt i Forsvarets logistikkorganisasjon (FLO). Dette vil derfor være et prioritert område i 2005.

Gjennom behandlingen av Innst. S. nr. 234 (2003-2004) har Stortinget gitt sin tilslutning til en serie tiltak i perioden 2005-2008, som samlet sett vil være avgjørende for å lykkes i det videre moderniserings- og omstillingsarbeidet. Disse er knyttet til prioriteringen av operativ virksomhet og materiellinvesteringer, maksimal effektivisering av logistikk- og støttevirksomheten, økt satsing på å skape en personellstruktur med hensiktsmessig kompetanse-, grads- og aldersstruktur, og en betydelig økt vekt på flernasjonalt samarbeid. Videre forutsetter omleggingen en mer aktiv bruk av løsninger som kan omfatte ulike former for samarbeid med private aktører på områder der dette i lys av en totalvurdering fremstår som hensiktsmessig, samt en målrettet bruk av nye teknologiske løsninger i omleggingsarbeidet. Hovedfokus for omleggingsarbeidet i 2005 vil være rettet mot å skape et mest mulig solid og helhetlig utgangspunkt for arbeidet med å nå de omleggingsmål som er etablert for perioden 2005-2008, samt å realisere planene for første år i kommende periode etter forutsetningene.

Forsvaret legger med dette budsjettforslaget opp til å nå målet om å redusere driftsutgiftene i Forsvarets militære organisasjon med to mrd. kroner, relativt til år 2000, og sammenlignet med et alternativ uten omlegging. Dette skjer samtidig som Forsvaret i perioden har håndtert et høyere ambisjonsnivå enn opprinnelig lagt

til grunn, eksempelvis gjennom etablering av NRF-4 og oppfølging av forpliktelser gjennom Prague Capabilities Commitment. Videre har Forsvaret evnet å dekke inn stadig større kostnader forbundet med operasjoner i utlandet innenfor den ordinære driftsrammen, og tæring på forbrukslagre og beredskapsbeholdninger er kraftig redusert. Sist, men ikke minst, har Forsvaret lyktes i å få kontroll over den kraftige driftskostnadsveksten som fant sted i 1990-årene.

4.4.2 Felles

4.4.2.1 STRATEGISK LEDELSE OG KOMMANDOSTRUKTUR

Ledelsesreformen har styrket evnen til strategisk ledelse og styring av forsvarssektoren. En viktig prioritering for Regjeringen er å videreføre arbeidet knyttet til å optimalisere arbeidsprosessene i den øverste ledelsen av Forsvaret, slik at man får realisert ytterligere effektiviseringsgevinster. For det andre vil den strategiske ledelsen bli gjenstand for ytterligere strømlinjeforming. Departementet vil vurdere en videre strukturell utvikling av den integrerte sivilmilitære strategiske ledelsen med bakgrunn i rammebetingelsene for Forsvarets videre utvikling.

I henhold til Innst. S. nr. 234 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004), videreføres omorganiseringen av kommandostrukturen ved at Landsdelskommando Sør (LDKS) i Trondheim nedlegges. Landsdelskommando Nord (LDKN) på Reitan videreføres under Fellesoperativt hovedkvarter (FOHK).

4.4.2.2 HEIMEVERNET (HV)

Heimevernet (HV) vil påbegynne en kvalitetsreform i løpet av 2005 som virkeliggjøres gjennom endringer i HVs ledelse og styrkeproduksjon, samt støtte- og basestruktur. 18 distrikter reduseres til 13. Antall årsverk ved de 13 gjenværende øker noe sammenlignet med dagens struktur, for å kunne løse mer omfattende territoriale oppgaver og styrkeproduksjonsoppgaver. HVs nye organisasjon skal i hovedsak være klar innen 1. januar 2006.

Endringene i risikobildet betyr at HVs tradisjonelle oppgaver ikke lenger alene vil være dimensjonerende for HVs struktur. Et modernisert HV er relevant for suverenitetshevdelses- og nasjonale krisehåndteringsoppgaver, og for bistand til å ivareta samfunnsikkerheten. HV skal kunne forsterke annen militær tilstedeværelse i utsatte områder, og ivareta andre typer spesielle oppgaver som forsterket grensevakt, styrkebeskyttelse, sikring av nasjonale styrker og mottak av allierte forsterkninger. I tillegg kan HV etter anmodning yte bistand til sivile myndigheter. Særlig viktig anses bistand for å forebygge og bekjempe den type terroranslag som politiet har primæransvaret for å håndtere. HV må derfor være bedre i stand til å konsentrere styrker der behovet måtte oppstå. HV skal utvikle en kjerne av styrker på høy beredskap - innsatsstyrker, mens de mer tradisjonelle oppgavene lokalt ivaretas av forsterknings- og oppfølgingsstyrker.

Ressurser som frigjøres gjennom endringene i basestrukturen, legger til rette for HVs oppgaver iht.

kvalitetsreformen. Gitt den budsjettprofil som langtidsplanen legger opp til, er det allerede i 2005 lagt opp til en økning av materiellinvesteringer, med ytterligere økning frem mot 2008.

4.4.2.3 LOKALISERING AV VEST-FINNMARK HEIMEVERNSDISTRIKT 17

Regjeringen foreslår at Vest-Finnmark Heimevernsdistrikt 17 etableres på Porsangermoen.

Ved behandling av Innst. S. nr. 234 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004), besluttet Stortinget bl.a. å opprette et heimevernsdistrikt omfattende Vest-Finnmark, og at Regjeringen skulle komme tilbake til Stortinget med anbefaling om lokalisering av distriktsstaben enten til Alta eller Porsanger.

Alta Heimevernsdistrikt 17 er i dag lokalisert til Alta. Distriktet rekrutterer godt, har velfungerende lokaliteter på Altagård og på Kvenvikmoen og benytter Kvenvikmoen skyte- og øvingsfelt i sin virksomhet. Distriktet administrerer utdanningen av utskrevet befall (HVUB) til Heimevernet på Porsangmoen og vil starte førstegangstjeneste samme sted fra 2006.

Porsangmoen har stor ledig kapasitet. Garnisonen har i tillegg til HVUB, en avdeling på ca. ett kompani fra Hæren. Regional støttefunksjon Vest-Finnmark, Porsanger tekniske verksted og Forsvarsbygg er lokalisert til leiren. Nærheten til Halkavarre skyte- og øvingsfelt gjør leiren til en viktig garnison, både rent nasjonalt, men også som arena for alliert trening. Det vises i denne sammenheng til St.prp. nr. 42 (2003-2004) der det fremgår at departementet vil følge opp aktiviteten knyttet til Halkavarre, for å sikre at bruk av skytefeltet også reflekteres gjennom tilstedeværelse på Banak og Porsangmoen.

Etablering av distriktsstaben på Porsangmoen vil ikke ha vesentlige operative konsekvenser, selv om det største rekrutteringspotensialet ligger i Alta. Etablering på Porsangmoen vil innebære at Forsvarets aktivitet i Vest-Finnmark samles på ett sted, ledig bygningsmasse i Alta og deler av Kvenvikmoen avhendes, og driften av Kvenvikmoen skyte- og øvingsfelt avvikles. Virksomheten til Forsvarets logistikkorganisasjon, Regional støttefunksjon og Forsvarsbygg i Finnmark vil bli effektivisert, og det kan tas ut synergieffekter både ved at HV-distriktsstaben og utdanningsfunksjonen samlokaliseres, samt gjennom samarbeid med Hærens utdanningsavdeling.

Isolert sett vil det bli dyrere å drifte heimevernsdistriktet på Porsangmoen fordi HV vil måtte ta sin del av felleskostnadene for å drifte leiren. Dette er imidlertid kostnader som Forsvaret ville hatt uansett. Totalt sett vil derfor Porsangmoen bli en mer kostnadseffektiv leir å drifte, ikke minst fordi felleskostnadene kan fordeles på flere brukere, men også fordi overkapasiteten på infrastrukturen reduseres. Ser man bort fra garnisonens felleskostnader, er det ingen vesentlig forskjell mellom driftskostnadene for selve distriktsstaben på de to stedene.

Ved etablering på Porsangmoen kan det i Alta realiseres et innsparingspotensial på personellsiden på ca. 7 mill. kroner per år tilknyttet eiendom, bygg og anlegg

(EBA), Forsvarets logistikkorganisasjon og Regional støttefunksjon Finnmark, samt et innsparingspotensial av øvrige driftsutgifter på Kvenvikmoen på ca. 2 mill. kroner per år. Det kan videre realiseres et antatt avhendingspotensial tilknyttet EBA i Alta på ca. 21 mill. kroner. Ved etablering i Alta ville disse kostnader måtte videreføres.

Ved etablering på Porsangmoen trenger Forsvaret i tillegg ikke å gjennomføre en nødvendig oppgradering av Kvenvikmoen skyte- og øvingsfelt, beregnet til i størrelsesorden 70 mill. kroner, bl.a. for å tilfredsstille nye krav til skytebaner.

På bakgrunn av ovenstående foreslår Regjeringen at Vest-Finnmark heimevernsdistrikt nr. 17 etableres på Porsangmoen.

4.4.2.4 FORSVARETS LOGISTIKKORGANISASJON (FLO) OG OPERATIV LOGISTIKK- OG STØTTESTRUKTUR

Den pågående omstilling av FLO er rettet mot å samordne tjenester og etablere felles prosesser mellom forsvarsgrenene. Forsvarets operative behov må i enda større grad være avgjørende for hvilke tjenester og produkter FLO skal være ansvarlig for å levere. De organisasjonsmessige endringer som er under gjennomføring og planlegging tilknyttet FLO, er avgjørende for å nå effektiviseringsmålene for Forsvarets omlegging og et viktig virkemiddel for å redusere antall årsverk i inneværende planperiode, slik Stortinget har bestemt.

Ved behandlingen av Innst. S. nr. 93 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 12 (2003-2004), vedtok Stortinget at FLO skulle videreutvikles i fase 3 ved opprettelse av en prosessbasert internstruktur, i utgangspunktet basert på en struktur på fire divisjoner. Vedtaket var bl.a. en oppfølging av tidligere stortingsvedtak, jf. Innst. S. nr. 25 (2000-2001), jf. St.prp. nr. 55 (1999-2000) og Innst. S. nr. 232 (2002-2003), jf. St.prp. nr. 53 (2002-2003). Utviklingen av FLO krever en gjennomgripende tilnærming, gjennom å vurdere nye drifts- og eierformer, styringsprinsipper og konsepter. En slik tilnærming er reflektert i de tiltak for forsterket omstilling av FLO som ble presentert i St.prp. nr. 42 (2003-2004) om den videre modernisering av Forsvaret, og som Stortinget sluttet seg til gjennom behandlingen av Innst. S. nr. 234 (2003-2004). Et flertall i forsvarskomiteen understreker i innstillingen klart betydningen av å effektivisere FLO for den videre modernisering av Forsvaret. Støttevirksomheten må først og fremst tjene Forsvarets operative behov. Tilgjengeligheten i logistikk- og støttevirksomheten skal økes betydelig. I nytt logistikk- og støttekonsept for Forsvaret skal FLO være en styrkebrønn for logistikkjenester til operative styrker ved øvelser, deployeringer og flernasjonale operasjoner. Dette innebærer at FLO må ha en minimumskapasitet av personell og tjenester som kan rykke ut til operative oppdrag.

Av de innsparingsmål Stortinget har pålagt skal gjennomføres i FLO, gjenstår 850 mill. kroner, hvorav anslagsvis 400 mill. kroner er gjenstående fra perioden 2002-2005, mens 450 mill. kroner er FLOs andel av de 600 mill. kroner som ble pålagt FLO og RSF i forbin-

delse med behandlingen av Innst. S. nr. 234 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004). Stortinget understreket i sistnevnte sammenheng også at innsparingsmålene var minimumskrav, og at gevinstene skulle realiseres snarest mulig.

Med utgangspunkt i Stortingets føringer legger Regjeringen vekt på at forsvarssjefen må ha vide fullmakter i forbindelse med omstillingen av FLO. I tråd med Stortingets føringer i Innst. S. nr. 234 (2003-2004) ledes prosessen av sjef FLO som ansvarlig på vegne av forsvarssjefen. Det legges stor vekt på å trekke arbeidstakerorganisasjonene med i arbeidet, i tråd med gjeldende regelverk og Stortingets understrekning av betydningen av dette, jf. Innst. S. nr. 93 (2003-2004).

For å oppnå innsparinger i minst denne størrelsesorden er det nødvendig å kutte organisasjonsledd og -nivåer, fjerne/reducere stabsledd og revurdere FLOs regionale organisasjon. Det tas derfor sikte på å skille ut Forsvarets investeringsvirksomhet (hovedsakelig dagens FLO/Materielldivisjonen/Investering) i en egen enhet. Enheten kan da organiseres slik at den senere kan skilles ut som egen etat. Regjeringen har dette til vurdering og vil komme tilbake til Stortinget med saken. Frem til eventuell etablering av en egen etat må investeringsenheten, på samme måte som resten av FLO, rasjonaliseres i størst mulig grad, som et bidrag til å oppnå de overordnede innsparingsmålene.

FLOs driftsrelaterte virksomhet vil kunne reorganiseres i en enda mer prosessbasert modell, med utgangspunkt i prosessene systemstyring, vedlikehold og forsyning samt IKT. En konsekvens av dette vil være at divisjonsledelsesnivået legges ned. Mest mulig av den utførende virksomheten vil søkes desentralisert til de områder der de operative enheter driver sin virksomhet, og organiseringen av PRE-nivåets oppgaver vil i så fall endres og i stor grad desentraliseres til et større antall baser. Dagens PRE-nivå vil i så fall bli lagt ned.

Alle disse grepene vil gi betydelige synergieffekter, effekter som er avgjørende for å realisere de pålagte innsparinger i FLO. Antall organisasjonsmessige nivåer reduseres, og gradsnivået på ledelsessjiktet kan dermed tas et hakk ned.

De endelige konklusjonene om fremtidig organisering av FLO vil foreligge etter at man har forhandlet med arbeidstakerorganisasjonene i tråd med hovedavtalenes bestemmelser. Helheten av denne prosessen vil kunne medføre endringer i den organisering som ble beskrevet i St.prp. nr. 12 (2003-2004).

Det arbeides for at en ny helhetlig organisasjonsplan/fred for FLO vil være ferdig innen utgangen av 2004. På bakgrunn av dette vil tiden frem til april 2005 primært bli brukt til identifisering og innplassering av personell. Arbeidet skjer i nært samråd med arbeidstakerorganisasjonene, jf. gjeldende regler i arbeidslivet, herunder hovedavtalene og arbeidsmiljøloven, slik også flertallet i forsvarskomiteen presiserte i Innst. S. nr. 93 (2003-2004).

Det er iverksatt prosesser slik at FLO/Tungt vedlikeholdsdivisjonen snarest mulig kan omorganiseres til statlig/privat eid aksjeselskap, skilt ut fra Forsvarets organisasjon. Dersom det ikke er hensiktsmessig å

etablere selskapet som privateid i første omgang, vil det bli søkt overført til Nærings- og handelsdepartementet, og forvaltes derfra ut fra ordinære krav til avkastning inntil selskapet eller selskapene kan privatiseres. Målet med endringen er først og fremst å skape bedre overensstemmelse mellom faktisk vedlikeholdsbehov og eksisterende produksjonskapasitet i Forsvaret. Frem mot utskillelsen vil TV, på samme måte som resten av FLO, rasjonaliseres i størst mulig grad, som bidrag til å oppnå de overordnede innsparingskravene. Relevante administrative støttefunksjoner tilknyttet Regional støttefunksjon og andre støttetjenester under basevirksomheten, vil bli overført til FLO/Driftsdivisjonen snarest mulig og senest innen 1. januar 2006.

4.4.2.5 NYE FELLESKAPASITETER

I tråd med Innst. S. nr. 234 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004), opprettes Forsvarets kompetansesenter for Logistikk (FKL) på Base Sessvollmoen. Senteret forutsettes å samordne og videreføre hoveddelen av aktiviteten i følgende eksisterende avdelinger: Utdannings- og kompetansesenter for Hærens logistikkvåpen (LOGUKS), som nedlegges, Hærens logistikk-skole, Forsvarets kompetansesenter for vognføreropplæring, Forsvarets hundeskole, Forsvarets militærpolitiskole og Forsvarets ammunisjons-/EOD-skole, samt deler av virksomheten ved Befalsskolen for Hærens logistikkvåpen. I tillegg er Medisinsk utdannings- og kompetansesenter (MUKS) etablert på Sessvollmoen, og Forsvarets skole for ARBC (atom, radiologisk, biologisk og kjemisk krigføring) flyttes til Sessvollmoen.

Basen vil bli et kompetansesenter innenfor logistikk, forvaltning, sanitet og ARBC for Forsvaret. Dette er kapasiteter som er nødvendige for å understøtte deployering og drift av operativ struktur. Underavdelingene etableres som bidragselementer til deployerbare styrker.

Videre opprettes Forsvarets kompetansesenter for KKIS (kommando-, kontroll- og informasjonssystemer) på Jørstadmoen ved Lillehammer. Utdannings- og kompetansesenteret for Hærens Samband (SBUKS) på Jørstadmoen nedlegges samtidig. Det nye senteret vil bestå av ledelse/ stab, felles styrkeproduksjon og en operativ KKIS-enhet. Kompetansesenteret vil ivareta informasjonsstyring og -forvaltning. Informasjonssikkerhet ivaretas av Forsvarets sikkerhetsavdeling (FSA), og en mindre enhet samlokaliseres med KKIS-senteret, underlagt FSA.

Etablering av et felles kompetansesenter vil bidra til å legge grunnlaget for en felles informasjonsstruktur, som en viktig del i utviklingen mot et nettverksbasert forsvar (NBF). Et felles kompetansesenter vil i betydelig grad styrke styring og koordinering av aktiviteter og utvikling innenfor KKIS, både nivåmessig og mellom forsvarsgrenene. Man vil øke muligheten for å anvende fellesløsninger, for derved å unngå irrasjonell ressursbruk. Det vil bli en bedre kostnadskontroll ved at det blir færre grensesnitt å håndtere mot andre aktører.

Forsvarets kompetansesenter for elektronisk krigføring (FKEK) opprettes med utgangspunkt i dagens EK-miljø på Rygge, støttet med personell fra alle forsvars-

grener. Senteret skal ha både operative oppgaver og styrkeproduksjonsoppgaver, og vil inngå i den totale kapasiteten for informasjonsoperasjoner.

En oversikt over planlagte felles strukturelementer i 2008 og med tiltak i 2005 er gitt på side 28-29 i proposisjonen.

4.4.3 Landstridskrefter

Endringene i omleggingen og moderniseringen av Hæren i forhold til dagens organisasjon, er flere. I henhold til Innst. S. nr. 234 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004), blir Hærens operative styrkeproduksjons- og kompetansevirksomhet organisert i to enheter, Hærens styrker (HSTY) og Hærens transformasjons- og doktrinekommando (TRADOK). I tillegg videreføres Hærens jegerkommando (HJK) direkte underlagt Generalinspektøren for Hæren (GIH).

Utdanning og trening av Hærens operative kapasiteter vil foregå i de operative avdelingene som videreføres og utvikles innenfor rammen av HSTY. Omorganiseringen innebærer at hoveddelen av aktiviteten i de våpenvisse utdannings- og kompetansesentrene ivaretas av HSTY.

I tillegg etableres TRADOK som skal utvikle og tilpasse Hæren basert på de til enhver tid overordnede militærfaglige føringer eller endrede politiske forutsetninger. Hovedoppgaven vil være å forestå utvikling, tilpassing og implementering av nye konsepter for Hæren innenfor doktrine, strukturelementer, operative kapasiteter og materiell.

Hæren utvikles til å omfatte en langt større andel anvendbare avdelinger. Dette er nødvendig for å kunne ivareta krav til rask reaksjonsevne, fleksibilitet og kvalitet som kreves i det rådende sikkerhetsbildet. Hærens operative hovedleveranse planlegges mot slutten av kommende planperiode å være en deployerbar brigade, Brigade Nord. Brigadens kapasiteter skal organiseres for å ivareta høy kontinuerlig operativ evne og en best mulig utnyttelse av Hærens kapasiteter i forhold til Forsvarets totale oppgavespekter.

En oversikt over planlagte strukturelementer i Hæren i 2008 og med tiltak i 2005, er gitt på side 30 i proposisjonen.

4.4.4 Sjøstridskrefter

På grunnlag av langtidsplanen for 2002-2005 er Sjøforsvaret inne i en omfattende effektiviserings- og omorganiseringsprosess som har ledet frem til etablering av tre hovedenheter: Kysteskadren, Kystvakten og Sjøforsvarets skoler. Imidlertid tas det sikte på en videre tilpassing og effektivisering av kompetanse- og styrkeproduksjonsmiljøene.

I neste langtidsperiode vil en større andel av sjøkapasitetene bli modernisert og fornyet. Sjøstyrkene blir tilført to nye fartøyklasser samt enhetshelikopter for fregatter og kystvakt, noe som styrker Sjøforsvarets evne og utholdenhet innenfor maritime operasjoner med høy beredskap, tilstedeværelse, overvåkning og suverenitetshevdelse. Parallelt med innfasingen av nye kapasiteter vil flere eksisterende fartøysklasser utfases. Sjø-

forsvarets struktur blir dessuten redusert ved at stasjonære kystartillerianlegg og sjøminer er på vei ut av den operative strukturen.

En oversikt over planlagte strukturelementer i Sjøforsvaret i 2008 og med tiltak i 2005, er gitt på side 31 i proposisjonen.

4.4.5 *Luftstridskrefter*

Det vil i neste langtidsperiode fortsatt bli lagt vekt på å endre Luftforsvarets operative struktur i retning av mer fleksible og deployerbare styrker med kort reaksjonstid. Dette fordrer også enkelte mindre justeringer i organisasjonen.

Basestrukturen i Luftforsvaret videreføres med to hovedflystasjoner, fem flystasjoner og to stasjoner for luftovervåkning og stridsledelse (LOS), mens all aktivitet tilknyttet mobiliseringsflyplassene Evenes, Torp, Langnes, Flesland og Værnes avvikles innen 1. januar 2005.

Ved Stortingets behandling av Innst. S. nr. 342 (2000-2001), jf. St.prp. nr. 45 (2000-2001), ble det besluttet å benytte Sola som base for maritime helikoptre for 330-, 334- og 337-skvadronene i forbindelse med innføringen av nye enhetshelikoptre (NH-90) for fregatter og kystvakt. Ved Stortingets behandling av Innst. S. nr. 234 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004), ble vedtaket behandlet på nytt. Forsvarsdepartementet har med bakgrunn i den siste behandlingen satt i gang arbeidet med et konkret forslag til lokalisering, med de premissene som ligger i innstillingen. Forslaget skal foreligge før innfasingen av de nye enhetshelikoptrene. Det planlegges for at enhetshelikoptrene for Kystvakten i nord, når disse ikke er på fartøy eller er under opptrening og vedlikehold av leverandør, lokaliseres på Bardufoss. Samtidig må kostnadsbesparelser ved felles vedlikehold, opplæring og trening for Forsvarets maritime helikoptertjeneste sikres.

LUKS er en samlebetegnelse for Luftforsvarets utdannings- og kompetansevirksomhet på Base Rygge, som består av Luftoperativt inspektorat (LOI), Luftkommando- og kontrollinspektorat (LKKI), Bakkebasert støtteinspektorat (BBSI) og Luftvernets utdannings- og kompetansesenter.

(FLVUKS), jf. Innst. S. nr. 342 (2000-2001). For å skape større likhet mellom utdannings- og kompetansesenter i forsvarsgrenene, nedlegges inspektortene som selvstendige enheter, og virksomheten videreføres under LUKS på Base Rygge.

Forsvarsdepartementet viser til Stortingets behandling av Innst. S. nr. 234 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004), og de vedtak som ble fattet i tilknytning til departementets pågående arbeid med å finne frem til en hensiktsmessig fordeling av virksomheten ved Base Gardermoen, Rygge og Kjeller. Departementet viser i denne sammenheng til at det avventes godkjenning fra AVINOR/luftfartsmyndighetene før man kan komme tilbake med konkrete forslag til en hensiktsmessig fordeling av virksomheten.

En oversikt over planlagte strukturelementer i Luftforsvaret i 2008 og med tiltak i 2005, er gitt på side 32 i proposisjonen.

4.5 Operativ virksomhet

Den operative aktiviteten vil i 2005 i hovedsak økes noe eller videreføres på samme nivå som i 2004. I Hæren vil produksjonen til internasjonale operasjoner og aktiviteten ved Hærens jegerkommando bli prioritert og øke iht. planlagt deltakelse i flernasjonale operasjoner og ambisjoner for Forsvarets spesialstyrker. Sjøforsvaret opprettholder seilingsmønsteret med bl.a. tilstedeværelse i Nord-Norge. Aktiviteten ved Marinejegerkommandoen øker iht. økte ambisjoner for Forsvarets spesialstyrker. Fokus i Luftforsvaret ligger på produksjon av operativ evne og operative aktiviteter, så som opprettholdelse av antall flytimer. Innenfor Heimevernet er fokus i 2005 rettet mot igangsatt gjennomføring av kvalitetsreformen, med dertil endring av organisasjon og bemanning, samtidig som styrkeproduksjon og operativ virksomhet vil opprettholdes på samme nivå som i 2004.

4.5.1 *Transformasjon*

Transformasjon er en kontinuerlig og proaktiv prosess, der nyskapende konsepter, doktriner og kapasiteter utvikles og integreres for å forbedre og/eller effektivisere Forsvaret, herunder styrke dets evne til operativt samvirke nasjonalt og internasjonalt. Dette er høyt prioritert nasjonalt og i NATO-sammenheng. I Innst. S. nr. 234 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004), er transformasjon relatert til strukturutvikling i kommende langtidsperiode beskrevet. Transformasjon vil i denne sammenheng si å endre form, egenskap, operasjonskonsept og funksjon til Forsvarets styrker. Hensikten er å tilpasse våre militære kapasiteter slik at de er best mulig egnet til å møte aktuelle sikkerhetsutfordringer, og til å løse Forsvarets oppgaver både nasjonalt og i alliansesammenheng.

4.5.2 *Operativ evne*

Overgangen til et nettverksbasert forsvar med utvikling mot et felles databasert informasjonssystem som knytter sensorer, beslutningstakere og våpensystemer sammen, er en del av denne transformasjonsprosessen. Utviklingen i retning av bedret evne til å kunne operere sammen med allierte styrker er en annen del av denne satsingen.

Et annet prioritert område innenfor militær transformasjon vil være å utvikle norske deployerbare styrker med økt tilgjengelighet for å møte aktuelle sikkerhetsutfordringer. Et viktig flernasjonalt prioritert område, der Norge deltar, vil fortsatt være realisering av kapasiteter som inngår i Prague Capabilities Commitments (PCC). De kapasiteter PCC skal fremskaffe, vil være en forutsetning for en vellykket etablering av NATO Response Force (NRF).

Norsk deltakelse i utviklingen av NRF vil bli en prioritert operativ virksomhet for utvalgte styrker i Forsvaret. Styrkebidragene til NRF må tilfredsstille meget høye operative krav. I denne forbindelse vil en del av eksperimenteringen, treningen og øvingen av NRF bli søkt lagt til Norge, bl.a. som del av virksomheten ved Alliert kompetansesenter for operasjoner under vinter-

forhold (AKOV), som skal etableres som del av Fellesoperativt hovedkvarter (FOHK) i Stavanger. Også Senter for militære erfaringer (SME) vil være en ressurs mht. erfaringsbasert kompetanseoverføring til utvikling av det norske styrkebidraget i NRF. Norsk støtte til denne delen av transformasjonsvirksomheten vil ha høy prioritet for utvikling av norske styrker og for å legge forholdene til rette for militær transformasjon på bred basis i NATO.

4.5.3 *Deltakelse i operasjoner i utlandet*

Forsvarets deltakelse i militære operasjoner i utlandet er en integrert og vesentlig del av norsk forsvars- og sikkerhetspolitikk. Gjennom bl.a. innsats i stabiliserende operasjoner har Forsvaret vært med på å sikre internasjonal fred og stabilitet.

Vårt engasjement i utenlandsoperasjoner vil alltid foregå i en flernasjonell ramme, og Forsvaret har i de senere årene vært engasjert i en rekke flernasjonelle operasjoner i utlandet. Den militære operative virksomheten utenlands tjener flere hensikter. Dels bidrar den til Norges sikkerhet ved at man bekjemper potensielle trusler før de eventuelt utvikler seg til en akutt trussel mot Norge, dels bidrar deltakelsen i slike operasjoner til å vedlikeholde et godt forhold til våre viktigste allierte og dels bidrar virksomheten til å vedlikeholde og utvikle Forsvarets operative evne. Demonstrasjon av internasjonal solidaritet og allianse-solidaritet står sentralt. Deltakelse i utenlandsoperasjoner er derfor en av Forsvarets høyest prioriterte oppgaver.

Norge har imidlertid begrensede militære ressurser og vil av den grunn ikke kunne delta i et større antall militære operasjoner samtidig. Målsettingen er at Norge skal kunne delta aktivt med prioritet til de operasjoner som NATO påtar seg.

Aktiv deltakelse i NATOs stående flåtestyrker og innmelding til beredskapsstyrken NATO Response Force (NRF), er en sentral del av vår allianseforpliktelse og et viktig bidrag til kollektiv sikkerhet. Det planlegges med norsk deltakelse i alle NRF-kontingenter, med varierende bidrag fra de tre forsvarsgrenene. Merutgifter forbundet med eventuell iverksettelse av deltakelse i NRF-operasjoner må tilleggsfinansieres.

Relevante bidrag til NATO-operasjonen i Afghanistan forblir et nasjonalt militært hovedsatsingsområde i 2005, som støtte til nasjonsbyggingen og som ledd i kampen mot internasjonal terrorisme. Det planlegges med et bidrag til NATOs maritime operasjon Active Endeavour. På Balkan vurderes utviklingen totalt sett å være positiv. Norge vil fortsatt bidra til den NATO-ledete styrken i Kosovo (KFOR) i 2005. I Bosnia planlegges en begrenset deltakelse i den EU-ledede styrken når denne tar over ansvaret etter NATO. I Irak planlegges det med et mindre norsk bidrag. I Sudan er man forberedt på deltakelse i en FN-operasjon med et begrenset antall stabsoffiserer og sanitetspersonell. Endelig planlegges det med å stille observatører og stabsoffiserer til FN og koalisjonsoperasjoner på samme nivå som i dag.

4.5.4 *Operativ logistikk*

Som en følge av de endrede behovene i den operative strukturen, vil det gjennomføres en videreføring av og ytterligere modernisering innenfor operativ logistikk og støttestruktur. Målet er økt fleksibilitet, tilgjengelighet og deployeringsevne for disse enhetene. Kapasitetene som etableres, vil kunne benyttes både til å understøtte nasjonale styrkebidrag og som selvstendige styrkebidrag internasjonalt, samt understøtte nasjonal krisehåndtering.

For å sikre nødvendig initiell utholdenhet til Forsvarets operative avdelinger, må det medbringes forsyninger i tilstrekkelig mengde, og logistikkapparatet må ha samme mobilitet og deployerbarhet som de styrker det støtter. I tillegg etableres en logistikkorganisasjon som er i stand til å etterforsyne og vedlikeholde de stridende avdelingene.

4.5.5 *Strategisk sjø- og lufttransportkapasitet*

Et prioritert område innenfor militær transformasjon er å gi norske deployerbare styrker økt tilgang på strategisk sjø- og lufttransportkapasitet iht. PCC. Norge signerte i juni 2004 en Memorandum of Understanding (MOU) for fremskaffelse av strategisk lufttransport innenfor rammen av Prague Capabilities Commitments. Kapasiteten skal frembringes ved lease/leie av et antall flytimer og være operativ i løpet av 2005.

Norge ble våren 2004 opptatt som assosiert medlem i European Airlift Centre (EAC) i Eindhoven i Nederland. EAC fungerer som et service- og koordinerings-senter som skal gi medlemslandene driftsinnsparinger og økt fleksibilitet gjennom å effektivisere transportflyvirksomheten innad og blant medlemslandene. I løpet av de første tre månedene ga dette medlemskapet Norge en direkte besparelse på ca. USD 600 000. Målet for 2005 er å bli fullt medlem og på noe lengre sikt å se på mulighetene for en sammenslåing av Sealift Co-ordination Centre (SCC) og EAC for på den måten å kunne spare drifts- og personellkostnader.

Norge spiller en sentral rolle i utviklingen av strategisk sjøtransport i NATO og har lederansvaret for høynivågruppen som er etablert for å dekke NATOs behov på dette området. I tillegg til å analysere maritime aspekter for å utvikle kapasiteter, har gruppen nå startet to delaktiviteter.

Den ene aktiviteten er etableringen av en multinasjonal kapasitetspakke for 2004 bestående av en rammeavtale på åtte til ni transportskip. Dette ble gjort under forsvarsministermøtet i desember 2003, hvor ni nasjoner undertegnet en avtale, Multinational Implementation Arrangement (MIA). Arbeidet har hatt god fremdrift, og planleggingen for å videreføre kapasitetspakken i 2005 og fremover med en intensjon om å øke kapasiteten, er kommet godt i gang. Som del av kapasitetspakken i 2005 skal den norske beredskapskontrakten på ett Ro/Ro-skip videreføres for 2005.

Den andre delaktiviteten som er igangsatt, er SCC i Eindhoven i Nederland. Denne ble etablert av Nederland, Storbritannia og Norge høsten 2003. Senteret har

som formål å koordinere og utnytte brukernes eksisterende ressurser for strategisk sjøtransport mest mulig kostnadseffektivt. Senteret ga en direkte kostnadsbesparelse til brukerne på 5,4 mill. euro i 2003. Tre andre nasjoner, Belgia, Danmark og Tyskland, har signert avtalen våren 2004, og flere nasjoner har intensjoner om å signere. Målet for 2005 er å få med flere nasjoner i samarbeidet og å utvide senterets aktiviteter.

4.5.6 *Spesialstyrker*

Forsvarets spesialstyrker er strategiske styrker som gir en fleksibel kapasitet til å møte skiftende utfordringer. Dette gjelder i forbindelse med suverenitetshevdelse og krisehåndtering, og i forebygging og bekjempelse av terrorisme.

Spesialstyrkene kan på anmodning til Forsvarsdepartementet fra justismyndighetene også gi bistand til å forebygge og bekjempe terroranslag som politiet har primæransvaret for å håndtere. I henhold til Innst. S. nr. 234 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004), skal spesialstyrkenes kapasitet økes, først og fremst for å bedre vår nasjonale handlefrihet, fleksibilitet og utholdenhet. Både operative erfaringer og utviklingen i NATO har synliggjort behovet for å forbedre denne kapasiteten for å tilpasse den til NATOs og nasjonale krav. Spesialstyrkene er avhengig av støtte fra andre avdelinger både i form av transportfly, helikoptre og fartøyer med hensyn til deployering, samt taktisk innsetting og støtte. Det skal etableres en integrert luftving som en øremerket ressurs for spesialstyrkene.

4.5.7 *Kystvakten*

Kystvakten (KV) er Forsvarets sentrale aktør innenfor suverenitetshevdelse og myndighetsutøvelse i norske jurisdiksjonsområder til havs. Kystvaktens aktive tilstedeværelse er viktig for å kunne håndtere større og mindre episoder både i norsk territorialfarvann og i øvrige norske jurisdiksjonsområder. KV har også en sentral rolle i statlig slepebåtberedskap i Nord-Norge, og er en av Forsvarets viktigste bidragsytere til sivile myndigheter innenfor søk, redning og kystberedskap. Regjeringen prioriterer å styrke slepebåtberedskapen i Nord-Norge, og FD vil i 2005 tildele KV 18 mill. kroner for innleie av fartøy med nødvendig slepekapasitet.

Et stort og vedvarende press på ressursene i havet gjør tilstedeværelse og kontrollvirksomhet til havs til et prioritert område også i 2005. Aktiviteten planlegges derfor videreført på 2004-nivå, med prioritet på de ytre havområdene.

Kystvaktens struktur er under omlegging. I 2005 innføres et nytt innleid fartøy innenfor rammen av en ti-års kontrakt. Videre foretas en sammenslåing av indre kystvakt (IKV) og bruksvakt (BV). Den nye strukturen (IKV/BV) vil bestå av inntil ti fartøyer. Totalt legges det opp til en struktur med elleve havgående fartøyer og inntil ti fartøyer for kystnære operasjoner. En utskiftning av eldre fartøysmaterieell forventes å bidra til en mer effektiv utøvelse av kystvaktjenesten. Antall flytimer til kystvaktformål planlegges videreført på 2004-nivå.

I henhold til Innst. S. nr. 234 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004), skal oppdateringen av luftkontrollradaren på de helikopterbærende fartøyene fullføres. Dette vil bidra til å nå en tilfredsstillende status hva angår helikopteroperasjoner fra fartøyene. De samme fartøyene vil i planperioden gjennomgå en forlengelse av helikopterdekket og oppdateringer i hangaren, som nødvendige tilpasninger til nye enhetshelikoptre (NH-90). I 2005 planlegges gjennomført tilpasninger til NH-90 for to av fartøyene, og installering av ny luftkontrollradar planlegges igangsatt andre halvår 2005.

4.5.8 *Totalforsvar og sikring av vitale samfunnsinteresser*

Et av de overordnede målene for norsk sikkerhetspolitikk er å sikre samfunnet mot anslag og angrep fra statlige og ikke-statlige aktører. Mulige anslag mot samfunnssikkerheten er i dag en større trussel enn tidligere. Samfunnssikkerhet har derfor fått en mer fremtredende rolle i utformingen av sikkerhetspolitikken.

Totalforsvarskonseptets grunnprinsipp har vært at samfunnets samlede ressurser skal kunne settes inn for å understøtte forsvaret av Norge. Konseptet har vært basert på særlige fullmaktslover og Forsvarets behov for støtte når vilkårene har vært til stede. Fremveksten av internasjonal terrorisme har medført at det er nødvendig å se den tradisjonelle totalforsvarstenkningen i lys av det nye trussel- og risikobildet.

I henhold til Innst. S. nr. 234 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004), skal Forsvaret bidra til samfunnssikkerheten innenfor rammen av et totalforsvarskonsept. Et slikt helhetlig og moderne konsept for totalforsvar består av gjensidig støtte mellom Forsvaret og det sivile samfunn i hele krisespektret. På områder av samfunnssikkerhetsarbeidet hvor sivile instanser har primæransvaret, er det en forutsetning at Forsvaret bidrar med utgangspunkt i tilgjengelige kapasiteter, kompetanse og ressurser etablert for å løse de militære hovedoppgavene.

Regjeringen varslet i St.meld. nr. 39 (2003-2004) at det sivil-militære samarbeidet innenfor beredskap mot masseødeleggelsesmidler skal videreutvikles. Det skal legges særlig vekt på å konkretisere rutiner for utveksling av kompetanse og utstyr mellom militære og sivile etater.

4.5.9 *Økt trygghet gjennom redusert sårbarhet i samfunnet*

I St.prp. nr. 1 (2004-2005) Justis- og politidepartementet, side 28-29, fremhever Regjeringen at samfunnets sårbarhet skal reduseres gjennom å sikre samfunnets evne til å opprettholde viktige samfunnsfunksjoner og ivaretaelse av borgernes liv, helse og grunnleggende behov under ulike former for kriser, katastrofer, ulykker m.m. Sikkerhets- og beredskapsarbeidet skal organiseres slik at det oppnås best mulig ressursbruk og et godt samvirke på tvers av sektorer. Det vil bli lagt vekt på å videreutvikle Justisdepartementets samordningsrolle i forhold til sikkerhets- og beredskapsarbeidet, samt videreutvikle Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap og Nasjonal sikkerhetsmyndighet.

Norge skal være, og oppleves som et trygt land å leve i. Samfunnssikkerhetsarbeidet skal derfor gis den nødvendige prioritet i en tid hvor en militær trussel ikke er fremtredende. I tillegg til det nasjonale samfunnssikkerhetsarbeidet skal Norge bidra aktivt innen internasjonale organisasjoner og virksomheter for å styrke samfunnssikkerheten.

Regjeringen vil i perioden 2005-2008 legge særlig vekt på det forebyggende samfunnssikkerhetsarbeidet. Regjeringen vil søke å sikre en effektiv og helhetlig innretning av helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet og styrke etterretnings- og sikkerhetstjenestene.

Etableringen av et fast sekretariat for Koordinerings- og rådgivningsutvalget for etterretnings- og sikkerhetstjenestene (KRU) skal styrke utvalgets rolle og sikre nødvendig utredningskapasitet slik at samfunnets evne til å fange opp endringer i trussel- og risikobildet bedres.

Gjennom Justisdepartementets ansvar for forebyggende sikkerhet i sivil sektor og Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) arbeides det for å bygge et tilfredsstillende sikkerhets- og robusthetsnivå i forhold til de trusler og risikoer samfunnet er utsatt for. Det er etablert et utvalg som skal bidra til samordning og videreutvikling av arbeidet med informasjonssikkerhet; Koordineringsutvalget for informasjonssikkerhet. Varslingssystem for digital infrastruktur (VDI) og Senter for informasjonssikring (SIS) skal bidra til at trusler og sårbarheter mot samfunnskritiske virksomheter kartlegges og vurderes.

Det legges vekt på å sikre en samordnet krisehåndtering sentralt, regionalt og lokalt. Samfunnet skal ha tilstrekkelige beredskapsplaner og operative rednings- og beredskapsressurser. Det vil bli lagt vekt på at samfunnets sivile og militære ressurser etter behov og evne settes inn i arbeidet med samfunnssikkerhet. Øvelses- og opplæringsaktivitet på alle nivåer med ansvar for krisehåndtering, både i nød- og beredskapsetatene, kommunene, fylkesmennene og departementene, skal derfor videreføres og videreutvikles. Dette er viktig for å være best mulig forberedt på reelle hendelser. Etablerte relasjoner mellom næringslivets forebyggende og skadebegrensede arbeid og den offentlige beredskapen skal videreføres.

Norske og russiske myndigheters arbeid for å bedre varslingsrutinene mellom landene, særskilt varslingsrutiner ved ulykker langs kysten, videreføres i 2005.

Bevilgningen til samfunnssikkerhet og beredskap er foreslått økt med 10 mill. kroner til dekning av merutgifter i forbindelse med at DSB har koordineringsansvaret for den norske deltakelsen i den internasjonale rednings- og beredskapsøvelsen Barents Rescue, som Norge har påtatt seg ansvar for å gjennomføre i 2005.

4.5.10 Vern mot atom-, radiologiske, biologiske og kjemiske våpen

Økt risiko for terrorangrep med bruk av ARBC (atom, radiologiske, biologiske og kjemiske) våpen, har medført behov for et mer effektivt og samordnet vern mot disse truslene.

I henhold til Innst. S. nr. 234 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004), er beskyttelse av de militære styrker mot ARBC-midler, både for den enkelte soldat og på avdelingsnivå, planlagt forbedret. I tillegg vurderes egne enheter for ARBC-vern opprettet. Disse kapasitetene vil ha evne til søk, påvisning og rens av ARBC-forurensning, og vil også kunne benyttes som et bidrag til økt samfunnssikkerhet på områder som Forsvaret ikke har primæransvaret for.

Det er i tillegg igangsatt et arbeid for nærmere å vurdere den videre utvikling av de militære ARBC-kapasiteter utover det som er beskrevet i Innst. S. nr. 234 (2003-2004). Vurderingen skal lede frem til en fremtidsrettet strategi for å sikre best mulig beredskap mot slike trusler på militær side. Vurderingen skal omfatte organisasjons- og ansvarsforhold, koordinering, samt utnyttelse av kompetanse og ressurser innenfor ARBC-vern.

4.5.11 Helhetlig system for styrkeoppbygging

Dagens mobiliseringssystem for Forsvaret ble etablert for å sikre en best mulig utnyttelse av Forsvarets ressurser ved kriser, væpnet konflikt og krig. Systemet har ivarettat styrkeoppbygging av hele den tradisjonelle krigsorganisasjonen. På bakgrunn av de omorganiseringer som er gjennomført i Forsvaret, med økt vekt på stående avdelinger, vil mobiliseringssystemet vurderes med tanke på alternative løsninger for styrkeoppbyggingssystemet til nye trusselsituasjoner, endret forsvarsstruktur og Forsvarets nye innretning, med bl.a. økt fokus på operasjoner i utlandet. Departementet har initiert en gjennomgang av dagens mobiliseringssystem. Det nye styrkeoppbyggingssystemet (SOS) vil utvikles i 2005 og tentativt, evt. delvis, iverksettes fra 2006.

4.5.12 Nytt beredskapssystem for Forsvaret

Tilpasningen av Beredskapssystemet for Forsvaret (BFF) til NATOs nye krisestyringsverktøy (NCRS), samt til de endrede sikkerhetspolitiske forutsetninger og utfordringer, vil fortsette i 2005. Koordinert revidering av beredskapsplanverket på militær og sivil side gir et godt grunnlag for effektiv disponering av totalforsvarets ressurser.

4.5.13 Øvelser

Omleggingen av Forsvaret og endringer i NATO får konsekvenser for øvelsesåret 2005. NATOs øvingsprogram er under revidering, og Forsvaret foretar nå nye vurderinger av øvingsvirksomheten for fremtiden, sett i forhold til sentrale prioriteringer, kapasiteter og konsepter, øvingsbehov og kostnader. Øvingsprogrammet er imidlertid allerede preget av at planlagte NATO/PfP-øvelser vil falle bort eller endre karakter.

Ved utarbeidelse av Forsvarets nasjonale øvingsprogram prioriteres Forsvarets nasjonale og allierte forpliktelser med vekt på reaksjonsevne, strategisk mobilitet og evne til å lede operasjoner. Dessuten fokuseres det på krisehåndtering og fredsoperasjoner, samt tiltak

mot internasjonal terrorisme og masseødeleggelsesvåpen. Både trenings- og øvingsmønsteret vil i stor grad ha som formål å bidra til transformasjon av Forsvarets militære kapasiteter.

I et alliansebasert forsvar er det viktig for Norge å trekke øvingsvirksomhet til landet både bilateralt og i en NATO-ramme. Dette gjøres ved å tilby øvingsopplegg som er tidsriktige og som tilrettelegger for utvikling og eksperimentering av nye kapasiteter og nye operasjonskonsepter. Dette innebærer bl.a. deltakelse fra Allied Command Transformation (ACT) og Joint Warfare Center (JWC) i både øvingsplanlegging, gjennomføring og etterarbeid/analyse.

Alliert kompetansesenter for operasjoner under vinterforhold (AKOV) ble i 2004 etablert som en interimorganisasjon under Fellesoperativt hovedkvarter (FOHK) ved Stavanger. AKOV vil i 2005 bli etablert som en fast organisasjon og vil være et sentralt norsk bidrag til alliansens transformasjonsarbeid, spesielt i forhold til utviklingen av NATO Response Force (NRF). Kompetansesenteret utgjør et viktig element i arbeidet med å gjøre det attraktivt for allierte styrker å trene i Norge.

Alliert treningscenter nord (ATS/N) i Harstad og Alliert treningscenter sør (ATS/S) på Voss er viktige elementer i tilretteleggingen for alliert trening. I tillegg tilbys treningsmuligheter ved Garnisonen i Porsanger og Østerdal Garnison.

På luftsiden er Ørland hovedflystasjon og Bardufoss flystasjon spesielt utpekt til å ta imot utenlandske luftstyrker på trening. I de tilfeller der skarpskyting vil foregå i Halkvarre skytefelt, skal utenlandske flystyrker søkes lagt til Bodø flystasjon, avdeling Banak.

Utenlandsk fartøysaktivitet skal i størst mulig grad ha Haakonsvern (Bergen) i Sør-Norge og Olavsvern (Tromsø) i Nord-Norge som utgangspunkt.

Ved all alliert/utenlandsk aktivitet i Norge skal det i de tilfeller det er mulig, søkes å få øvd samvirke med nasjonale styrker. Utbyttet av slik samtrening har så langt vært meget positivt.

Selv om omstillingen av Forsvaret ikke har gitt rom for en nasjonal krisehåndteringsøvelse på strategisk nivå i 2005, forventes deltakelse i NATOs krisehåndteringsøvelse "Crises Management Exercise 2005" (CMX 2005) å gi godt utbytte også nasjonalt bl.a. ifm. anvendelse av det nye beredskapssystemet i NATO (NCRS) og Norge (BFF/SBS). Årets CMX inkluderer, i tillegg til NATOs medlemmer, også partnernasjonene Sverige, Østerrike, Sveits, Irland, Kroatia og Finland.

Den sentrale øvelsen i 2005 vil være vinterøvelsen Battle Griffin i Trøndelag, hvor det legges opp til bred internasjonal deltakelse. Øvelsen fokuserer på oppdragstyper som NRF forventes å skulle løse.

Som et ledd i samarbeidet i Proliferation Security Initiative (PSI), blir Norge invitert til å delta på øvelser innenfor dette samarbeidet. For kalenderåret 2005 er det planlagt syv øvelser hvorav en "papirøvelse" som er planlagt gjennomført i Norge høsten 2005. Forsvarsdepartementet vil stå som ansvarlig for planlegging og gjennomføring av øvelsen. Det forventes deltakelse fra hovedtyngden av de 15 landene som utgjør kjernegrup-

pen i samarbeidet. I de resterende seks øvelsene vil Norge delta med observatører eller styrkeelementer i enkelte av øvelsene.

For øvrig vil øvingsprogrammet inneholde øvelser som dekker behovene for samøving mellom Forsvaret og politiet ifm. antiterror-operasjoner (øvelsene Gemini og Orion), krisehåndtering i Barentshavet (øvelse Barents Rescue), samt en beredskapsøvelse knyttet til episodehåndtering ifm. internasjonale operasjoner (øvelse Samaritan Ekspress).

4.5.14 Styrkeproduksjon

Verneplikten gir god og stabil tilgang til egnet personell og bidrar til at Forsvaret kan rekruttere de beste til tjeneste i den operative strukturen og til utdanning i Forsvaret, ikke minst med tanke på flernasjonale operasjoner hjemme og ute.

I takt med reduksjonen av Forsvarets styrkestruktur er behovet for antall vernepliktige redusert, og verneplikten vil i fremtiden derfor basere seg på Forsvarets behov, jf. Innst. S. nr. 234 (2003-2004) og St.prp. nr. 42 (2003-2004). Den etablerte praksis med selektiv og differensiert verneplikt medfører klare utfordringer både i forhold til økonomi, godtgjørelser, byrdefordeling og rettferdighet. De som fullfører førstegangstjenesten, skal belønnes for dette i form av statushevede tiltak, herunder en gradvis økning av dimisjonsgodtgjørelsen. Med den økningen som ble lagt inn i St.prp. nr. 1 (2003-2004), er godtgjøringen på 8 900 kroner for en vernepliktig som gjennomfører tolv måneders førstegangstjeneste. Regjeringen legger opp til en opptrapping som allerede i 2005 vil gi de vernepliktige en dimisjonsgodtgjøring på opp til 15 000 kroner.

Varigheten av førstegangstjenesten i Hæren, Sjø- og Luftforsvaret vil fortsatt være tolv måneders tjeneste, men antallet vernepliktige vil bli dimensjonert ut fra forsvarsgrenenes behov. Førstegangstjeneste i HV vil i kommende planperiode kunne omfatte større deler av vernepliktsmassen, og utdanningsmodellen legger opp til minst fire måneders førstegangstjeneste.

Ordningen med inntil seks ukers førtidsdimisjon under førstegangstjenesten videreføres, men vil kun gjelde mannskaper med tolv måneders tjeneste og ut fra hensyn til arbeid og/eller utdanning. Mannskaper med kortere tjenestetid kan førtidsdimitteres inntil 14 dager før, grunnet utdanning eller jobb.

Den enkeltes skikkethet og samlede kompetanse i forhold til Forsvarets behov vil i større grad være avgjørende for innkalling til tjeneste. Sesjonen vil få en enda viktigere funksjon med hensyn til å velge kvalifisert mannskap og hensiktsmessig fordeling av disse ved innrykk. Sesjonsordningen vil ytterligere forbedres for å sikre rett person på rett plass og dermed minst mulig frafall under førstegangstjenesten. Dette er også et viktig statushevede tiltak. Et mål for kommende langtidsperiode er å øke kvinneandelen i Forsvaret, slik at den ved utgangen av 2008 utgjør minimum 15 pst. Fra og med 2005 vil derfor kvinner innkalles til sesjon. Flere kvinner i Forsvaret og flere jenter som gjennomfører førstegangstjeneste vil kunne endre på strukturer, metoder, opplæring og holdninger.

Flere kvinner i Forsvaret vil også bidra til å opprettholde den legitimitet som verneplikten har i folket og styrke båndene mellom kvinnene og Forsvaret. Det vil bety en styrking av Forsvaret i lokalsamfunnet, noe som vil være avgjørende ift. et mindre arbeidsintensivt forsvar, med færre militærleire og færre vernepliktige. Forsvaret skal og må være en avspeiling av samfunnet for øvrig, slik at Forsvaret ikke blir distansert for folk flest.

Det vil ikke bli iverksatt straffetiltak mot kvinner som, til tross for innkallingen, unnlater å møte til sesjon. Tiltaket forventes å øke rekrutteringen av kvinner til verneplikten og bidra til økt kvinneandel i Forsvaret.

For å kunne nå innsparingsmålene for omleggingen må driftsutgiftene for Forsvaret reduseres. På denne bakgrunn har repetisjonstjeneste utenom Heimevernet lav prioritet og holdes på et minimumsnivå i 2005, men kan differensieres etter treningsstandard og beredskapsbehov.

Et moderne, fleksibelt og gripbart forsvar må være basert på solid kompetanse. Flexibilitet på mange felt tar lang tid å bygge opp. Forsvaret må derfor vedlikeholde og videreutvikle et effektivt og attraktivt utdanningssystem. Militære utdannings- og kompetanseinstitusjoner skal fokusere på fagområder som ikke dekkes gjennom det sivile utdanningssystem. Forsvaret fikk i 2003 myndighet til å tildele en sivil godkjent bachelorgrad ved de tre krigsskolene og Hærens ingeniørhøgskole. Det arbeides for at også militær utdanning på masternivå skal godkjennes på lik linje med sivil utdanning, og at ansvaret for de akademiske felt samles ved Forsvarets skolesenters (FSS) kompetansemiljøer. FSS skal utvikles til å bli en nasjonal og internasjonalt anerkjent institusjon for tidsmessig kompetanse og drive forskningsbasert undervisning på militærfaglige områder. Kravene til omstilling og effektivisering fremover fører til en videre samordning av utdanningen og en sterkere fokusering på de fellesoperative aspektene. Dette medfører bl.a. at Forsvarets forvaltningsskole (FFS) nedlegges (jf. romertallsvedtak nr. VI 3), og at et fagmiljø som besitter utviklingskompetanse på strategisk og operasjonelt nivå innenfor logistikk og bestillerkompetanse innenfor forvaltning og ressursstyring, opprettholdes innenfor FSS. Virksomhet innenfor FFS som omfatter oppgaver knyttet til taktisk og praktisk logistikk, overføres til det nye Forsvarets kompetansesenter for logistikk (FKL).

Læringsordningen videreføres i samsvar med Forsvarets behov, men vil bli vurdert bl.a. med sikte på en mulig utvidelse til flere fagfelt.

4.5.15 Personell

Det overordnede målet for personellpolitikken er å ha et høyt motivert personellkorps med kompetanse til å løse hele bredden av Forsvarets oppgaver. For å få en balansert personellstruktur i tider hvor Forsvarets behov er i stadig utvikling, fokuseres det på fleksible løsninger tilpasset fremtidige utfordringer. Implementering av personellpolitiske tiltak innenfor rekruttering,

kompetanse, karriere- og lederutvikling, likestilling, lønn, familie og HMS-arbeid har høy prioritet.

Arbeidet med å rekruttere personell til den operative strukturen og flernasjonale operasjoner vil fortsatt gis høy prioritet, i tråd med at styrkebidragene i fremtiden i større grad vil bestå av stående avdelinger. Det legges i den kommende langtidsplanen opp til å øke ytterligere innslaget av vervede, da dette er nødvendig for å øke anvendbarheten, reaksjonsevnen og kvaliteten i Forsvarets operative avdelinger. Med vervede forstås grenaderer og matroser tilsatt i åremålsstillinger for kortere perioder. De er midlertidige tjenestemenn med militær status og omfattes av gjeldende lover, avtaler og bestemmelser for tjenestemenn i Forsvaret. Rekruttering, tegning av kontrakt og fordeling til forberedende tjeneste iverksettes under førstegangstjenesten. Dagens ordninger med lønn og kontrakter for de vervede vil bli gjennomgått i lys av fremtidig aldersstruktur og tjenestemønster i den operative strukturen.

En gradvis innføring av avdelingsbefalsordningen iverksettes iht. Innst. S. nr. 234 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004). Ordningen vil gi store effekter på sikt, primært i form av endringer i lønnsbildet og reduserte driftsutgifter knyttet til utdanningssektoren. Begrunnelsen for ordningen er relatert til Forsvarets strukturelle og personellmessige utfordringer, herunder overproduksjon av eldre befal og mangelen på kontinuitet og erfaring på lavere nivå i organisasjonen. Departementet har også startet en vurdering av det totale personell- og lønnsystemet i Forsvaret, særlig knyttet til en gjennomgang av variable tillegg. Forsvarssjefen vil ha ansvaret for tiltak som krever forhandlingsløsninger.

Sikring av de planlagte årsverksreduksjonene i Forsvaret og tiltak for å redusere personellkostnadsveksten vil også i 2005 være de viktigste tiltakene for å redusere driftsutgiftene, og er avgjørende for å lykkes med omleggingen. Det er utarbeidet planer for bruken av de viktigste personellpolitiske tiltak for å stimulere til frivillig avgang. Disse må dimensjoneres ift. organisasjonen, og de tiltak som er iverksatt, skal sikre en balansert personellstruktur, både med hensyn til totalt antall, kompetanse og alderssammensetning.

Det er et hovedmål for personellområdet å implementere justert befalsordning slik den er vedtatt av Stortinget, jf. Innst. S. nr. 234 (2003-2004), innen 1. januar 2005. Justeringene i befalsordningen omfatter i hovedsak innføring av avdelingsbefalsordningen og beordringsplikt til operasjoner i utlandet. Avdelingsbefalsordningen skal sikre økt kontinuitet, erfaring og kompetanse på lavere nivå i Forsvarets organisasjon. Beordringsplikten skal sikre at belastning og kompetanse knyttet til operasjoner i utlandet fordeles i hele befalskorpset, samtidig som den skal sikre Forsvaret forutsigbar tilgang på personell til operasjoner i utlandet. Det skal også innføres beordringsplikt for enkelte kategorier sivile. Det er viktig å implementere disse endringene så raskt som mulig. Forsvarsdepartementet arbeider med de mer detaljerte retningslinjer som vil danne grunnlaget for revidering av Forsvarets personellreglementer. Personellorganisasjonene vil bli

involvert i dette arbeidet etter Hovedavtalens bestemmelser.

Stortinget vedtok også at stillingsvernet for offiserer skal harmoniseres med det som gjelder i staten for øvrig. Departementet utreder hvordan denne harmoniseringen skal implementeres, gitt de særlige forhold som gjelder militært ansatte ift. tilsetningsvilkår og beordringsplikt. Det tas sikte på å implementere harmoniseringen senest innen 1. januar 2005.

Forsvaret arbeider med likestilling gjennom en rekke tiltak, bl.a. rettet mot økt rekruttering av kvinner til befals- og krigsskolene. I 2003 var 15 pst. av søkerne til en utdanning i Forsvaret (lærlingeplasser og befals-skoler) kvinner. I 2004 var andelen kvinner blant søkerne til befalsskoleopptaket over 20 pst. Målet er å øke andelen av kvinnelig befal og vervede fra dagens 6,5 pst. til minimum 7 pst. innen utgangen av 2005. I de kommende årene kan det forventes en større andel kvinner i ledelsen i Forsvaret, ettersom rekrutteringsgrunnlaget for de høyere stillingene blir større. Målet om 13 pst. kvinnelige sivile ledere er nådd.

4.5.16 Eiendomsforvaltning og avhending

I langtidsplanen for 2002-2005 er det fastsatt som mål å redusere Forsvarets eiendom, bygg og anlegg (EBA) med minimum to mill. kvm, fra seks mill. kvm til fire mill. kvm, innen utgangen av 2005. Dette er fulgt opp i forslaget til forsvarsbudsjett for 2005. I langtidsplanen for 2005-2008 er målet å redusere eiendoms- og bygningsmassen til maksimalt 3,5 mill. kvadratmeter, og redusere husleieutgiftene med inntil 20 pst. sammenlignet med 2004-nivået. Disse målene i den nye langtidsplanen skal gjennomføres snarest mulig og senest i 2008.

Forsvarsbygg er en vesentlig bidragsyter til omleggingen av Forsvaret og er forsvarssektorens instrument for å følge opp ovennevnte mål. Virksomheten skal delrealisere målene for omleggingen og bidra til at Forsvaret samlet lykkes med omstillingen. Hovedfokus for Forsvarsbygg skal rettes mot gjennomføring av pågående omstilling parallelt med oppstart av omstillingen i den nye planperioden. Oppfølging av målene i omleggingen av Forsvaret har første prioritet. Det vil kreves en betydelig effektivisering og rasjonalisering av Forsvarsbygg for å frigjøre ressurser i ønsket utstrekning.

Forsvarsbyggs hovedfokus skal fortsatt rettes mot å:

- effektivisere egen virksomhet med vekt på kostnadsreduksjoner for alle tjenester som ytes
- utvikle nye konsepter for eiendoms- og bygningsløsninger tilpasset et mindre stasjonært og mer fleksibelt forsvar og gjennomføre prioriterte investeringer som er nødvendige for en rask og effektiv omlegging til ny struktur
- gjennomføre avhending av utrangert EBA så kostnadseffektivt som mulig for gjennom salgsinntekter fra avhendingen og reduserte driftskostnader, å bidra til å sikre omstillingen og øke investerings-takten i prioriterte områder.

Det påhviler alle brukere av EBA et særskilt ansvar for å utrangere bygninger og anlegg som ikke lenger er nødvendige for å gjennomføre egen virksomhet.

4.5.17 Investeringer

Stortinget ble ifm. fremleggelsen av St.prp. nr. 42 (2003-2004) orientert om departementets arbeid med å styrke den strategiske styringen på investeringsområdet. Departementet har på denne bakgrunn utviklet og iverksatt et nytt konsept for fremskaffelse av materielle kapasiteter i forsvarssektoren. Konseptet innebærer bl.a. endringer i roller og ansvar innenfor investeringsvirksomheten og søker å sikre departementet bedre styring i de tidlige fasene av materiellanskaffelsene. En vellykket implementering vil bidra til at man i et totalperspektiv oppnår mer kostnadseffektive løsninger og får en styrket evne til å håndtere den samlede investeringsporteføljen.

Hovedutfordringen på investeringssiden i 2005 er å rette investeringene inn mot den struktur som ble vedtatt ved behandlingen av Innst. S. nr. 234 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004). Samtidig skal de fleste av beslutningene truffet ifm. behandlingen av Innst. S. nr. 342 (2000-2001), jf. St.prp. nr. 45 (2000-2001), og Innst. S. nr. 232 (2001-2002), jf. St.prp. nr. 55 (2001-2002), søkes videreført.

Som omtalt i St.prp. nr. 1 (2003-2004) arbeides det med tilpasning av investeringsporteføljen og utbetalingerne til de gjeldende planer for Forsvarets strukturutvikling. Det er forut for 2004 inngått en rekke kontrakter for å sikre leveranser til tidligere besluttede strukturmålsettinger. Dette fører til at det er et meget høyt forpliktelsesnivå i porteføljen. Forsvarsdepartementet gjennomfører tiltak for å tilpasse porteføljen til den besluttede struktur, jf. Innst. S. nr. 234 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004). I totalporteføljen må derfor mange betalingsplaner endres. Dette kan også innebære avslutning eller reforhandling av eksisterende juridisk bindende forpliktelser. Det kan medføre særskilte utgifter som må dekkes innenfor budsjetttrammene.

4.5.18 Materiellinvesteringer

Budsjettforslaget for 2005 innebærer en videre satsing på å etablere og modernisere den vedtatte styrkestrukturen. Anskaffelsen av nye fregatter er den største enkeltinvestering i Forsvaret. Dette er hovedårsaken til at den tyngste satsingen er innenfor Sjøforsvarets investeringsportefølje. Videre har anskaffelsen av nye Skjold-klasse missiltorpedobåter forventet en betydelig omsetning av Forsvarets investeringsmidler i 2005. Prosjektet for anskaffelse av nye enhetshelikoptre har omtrent tilsvarende forventet utbetaling og står for en stor del av ressursbruken innenfor luftforsvarsstyrken sammen med flere prosjekter rettet mot kampflyvåpenet. For Hærens del går store deler av investeringsmidlene med til panservern, pansrede kjøretøyer og stridsvogner. En felles satsing mot et nettverksbasert forsvar er representert ved store investeringer i Link-16, et prosjekt for overføring av felles situasjons-

bilde mellom feltavdelinger og opprettholdelse av vår kapasitet til kommunikasjon med norske avdelinger globalt.

Følgende prosjekter er hovedsatsinger i 2005 og er omtalt enkeltvis under kapittel 1760:

- 6088 Nye fregatter
- 6300 Skjold-klasse MTB
- 7660 Enhetshelikopter til Forsvaret
- 5026 Pansrede spesialkjøretøy brukt materiell
- 5036 Panserbekjempelse middels rekkevidde
- 5060 Brukte Leopard 2 A4
- 2765 Link 16

4.5.19 *Investeringer i bygninger og eiendommer*

Bevilgningen til eiendom, bygg og anleggsprosjekter (EBA-prosjekter) vil i 2005 i all hovedsak gå til å videreføre og ferdigstille pågående prosjekter som i stor grad er en følge av omstillingen som ble igangsatt i 2002. Det er derfor i liten grad planlagt oppstart av prosjekter i 2005. Sistnevnte vil i hovedsak være EBA-tiltak som er et resultat av innføring av nye materiellsystemer. I denne proposisjonen legges det frem et nytt prosjekt med kostnadsramme over 100 mill. kroner for oppstart i 2005 (Setermoen - flerbrukshall). For fellesfinansierte prosjekter er utgiftene i hovedsak knyttet til etableringen av Joint Warfare Centre på Jåtta, Stavanger og ferdigstilling av Sindre II-radarer. I 2005 er de største utbetalingene knyttet til Regionfelt Østlandet og nytt ledelsesbygg på Akershus.

4.5.20 *Forskning og utvikling*

Forsknings- og utviklingsvirksomheten (FoU-virksomheten) i Forsvaret gjennomføres innenfor områder som er av betydning for utviklingen av en effektiv organisasjon, valg av operasjonskonsepter og doktriner samt valg av teknologiske løsninger for understøttelse av Forsvarets prioriterte oppgaver sett i sammenheng. Forsvarets egne FoU-miljøer skal konsentrere virksomheten på områder hvor bruk av ekstern kompetanse ikke er kostnadseffektivt. Samarbeid med eksterne fagmiljøer skal videreutvikles og styrkes på områder hvor dette gir samlet synergieffekt, herunder internasjonale fagmiljøer.

Forsvarets FoU-virksomhet styres i all hovedsak av Forsvarsdepartementet, som gjennomgår fordelingen av, og innretningen på, FoU-innsatsen med sikte på bidrag til måloppnåelse som nevnt ovenfor. En ny policy for FoU i Forsvaret, som planlegges utgitt høsten 2004, vil danne grunnlaget for virksomheten.

En stor andel av FoU-aktiviteten finansieres over investeringskapitlet. En del av disse midlene inngår som en utviklingsdel integrert i enkelte investeringsprosjekter. Eventuell nasjonal egenutvikling som er integrert i investeringsprosjekter, vil bli vurdert som en del av investeringsbeslutningene.

Det vil foregå FoU-aktivitet innenfor en rekke fagområder finansiert over egne poster. Dette beløper seg til ca. 440 mill. kroner. I tillegg vil det foregå FoU-aktiviteter for anslagsvis 680 mill. kroner som en integrert del av investeringsprosjekter. Eksempler på dette er

utvikling av Nytt sjømålsmissil og deltakelse i Joint Strike Fighter-programmet.

Forsvarsdepartementet yter også midler til forskning innenfor humanistiske eller samfunnsvitenskapelige fag. Formålet med dette er å bidra til relevant kompetanseoppbygging bl.a. innenfor sikkerhetspolitikk.

4.5.21 *Miljøvern*

Forsvaret følger opp lovverk og regler for naturforvaltning, biologisk mangfold, grunn- og vannforurensning, støy og luftforurensning ved etablering, drift og avhending av eiendommer, bygg og anlegg. Miljøledelse vil bli videreutviklet, og bidrar til å gjøre miljøhensyn til en integrert del av alle plan- og beslutningsprosesser. Det vil bli utarbeidet en årlig miljøredegjørelse, og et system for miljørevisjon etableres. Forsvaret vil kontinuerlig forbedre sin miljøprestasjon.

Det påligger Forsvaret et ansvar for å skaffe seg oversikt og kontroll med sin virksomhet, herunder dens innsatsfaktorer og produkter, som kan medføre en ikke ubetydelig påvirkning av miljøet. Forsvaret skal derfor ha miljøinformasjon som er relevant i forhold til sitt eget ansvarsområde og funksjoner, og gjøre denne allment tilgjengelig.

Forsvarets miljøhandlingsplan legges til grunn for miljøvernarbeidet i 2005. Organisering og bruk av miljøvernkompetansen vil bli vurdert og tilpasset et transformert forsvar for å sikre ivaretagelsen av Forsvarets spesielle behov innenfor operativ virksomhet, styrkeproduksjon og logistikk. Som følge av norsk deltakelse i flernasjonale operasjoner skal miljø- og kulturminnevern reflekteres i organisasjon, kompetanse og holdninger, hjemme så vel som i utlandet.

Forsvaret vil skaffe seg oversikt over miljøkonsekvenser av operativ virksomhet, ved operasjoner i utlandet og ved operasjoner og øvingsvirksomhet hjemme, herunder ved utenlandske enheters bruk av skyte- og øvingsfelt i Norge. Miljøredegjørelse for operasjoner og etter øvelser vil bli utarbeidet, som en del av miljøledelse innenfor operativ virksomhet.

Miljøhensyn inngår som en viktig planleggingsfaktor ved alle anskaffelser til Forsvaret og skal være en integrert del av anskaffelsesprosessene. Alle krav til miljøhensyn skal være oppfylt før nytt materiell tas i bruk. Det skal være synlig og klart at Forsvaret, så langt som mulig, velger de miljømessig gunstigste løsninger. Spesielle krav til miljøhensyn innenfor logistikk ved operasjoner utenlands, må ivretas.

4.6 *Komiteens merknader*

Komiteen vil vise til Innst. S. nr. 234 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004), der forsvarspolitikken og utviklingen av Forsvaret for 2005-2008 er fastsatt, og der det er lagt til grunn en økonomisk ramme for perioden på 118 mrd. kroner.

Komiteen viser til at det i proposisjonen er listet opp følgende forsvarspolitiske mål for Forsvarets virksomhet:

- alene og sammen med allierte sikre norsk suverenitet, norske rettigheter og interesser, samt bevare norsk handlefrihet mot militært og annet press.
- Sammen med allierte, gjennom deltakelse i flernasjonale fredsoperasjoner og internasjonalt forsvarssamarbeid, bidra til fred, stabilitet, håndhevelse av internasjonal rett og respekt for menneskerettighetene, samt forebygge bruk av makt fra stater og ikke-statlige aktører mot Norge og NATO for øvrig.
- Sammen med allierte bidra til kollektivt forsvar av Norge og andre allierte iht. våre allianseforpliktelser, og til om nødvendig å møte ulike typer anslag og angrep med tvangsmakt for å sikre norsk og kollektiv sikkerhet.
- Bidra til å ivareta norsk samfunnssikkerhet i den lavere del av krisespekteret, redde liv og begrense konsekvenser av ulykker, katastrofer og anslag.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, vil slutte seg til disse målene.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at det i forbindelse med behandlingen av langtidsplanen for 2005-2008 var betydelig uenighet om mål, virkemidler og tempo i den pågående omstillingsprosessen i Forsvaret. Disse medlemmer mener det fortsatt er grunn til å advare mot at prosessen gjennomføres så raskt at man bare av den grunn påfører Forsvaret unødige kostnader, samtidig som prosessen skaper usikkerhet og uklarhet i Forsvarets organisasjon. Disse medlemmer er fortsatt av den oppfatning at prosessen bør konsolideres før man går videre i omstillingene. Disse medlemmer er bekymret for at man fortsatt vil se en utvikling hvor arbeidsplasser nedlegges uten at oppgavene forsvinner og at bortsetting og privatisering av oppgaver brukes som en enkel måte å frigjøre seg fra ansvar. Dette vil i så fall skape ny usikkerhet og frustrasjon blant de ansatte.

Disse medlemmer deler ikke flertallets oppfatning av hvordan det framtidige Heimevernet skal organiseres og ser den vedtatte reformen som en klar sentralisering og svekkelse av Heimevernet som et landsdekkende element i Forsvaret. Disse medlemmer vil advare mot en utvikling der Heimevernet definerer inn stadig nye oppgaver i sitt arbeidsfelt, særlig knyttet til den såkalte innsatsstyrken. Det kan føre til en potensiell konflikt mellom heimevern og politi når det gjelder krisehåndtering, som burde være unødvendig.

Disse medlemmer konstaterer at det fortsatt synes umulig for Regjeringen å angi hva det vil koste å flytte 335-Skvadronen fra Gardermoen til Rygge. Disse medlemmer mener imidlertid det er all grunn til å tro at flyttingen vil medføre store merkostnader i en tid da man for øvrig er svært opptatt av å spare inn midler i Forsvaret.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, vil be om at Forsvaret er varsom med å sette ut og pri-

vatisere oppgaver som kan sies å ha beredskapsmessig betydning, og som krever samfunnssikkerhet i vid forstand. Flertallet vil vise til merknader i Innst. S. nr. 234 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004), der det ble satt klare begrensninger for utsetting til private. Flertallet vil bl.a. vise til at bortsetting av transport- og fraktoppgaver kan true sikkerheten. Det er uheldig dersom kunnskap og kompetanse innen transportberedskap fragmenteres. Dette i tillegg til at selskaper med forgreninger til terrornettverk kan være potensielle overbydere til transport for Forsvaret.

Flertallet vil advare mot å bli avhengige av private aktører i en krisesituasjon. Flertallet mener at både beredskap, sikkerhet, kostnader og samfunnsøkonomiske spørsmål må vurderes ved avgjørelser om bosetting og privatisering av Forsvarets støttefunksjoner. Det vises ellers til merknader under de enkelte kapitler.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, understreker at et flertall i Stortinget mener det er riktig å benytte ulike former for løsningsmodeller som involverer privat virksomhet for å rasjonalisere driften av Forsvaret. Dette flertallet er meget tilfreds med at Forsvaret kan nyte godt av aktiv konkurranse på de områder som egner seg til sivile bedrifter som leverandører til Forsvaret. For at det militære forsvaret kan konsentrere seg om sine egentlige oppgaver kan tjenester kjøpes fra sivile vare- og tjenesteprodusenter, men da under den klare forutsetning av at det ikke dreier seg om de tjenester Forsvaret må sikre seg egen kompetanse på i tilfelle krig eller krigslignende situasjoner. Dette flertallet vil vise til at Forsvaret har gode erfaringer med f.eks. innleie av kystvakt fartøyer og bortsetting av oppgaver knyttet til kantinedrift. Dette kan gjøres i større omfang og på flere områder. Dette flertallet viser for øvrig til flertallsmerknader som åpner for, og gir retningslinjer for, bortsetting av oppgaver i Innst. S. nr. 234 (2003 – 2004) jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004).

Komiteen har merket seg at Forsvaret har igangsatt et forsknings- og utviklingsprosjekt for risikovurdering av Forsvarets ammunisjonsbruk, og at det arbeides aktivt med utviklingen av optimale filtersystemer som forebyggende og avbøtende tiltak for skytefelt. Komiteen vil presisere at forskning og utvikling for å hindre utlekking av tungmetaller fra skytefelt må prioriteres høyt.

Komiteen har også merket seg at Forsvaret gjennomfører kartlegging og overvåking av Forsvarets skyte- og øvingsfelt med hensyn på forurensning fra tungmetaller samt kontinuerlige undersøkelser av forurensningsfare og iverksetting av miljøtiltak ved forurenset grunn. Komiteen har merket seg at Norsk institutt for vannforskning i sin overvåkingsrapport for 2004 har anbefalt tiltak ved 8 skytefelt, og at det for tiden gjennomføres forsøk ved to skytefelt. Komiteen vil be om at tiltak for å hindre avrenning av tungmetaller fra forurensede skytefelt blir prioritert høyt.

Komiteen har merket seg at innføringen av miljøledelse i Forsvaret er forsinket, og vil bli etablert i løpet

av 2005. Komiteen vil be om at dette arbeidet får høy prioritet.

5. RAPPORT FOR VIRKSOMHETEN I 2003

5.1 Sammendrag

I proposisjonen gis en rapport for Forsvarets virksomhet i 2003. Året 2003 var det andre året i omleggingsperioden 2002-2005. Omleggingen har så langt vært vellykket og i hovedtrekk gått etter planen. Gjennom omleggingen har man lyktes med å dreie ressursstrømmen fra støttevirksomhet til operativ virksomhet. Forsvarets samlede operative evne har antagelig aldri vært bedre. Videre er den operative nasjonale beredskap styrket, og våre styrkebidrag til internasjonale operasjoner blir av omverdenen ansett som relevante, av høy kvalitet og i tråd med gjeldende operative krav.

Den vedtatte omleggingen er i rute med hensyn til gjennomføring av vedtatte endringer i Forsvarets struktur og organisasjon. Det andre året i omstillingsperioden viser en betydelig resultatoppgjør ift. de fastsatte økonomisk-administrative hovedmålene. I store trekk er delmålet for året 2003 innenfor driftsområdet oppnådd, med en reduksjon på 1 235 mill. kroner ift. et alternativ uten omlegging. I 2003 ble det utrangert omkring 440 000 kvm bygningsareal. Så langt i omleggingsperioden er det utrangert totalt 1,3 mill. kvm bygningsmasse, av målet på 2 mill. kvm innen utgangen av 2005. Utrangering av EBA går iht. plan. Det ble avhendet 242 000 kvm. i 2003. Totalt for omstillingsperioden er det avhendet 550 000 kvm. bygningsmasse. Avhending av EBA ga et nettoresultat på 237 mill. kroner i 2003. Fremdriften i reduksjon av antall årsverk har ikke vært i henhold til plan i 2003. Forsvaret er pålagt å redusere antall årsverk med minimum 5 000 ift. antallet pr. 1. september 2000. Etter planen skal dette være gjennomført innen 31. desember 2005. Totalt sett har Forsvaret oppnådd en netto reduksjon på i overkant av 2 200 årsverk pr. januar 2004. Den resterende delen av reduksjonen må tas ut i 2004 og 2005.

Ved Stortingets sluttsaldering var budsjettets utgiftsramme på 29 614 mill. kroner. Endringer gjennom året gjorde at budsjettet bevilgningsmessig ble redusert til 29 276 mill. kroner ved årets slutt, dvs. en reduksjon på 338 mill. kroner. I tillegg til nevnte bevilgningsendringer hadde Forsvaret til disposisjon overførte midler fra 2002 på 1 127 mill. kroner.

Det totale beløpet som ble overført fra 2003 til 2004 var på 404 mill. kroner, eller ca. 1,4 pst. av forsvarsbudsjettet. Av dette utgjør 147 mill. kroner mindreutgifter på investeringspostene, og 258 mill. kroner mindreutgifter på driftspostene.

Med hensyn på styrkestruktur, organisasjon, virksomhetsområder og underliggende etater, vises det til proposisjonen.

5.2 Komiteens merknader

Komiteen har merket seg at omstillingen er i rute i de ulike avdelinger i Forsvaret. Komiteen vil imidlertid bemerke at det er nødvendig i slike store omorganiseringprosesser å ta hensyn til arbeidsmiljøet og de ansattes situasjon. Komiteen vil videre understreke

nødvendigheten av at de ansattes organisasjoner gis medbestemmelse i henhold til lover og avtaler.

Komiteen vil vise til statsrådets svar til komiteen datert 10. november 2004 om omstillingen i Forsvarets logistikkorganisasjon (FLO), der det heter:

"Departementet er kjent med at AGO FLO har fremmet konkrete forslag til effektivisering og at disse nå er til behandling/drøfting på lokalt nivå i FLO. Her foreslås bl.a. en organisasjonsmodell som i støtte grad enn tidligere inndeles etter funksjon. Dette innebærer bl.a. at det vedlikehold, av JKT-virksomhet og all forsyningsvirksomhet foreslås samlet i egne enheter. Etter lokal behandling og drøfting vil forslagene behandles på sentralt nivå, med FLO som forhandlingspartner i Forsvaret, primo desember dette år. Den endelige konklusjonen med hensyn til fremtidig organisasjonsstruktur i FLO, vil således foreligge etter at man har forhandlet med arbeidstakerorganisasjonene i tråd med hovedavtalens bestemmelser. Helheten av denne prosessen vil, slik det er redegjort for i St.prp. nr. 1 (2004-2005), kunne medføre endringer i den organisering som er beskrevet i St.prp. nr. 12 (2003-2004)."

Komiteen viser til beskrivelse i St.prp. nr. 1 (2004-2005) Forsvar, om fremdrift i omleggingen av FLO og til at Stortinget har gitt rammer for omleggingen av FLO, og at det er en viktig budsjettforutsetning at denne gjennomføres raskt. Komiteen viser til at fastsettelse av vedtatt organisasjonsstruktur, innenfor de rammer og effektiviseringskrav Stortinget har gitt, er delegert, og at det nå pågår forhandlinger mellom Forsvaret og de ansattes organisasjoner om dette. Komiteen ber om at Stortinget blir holdt informert om fremdriften i omleggingen av FLO på egnet måte.

Komiteen viser til følgende merknader i Innst. S. nr. 234 (2003 – 2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003 – 2004):

"Komiteen understreker at en videre effektivisering av virksomheten i FLO vil være av avgjørende betydning i det videre moderniseringsarbeidet i Forsvaret, fremfor alt med tanke på å få til den vridning av ressursstrømmen fra logistikk- og støttestrukturen til operativ virksomhet og materiellinvesteringer som proposisjonen legger til grunn.

...
Komiteen viser til behovet for å frigjøre ressurser i logistikk- og støttevirksomheten, med det formål å sikre transformasjon og modernisering av Forsvarets operative styrker. Komiteen er enig i at støttevirksomheten først og fremst må tjene Forsvarets operative behov, og at Forsvarets grunnleggende rasjonale er å kunne trygge norsk sikkerhet gjennom å være i stand til å løse sine oppgaver på en effektiv måte.

Komiteen viser derfor til at det må tilstrebes en mest mulig kostnadseffektiv organisering av logistikk- og støttestrukturen og av Forsvarets styrkeproduksjon, med sikte på å øke relevansen og kvaliteten på den støtten som ytes, utnyttelse av synergieffekter internt i og mellom forsvarsgrenene, samt tilpasninger til de endrede krav og behov som gjør seg gjeldende i understøttelsen av de operative styrkene.

Komiteen legger til grunn at en vridning av ressursstrømmen over mot operativ virksomhet og materiellinvesteringer er avgjørende for å kunne nå de målsettinger for Forsvarets utvikling som proposisjonen skisserer, og for å kunne sikre en forsvarstruktur som er i balanse også på lengre sikt."

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til følgende merknad i

Innst. S. nr. 234 (2003 – 2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003 – 2004):

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, har merket seg at det fortsatt gjenstår utfordringer knyttet til å ta ut full effekt av omleggingen og vil vise til merknader i senere kapitler. Flertallet understreker imidlertid at målene for omleggingen frem til 2005 må ligge fast, også knyttet til årsverksreduksjonen og den videre omorganiseringen av FLO. Dersom de eksisterende mål for omleggingen ikke nås, vil dette vanskeliggjøre arbeidet med å gjennomføre de nye mål som Regjeringen foreslår i proposisjonen og kunne bidra til å svekke moderniseringen av Forsvaret på sikt. Flertallet understreker i denne sammenheng det ansvaret som påhviler ledere i FLO for å følge opp politiske vedtak i det fastslåtte omfang og med den fastsatte fremdrift, samt departementets rett og plikt til å gripe inn dersom fremdriften ikke er tilfredsstillende."

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at en effektiv og vellykket omlegging av FLO er nødvendig for modernisering av Forsvaret, og en viktig forutsetning for budsjettet for 2005. Disse medlemmer vil vise til de retningslinjer for omleggingen av FLO som ble gitt i Innst. S. nr. 234 (2003 – 2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004). Flertallet understreker viktigheten av at denne omleggingen gjennomføres i tråd med de føringer som her ble gitt. Flertallet viser til at en forsinket omlegging av FLO vil ha vesentlige konsekvenser for den operative virksomheten i Forsvaret. Flertallet mener derfor omleggingen må gjennomføres, innenfor de rammer og med de innsparingsmål Stortinget har gitt, og at organisasjonsstruktur må fremforhandles i tråd med bestemmelsene i hovedavtalen.

Komiteen er kjent med at Riksrevisjonen ikke har godkjent Forsvarets regnskap for 2003 og vil i den forbindelse vise til behandling i Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité. Komiteen vil understreke at god økonomistyring, korrekt regnskapsførsel og en akseptabel forvaltning av Stortinget bevilgende midler er en forutsetning også for Forsvaret. Komiteen forutsetter for budsjettåret 2005 et helhetlig og gjennomgående styringssystem og en effektiv og kompetent økonomi- og materiellforvaltning.

Komiteen har videre merket seg at leveranseprosjekt 2 (LP-2) i Golf, der hovedmålet er å innføre felles løsning for styring og kontroll av materiell- og logistikkfunksjoner, vil bli lagt frem for Stortinget så snart de nødvendige beslutningsdokumenter er utarbeidet og eksternt kvalitetssikring er gjennomført.

Komiteen viser i den forbindelse til statsrådets svar til komiteen datert 10. november 2004, der det heter:

"Det er iverksatt flere tiltak for å styrke ledelsen av økonomifunksjonene. Blant annet skal det etableres en stilling som økonomidirektør i Forsvarsstaben. Stillingen skal styrke forsvarssjefens økonomistyringsfunksjon, og sikre at økonomiansvaret ivaretas på en god nok måte på alle nivå i organisasjonen. Videre er det utnevnt en koordinator som skal ivareta koordinering

mellom Forsvarets lønnsadministrasjon, Forsvarets regnskapsadministrasjon, Program Golfs Drifts- og videreutviklingsorganisasjon, Forsvarsstaben, Regional støttefunksjon og driftsenhetene i Forsvaret. Det er også etablert en kontrollerrolle ved den enkelte driftsenhet i Forsvaret. Unntaksvis vil driftsenhetene kjøpe denne kompetansen fra Regional støttefunksjon. Det er FDs vurdering at bemanningen, gjennom de nye tiltakene, er tilstrekkelig i de enhetene som utgjør den nye organiseringen av lønns- og regnskapsfunksjonene i Forsvaret."

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil peke på at omstillingen skjer svært raskt og at dette skaper unødige kostnader og stor usikkerhet blant de ansatte. Disse medlemmer kan vanskelig se at det i tilstrekkelig grad er mulig å ta hensyn til arbeidsmiljøet og de ansattes situasjon når mange endringer skal gjennomføres allerede fra årsskiftet 2004/2005.

6. INFORMASJONSSAKER

6.1 Norsk assosiert medlemskap i Air Transport Air to Air Refuelling and other Exchange of Services (ATARES) og European Airlift Centre (EAC)

Det har over noen tid vært arbeidet for norsk medlemskap i ATARES og EAC (jf. St.prp. nr. 1 (2002-2003)), og etter forhandlinger har Norge nå oppnådd status som assosiert medlem. ATARES-avtalen gir medlemsnasjonene mulighet til å bytte flytjenester innenfor områdene transportfly, luft-til-luft-tanking, elektronisk krigføring og VIP-transport. EAC fungerer som et servicesenter som skal gi medlemsnasjonene driftsinnsparinger og økt fleksibilitet gjennom å effektivisere transportflyvirksomheten innad og blant medlemsnasjonene.

6.2 Norsk formannskap i Western European Armaments Organisation (WEAO)

Norge overtar ved årsskiftet 2004/2005 formannskapet i WEAO. Organisasjonen forvalter en rekke felleseuropeiske forsknings- og teknologiutviklingsprogrammer/-prosjekter. Så snart de juridiske og praktiske sider er avklart, forventes det at WEAOs oppgaver og virksomhet vil bli overført til det nye European Defence Agency (se nedenstående informasjonssak). Varigheten av den norske formannskapsperioden, som i utgangspunktet er to år, er dermed usikker. Det påregnes kun mindre administrative utgifter knyttet til ivaretagelsen av formannsvervet.

6.3 European Defence Agency (EDA)

Under toppmøtet i EU den 17.-18. juni 2004 besluttet EU å etablere European Defence Agency (EDA). EDA skal arbeide for å harmonisere og styrke det europeiske samarbeidet innen forskning, teknologiutvikling, materiellanskaffelser og kapabilitetsutvikling. Dette omfatter også det materiellsamarbeidet som nå ligger under Western European Armaments Group (WEAG), hvor Norge er fullt medlem. Fra norsk side arbeides det

aktivt for å få innsyn i og påvirkningsmuligheter overfor arbeidet som nå vil legges under EDA, jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004). I beslutningen fra EU-toppmøtet heter det at EDA skal opptre med størst mulig åpenhet vis-à-vis ikke-EU WEAG nasjoner (Norge og Tyrkia) med sikte på at disse skal kunne delta i EDAs prosjekter og programmer. De norske tilknytningsformene skal være ferdig fremforhandlet i løpet av høsten 2004.

6.4 Norsk formannskap i Nordic Armaments Co-operation (NORDAC)

Norge overtar ved årsskiftet 2004/2005 formannskapet i NORDAC. Dette er et samarbeid mellom de nordiske land (Danmark, Finland, Sverige og Norge) med fokus på utvikling og kjøp av materiell der to eller flere av landene har sammenfallende behov. Formannskapet har en varighet på to år. Det påregnes kun mindre administrative utgifter knyttet til ivaretagelsen av formannsvervet.

6.5 Befalets stillingsvern

Stortinget besluttet ifm. behandlingen av Innst. S. nr. 234 (2003-2004) og Innst. O. nr. 94 (2003-2004) å endre Regjeringens tilråding vedrørende stillingsvernet for offiserer, til en harmonisering med det som gjelder i staten for øvrig. Dette betyr at alle oppsigelsesreglene i tjenestemannsloven kan anvendes på offiserer. Tjenestemannsloven gir sterke rettigheter til den ansatte. Oppsigelse er først og fremst aktuelt ifm. omorganisering av Forsvarets virksomhet og ifm. nedbemanning. Overtallig personell har krav på andre ledige stillinger innenfor virksomheten. Dette innebærer at overtallige offiserer vil kunne konkurrere seg til ledige stillinger innenfor Forsvaret. Først i de tilfeller der man ikke konkurrerer seg til annet arbeid, vil oppsigelse være aktuelt. Oppsagt personell har fortrinnsrett til annet arbeid i staten. Endringene i stillingsvernet vil gi Forsvaret bedre anledning til å styre nedbemanningsprosessen.

Forsvaret vil fortsatt bruke avgangsstimulerende tiltak som rådgivning, veiledning og ulike økonomiske sluttpakker. I lys av Stortingets påpekning av de uheldige sider ved at Forsvaret innenfor gjeldende regelverk ikke kan likebehandle sivilt og militært tilsatte, og av at nedbemanningen er for kostnadskreven, er det imidlertid naturlig at de økonomiske avgangsordningene innenfor Forsvaret vurderes på nytt, med sikte på en harmonisering. Departementet arbeider med detaljene rundt hvordan det endrede stillingsvernet for offiserer skal praktiseres, gitt offiserenes spesielle tilsetningsforhold og deres beordringsplikt. Departementet vil ha en dialog med arbeidstakerorganisasjonene rundt dette. Det tas sikte på å implementere harmoniseringen senest 1. januar 2005.

6.6 Evaluering av Leveranseprosjekt 1 (LP-1) i Program Golf

Program Golf

Felles integrert forvaltningssystem (FIF) er Forsvarets planlagte fellesløsning for styring og kontroll av

personell-, materiell- og økonomifunksjoner. Program Golfs oppdrag er å realisere FIF. For å redusere risikoen og for å gjøre programmet mest mulig håndterlig, er det valgt en innføringsstrategi som består i at programmets samlede leveranseomfang er delt opp i flere separate leveranseprosjekter.

I St.prp. nr. 1 (2003-2004) orienteres Stortinget bl.a. om at det vil bli forelagt en evalueringsrapport for den første fasen som var planlagt avsluttet 1. april 2004.

Hovedmålet med LP-1

Stortinget er orientert om LP-1 ved flere anledninger, bl.a. i St.prp. nr. 1 (2001-2002) og St.prp. nr. 55 (2001-2002).

LP-1 hadde som hovedmål å sette Forsvaret i stand til, innen 1. januar 2004, å tilfredsstille krav til statlige etaters regnskapsføring, økonomistyring og virksomhetsstyring som definert i daværende Økonomireglementet for staten (ØR), fastsatt ved kongelig resolusjon 26. januar 1996, jf. Reglement for økonomistyring i staten fastsatt ved kronprinsregentens resolusjon 12. desember 2003. I tillegg skulle gjennomføringen av LP-1 sette Forsvaret i stand til å realisere gevinster, samt å etablere en stabil plattform for et fremtidig FIF for effektiv planlegging, bruk og styring av Forsvarets samlede ressurser.

Gjennomføring av LP-1

Med bakgrunn i erfaringene fra forløperne til Program Golf var det klart at det forelå betydelige utfordringer knyttet til gjennomføringen av LP-1. Utfordringene var bl.a. knyttet til forankring i organisasjonen og ledelsen, samt til kvaliteten på LP-1s styringsunderlag, herunder mht. kostnadsestimater og fremdriftsplaner. Behovet for å redusere usikkerhet knyttet til disse forholdene var styrende for valg av gjennomføringsmodell for LP-1. Med den valgte gjennomføringsmodellen ble gjennomføringsusikkerheten for LP-1 vurdert som akseptabel. I tillegg til usikkerhetshåndteringen i valg av gjennomføringsmodell ble det gjennomført kontinuerlig usikkerhetshåndtering for å sikre at eventuelle nye usikkerhetsmomenter ble identifisert så tidlig som mulig, og håndtert ved behov, før de fikk konsekvenser for gjennomføringen av prosjektet.

I tillegg til ansvaret for å implementere løsningen gjennom LP-1, hadde programmet også ansvaret for oppfølging av gevinstrealisering.

LP-1 ble gjennomført med en integrert gjennomføringsorganisasjon hvor personell fra både leverandøren og Forsvaret deltok. Dette sikret tilstrekkelig grad av fleksibilitet i styringen av prosjektet, gitt stor grad av usikkerhet knyttet til omstillingen i Forsvaret generelt og løsningsutvikling i denne typen prosjekter spesielt.

Kontraktmodellen sikret en balansert risikodeling mellom partene. Gjennomføringen av prosjektet gikk iht. intensjonen, og gjennomføringsmodellen videreføres og planlegges gjenbrukt i nye Golf-prosjekter.

Program Golf ble tildelt en investeringsramme på 355 mill. kroner for LP-1. Prosjektet ble fullført til en

kostnad på 341 mill. kroner, tilsvarende ca. 96 pst. av tildelt budsjetttramme. Den etablerte usikkerhetsavsetning ble ikke benyttet. Den tekniske løsningen ble satt i drift høsten 2003, og etter en garantiperiode ble LP-1 erklært avsluttet i april 2004. I forlengelsen av dette ble ansvar og eierskap for Forsvarets lønns- og regnskapsløsning overført fra programorganisasjonen til Forsvarsstaben. Prosjektets resultatmål med hensyn til tid, kostnad og ytelse anses som oppnådd på en god måte.

Løsning

Det er etablert et nytt felles eksterntregnskap i hele Forsvaret gjennom harmoniserte og forbedrede prosesser. Økonomidelen av løsningen berører store deler av Hæren og Heimevernet, samt enkelte deler av Luftforsvaret. I tillegg er det utført nødvendig integrasjon med regnskapssystemer i Sjøforsvaret. Lønnsløsningen omfatter alle personellkategorier i Forsvaret. Som en konsekvens av innføringen av nytt system er Forsvarets lønnsadministrasjon (FLA) etablert i Harstad og Forsvarets regnskapsadministrasjon (FRA) etablert i Bergen.

Den tekniske løsningen fungerer i dag tilfredsstillende, men det vil for Forsvaret, som for enhver organisasjon som implementerer et stort administrativt styringssystem, fortsatt gå noe tid før de nye rutinene og prosessene har modnet og gir full effekt. Det oppstod betydelige overgangsproblemer på områder som avstemming av regnskapet, sporbarhet av oppdrag og utbetaling av lønn. Det er derfor satt i verk tiltak for å støtte og bevisstgjøre organisasjonen på hva den bør fokusere ytterligere på, for å bidra til at de nye lønns- og økonomiprosessene virker så smidig og optimalt som mulig, slik at det fulle potensialet av det nye systemet kommer organisasjonen til gode.

Gevinster som følge av LP-1

Program Golf har i gjennomføringen av LP-1 hatt hovedfokus på oppfyllelsen av krav i ØR, i tråd med LP-1s hovedmål. Dette representerer den største enkeltgevinsten ved gjennomføring av LP-1. I tillegg har man som følge av LP-1, tilrettelagt for kvantitative gevinster i form av reduserte kostnader og bortfall av årsverk. Dette betyr at man har identifisert og konkretisert gevinster i tillegg til oppfyllelsen av krav i ØR, samt etablert en gjennomføringsplan for realisering av disse.

Nettogevinstene som følge av innførte løsninger fra LP-1 er 215 årsverk, tilsvarende 101 mill. kroner pr. år. Dette inkluderer planlagt nedbemanning ifm. innføring av løsning for egenregistrering (ESS) i løpet av høsten 2004. Stillinger tilsvarende 100 årsverk er allerede tatt ut av organisasjonen, og som ledd i den planlagte omstillingen av Forsvaret.

6.7 Styrking av forvaltningskompetansen i Forsvaret

Som et ledd i håndteringen av problemene knyttet til innføringen av nytt lønns- og regnskapssystem, vil det i 2005 være et særlig fokus på å utvikle forvaltnings-

kompetansen i Forsvaret. Det vurderes en ekstern gjennomgang av Forsvarets forvaltningspraksis for å finne forbedringsmuligheter. Det vil i tillegg etableres et eget opplærings- og kontrollteam som skal iverksette og gjennomføre kompetanseutvikling for Forsvarets ansatte. Disse tiltakene vil være sentrale for å etablere et tilstrekkelig kunnskaps- og kompetansenivå. Det er avsatt særskilte midler til dette formålet i 2005.

6.8 Vedrørende Forsvarets flystripe på Kjeller

Departementet viser til Stortingets behandling av Innst. S. nr. 234 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004), hvor det ble vedtatt at de deler av FLO/Tungt vedlikeholds virksomhet, samt annen forsvarsvirksomhet som er avhengig av flystripa på Kjeller, flyttes til Gardermoen. Overflødig område skal avhendes i tråd med retningslinjer for avhending. Forsvarskomiteens flertall uttalte at Forsvaret må ta ut en størst mulig gevinst av avhendingen av områdene, og at tiltaket vil måtte revurderes dersom kommunens reguleringsplaner fører til at avhendingsgevinsten blir redusert ift. det optimale. Da dette får følger for småflyaktiviteten på Kjeller, ba forsvarskomiteens flertall i Innst. S. nr. 234 (2003-2004) om at Forsvaret bidrar til at flyklubben på Kjeller kan finne alternativ lokalisering.

Departementet har fulgt opp denne anmodningen ved at Luftforsvaret har startet opp et arbeid for å klarlegge muligheten for en økning av den eksisterende småflyaktiviteten på Rygge. Foreløpige vurderinger tilsier at en økning på 10-15 fly er realistisk. Arbeidet videreføres for å bidra til at flyklubben på Kjeller kan finne en helhetlig løsning, og til at alle berørte parter interesser blir ivarettatt på en best mulig måte.

6.9 Ny distriktsstruktur i Heimevernet - navn og nummerering på heimevernsdistriktene

Ved behandlingen av Innst. S. nr. 234 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004), besluttet Stortinget etablering av en ny distriktsstruktur for Heimevernet. Dette medførte både videreføring, nedleggelse og opprettelse av en rekke distrikter, herunder justeringer av de geografiske grensene. Det vises i denne sammenheng til forslag om etablering av et nytt Heimevernsdistrikt i Vest-Finnmark, jf. kapittel 3.

En rekke kriterier har vært lagt til grunn for den fagmilitære vurderingen og beslutningen om nye navn på HV-distriktene. Eksisterende distriktsnavn og geografisk betegnelse på den delen av landet distriktet dekker, enten som fylke(r) eller som et historisk navn, har vært de viktigste. Det er lagt vekt på å komme frem til identifiserbare navn som klart forteller hvor i Norge distriktet befinner seg, og som gir god mening. Det har vært nødvendig å tillegge de enkelte kriteriene ulik vekt for å komme frem til en helhetsløsning. Den eksisterende nummerordningen videreføres. Imidlertid utelates enkelte distriktsnummer på samme måte som praksis har vært når enkelte regimentene i Hæren er blitt nedlagt. Ordningen innebærer en videreføring av en kjent og akseptert tradisjon i HV. Navn og nummerering på heimevernsdistriktene blir således som følger:

- Oslofjord Heimevernsdistrikt 01
- Oslo og Akershus Heimevernsdistrikt 02
- Telemark og Buskerud Heimevernsdistrikt 03
- Opplandske Heimevernsdistrikt 05
- Agder Heimevernsdistrikt 07
- Rogaland Heimevernsdistrikt 08
- Bergenhus Heimevernsdistrikt 09
- Møre og Fjordane Heimevernsdistrikt 11
- Trøndelag Heimevernsdistrikt 12
- Sør-Hålogaland Heimevernsdistrikt 14
- Nord-Hålogaland Heimevernsdistrikt 16
- Vest-Finnmark Heimevernsdistrikt 17
- Øst-Finnmark Heimevernsdistrikt 18

6.10 Forsvarets salg av Østre Bolærne

I tilknytning til Stortingets behandling av Dokument nr. 8:82 (2003-2004) - Om salg av Østre Bolærne - er Forsvarsdepartementet, på vegne av Regjeringen, bedt om å følge opp tre anmodningsvedtak.

Anmodningsvedtak nr. 538 (2003-2004)

Stortinget har bedt Regjeringen om å sikre at forhandlinger mellom kjøper av Østre Bolærne, Brunstad Conference Center A/S og Vestfold fylkeskommune og Nøtterøy kommune finner sted, og at Regjeringen bidrar til at partene kommer frem til en minnelig avtale, som for eksempel makeskifte, som sikrer at Østre Bolærne blir i offentlig eie, og blir benyttet til samfunnsnyttige formål, samt sikrer allmennheten fullverdig og fri adgang.

Umiddelbart etter Stortingets behandling av Østre Bolærne-saken tok Forsvarsbygg initiativ til forhandlinger mellom ovennevnte parter. Flere konstruktive møter ble avholdt før sommerferien, der ulike løsningsalternativer ble forelagt Brunstad Conference Center og Vestfold fylkeskommune/Nøtterøy kommune. Partene har i løpet av sommeren vurdert de ulike tilbudene uten å ha kommet til endelig enighet. Etter dette har et nærmere samarbeid mellom Statskog og Forsvarsbygg ledet til en foreløpig avtale, som sikrer mot at en rekke kystnære eiendommer overføres fra Forsvaret til Statskog. Et alternativ for å sikre fortsatt offentlig eie av Østre Bolærne, er å gjøre denne avtalen gjeldende også for denne eiendommen. Samtidig pågår det forhandlinger med Brunstad Conference Center vedrørende erstatningseiendom for Østre Bolærne.

Anmodningsvedtak nr. 539 (2003-2004)

Stortinget har bedt Regjeringen om å foreta en gjennomgang av statens eiendommer som skal avhendes, spesielt med tanke på hvilke eiendommer som er interessante i forhold til allmennhetens muligheter til friluftsliv og/eller kulturhistorie, og utarbeider en plan for hvordan allemannsretten og/eller vern av slike eiendommer best ivaretas.

Etter nærmere avklaringer med involverte departementer vil hvert enkelt departement gi en omtale av sin oppfølging av anmodningsvedtaket i respektive fagproposisjoner. Berørte departement viser til Forsvarsdepartementet for en mer fyllestgjørende omtale av

hvordan allemannsretten og/ eller vern av eiendommer som er interessante i forhold til allmennhetens muligheter til friluftsliv og/ eller kulturhistorie, best kan ivaretas.

Forsvarsbygg ved Skifte Eiendom har tidligere foretatt en fullstendig kartlegging av all forsvarseiendom som skal avhendes. Denne kartleggingen ligger til grunn for den spesifikke oversikten som utarbeides over Forsvarets eiendommer der allmennhetens muligheter for friluftsliv og kulturhistorie berøres.

Når det gjelder utarbeidelse av en plan for hvordan allemannsretten og/eller vern av slike eiendommer best ivaretas, vil dette i første rekke ivaretas ved å etablere klarere prosedyrer knyttet til den statlige avklaringen i forkant av en avhendingsprosess. Det vises derfor til omtalen under oppfølging av anmodningsvedtak nr. 540 (2003-2004). Det vises også til Arbeids- og administrasjonsdepartementets, Fiskeridepartementets, Landbruksdepartementets og Miljøverndepartementets omtale av ulike tiltak/planer.

Som et selvstendig tiltak jobbes det med den foreløpige avtalen mellom Statskog og Forsvarsbygg som ytterligere skal sikre at eiendom der allmennhetens muligheter for friluftsliv berøres, forblir under offentlig eie.

Anmodningsvedtak nr. 540 (2003-2004)

Stortinget har bedt Regjeringen om å klargjøre retningslinjene for salg av Forsvarets eiendommer slik at forholdet og hensynet til allemannsretten, friluftsliv, kulturhistoriske verdier og til lokale og regionale myndigheter blir klarere. I den anledning ble det nedsatt en arbeidsgruppe bestående av representanter fra Arbeids- og administrasjonsdepartementet, Forsvarsdepartementet, Finansdepartementet, Miljøverndepartementet og Forsvarsbygg.

Gjennomgangen av Avhendingsinstruksens bestemmelser, inkludert merknader til de enkelte bestemmelsene, konkluderer med at denne på en tilfredsstillende måte ivaretar avhending av statlig eiendom. Det er i første rekke praktiseringen av bestemmelsene som kan gjøres på en mer helhetlig og fleksibel måte.

Det er derfor i første rekke lagt vekt på å etablere klarere retningslinjer knyttet til den statlige avklaringen som Avhendingsinstruksen foreskriver, herunder forholdet til lokale og regionale myndigheter, i forkant av selve avhendingsprosessen. Henvendelsen der Forsvarsbygg informerer departementene, den aktuelle fylkesmannen og Statsbygg om eiendommen som er planlagt avhendet, vil i fremtiden bli satt opp etter en standard mal som i større grad enn tidligere skal inneholde informasjon om kommunale reguleringer, miljø- og kulturminnevern etc. Det vil gi de statlige aktørene bedre forutsetninger for å foreta en tilfredsstillende statlig avklaring. Øvrige tiltak i den statlige avklaringsrunden vil være:

- Det vil bli lagt til grunn en mer fleksibel tidsfrist som tar høyde for variasjon i type eiendom, bygg og anlegg som skal avhendes, bl.a. at det gis tilstrekkelig tid til interdepartemental koordinering.

- I sin tilbakemelding til Forsvarsbygg skal involverte aktører i den statlige avklaringen tilkjennegi hvorvidt de har forslag til ulike klausuleringer i en fremtidig salgskontrakt (friluftsinnteresser, kulturminnevern etc.).
- På bakgrunn av den foreløpige avtalen Statskog og Forsvarsbygg jobber med, vil det i tett samarbeid med miljøvernmyndighetene bli ivaretatt nødvendig koordinering for eventuell statlig overføring.
- Berørte fylkeskommuner og kommuner skal i fremtiden få kopi av brevet fra Forsvarsbygg. Dette for å sikre at en foreløpig kartlegging av fylkeskommunens/kommunens interesser tidsmessig kan skje parallelt med den statlige avklaringen.

Etter at den statlige avklaringen har funnet sted, kan det legges til rette for at fylkeskommuner og kommuner gis anledning til å kjøpe Forsvarets eiendommer som er interessante i forhold til allmennhetens muligheter til friluftsliv og/eller kulturhistorie til markedspris/takst iht. Avhendingsinstruksens regler om direktosalg. For å sikre at en slik praksis i større grad kan gjennomføres, foreslår Forsvarsdepartementet en tilføyelse i romertallsvedtak vedrørende avhending av fast eiendom i denne proposisjonen.

Gitt at ingen statlige aktører eller fylkeskommune/kommune har meldt sin interesse for salgsobjektet, vil Forsvarsbygg foreta en utlysning i tråd med bestemmelsene i Avhendingsinstruksen. Ved konkrete kontraktsforhandlinger med en privat aktør skal Forsvarsbygg i så stor grad som mulig ta inn forslag til klausuleringer fremkommet i tilknytning til den statlige avklaringen i forhold til miljøvern- og/eller kulturminneinteresser og allmennhetens muligheter til friluftsliv og/eller kulturhistorie.

6.11 Fremtidig helikoptervirksomhet på Sola

Ved behandlingen av Innst. S. nr. 342 (2000-2001), jf. St.prp. nr. 45 (2000-2001), besluttet Stortinget bl.a. å benytte Sola som base for maritime helikoptre i 330-skvadronen (redningshelikoptertjenesten), 334-skvadronen (fregatt) og 337-skvadronen (kystvakt) ifm. innføring av NH-90 helikoptre. Ved Stortingets behandling av Innst. S. nr. 234 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004), ber Stortinget Regjeringen lokalisere de nye enhetshelikoptrene for Kystvakten i nord, når disse ikke er på fartøy eller under vedlikehold av leverandør, til Bardufoss. Det vil bli nærmere vurdert om dette har konsekvenser for investeringsbehovet på Sola.

Parallelt med utviklingen av prosjektet som tradisjonell investering og gjennomføring, er det igangsatt utredninger for å oppnå synergieffekter med private aktører gjennom ulike former for offentlig-private løsninger. Gjennom ulike alternativer som bortsetting, partnering eller offentlig-private løsninger, er det mulig det kan oppnås effektiviseringsgevinster og samtidig redusere Forsvarets behov for egne investeringer. For å ivareta fremdriften i prosjektet vil det utover kostnader til prosjektering være nødvendig å foreta en

reduksjon av forarbeider på grunnen våren 2005, til en anslått verdi av fem mill. kroner.

6.12 Nasjonal militærmedisinsk poliklinikk

Forsvaret arbeider med etablering av en nasjonal poliklinikk for skadet personell, veteraner og pårørende med tilbud om langtidsoppfølging innenfor helse-, forsikrings- og trygdespørsmål.

6.13 Psykiatrisk/psykosomatisk oppfølging av personell

Forsvaret vil gjennomføre et ett-årig prøveprosjekt med psykiatrisk/psykosomatisk oppfølging av personell som har fått psykiske belastningsskader etter internasjonale operasjoner.

6.14 Komiteens merknader

Komiteen viser til følgende merknad i Innst. S. nr. 221 (2003-2004) jf. Dokument nr. 5 (2003-2004) ombudsmannsnemnda for Forsvarets innberetning av virksomheten:

"Når det gjelder senskader ved internasjonale operasjoner, deler komiteen nemndas oppfatning av at det har klare fordeler, ikke minst for dem som har fått psykiske senskader, at Forsvaret samler sine ressurser på dette feltet i en nasjonal poliklinikk som også kan gi råd innen juridiske spørsmål og i trygdespørsmål. Komiteen vil be om at dette arbeidet nå prioriteres.

Komiteen vil presisere at det ikke bør settes en absolutt tidsavgrensning for Forsvarets ansvar når det gjelder erstatning for psykiske senskader som følge av tjenestegjøring i internasjonale fredsoperasjoner. Komiteen har merket seg at tilbudet etter at den første akutfasen er over og fram til det sivile helsevesenet overtar ansvaret, synes mangelfull, og ber Regjeringen om en vurdering av ansvarsforholdene mellom Forsvaret og det sivile helsevesen og hvilke tiltak som kan etableres for å dekke alle faser som Forsvaret har ansvar for."

Komiteen er tilfreds med at Forsvaret nå arbeider med etablering av en nasjonal poliklinikk for skadet personell, veteraner og pårørende. Tilbudet skal gjelde langtidsoppfølging innenfor helse-, forsikrings-, og trygdespørsmål.

Komiteen vil presisere viktigheten av stressmestringsteamets arbeid både før, under og etter internasjonale oppdrag og den kompetanse og erfaring de opparbeider. Like viktig som innlært stridsteknikk er en grundig innlæring av egenskaper som mental styrke, kulturforståelse, moral og folkerett.

Komiteen er positiv til at Forsvaret vil gjennomføre et ett-årig prøveprosjekt med psykiatrisk/psykosomatisk oppfølging av personell som har fått psykiske belastningsskader etter internasjonale operasjoner. Komiteen vil understreke viktigheten av at helsepersonell har nødvendig kompetanse på krigstraumer og forutsetninger for å forstå hva den enkelte har opplevd og sliter med.

Komiteen ber om tilbakemelding på en egnet måte både om erfaringene med prøveprosjektet og planer for videre opplegg for denne gruppen.

Komiteen har merket seg at Østre Bolærne er sikret i offentlig eie av Skifte Eiendom. Komiteen ser positivt på at Stortingets vedtak i Innst. S. nr. 276 (2003-2004), jf. Dokument nr. 8:82 (2003-2004), med dette er oppfylt på en fornuftig måte.

Komiteen merker seg at Regjeringen har lagt opp til at avhendingsprosessen for forsvarseiendommer er endret. Komiteen er fornøyd med at både fylkeskommuner og kommuner gis mulighet til å kjøpe eiendommer av betydning for allmennheten og friluftsliv, til takst, uten å gå veien om det åpne marked. Komiteen har merket seg og støtter at praktiseringen av bestemmelsene i avhendingsinstruksen kan praktiseres på en mer helhetlig og fleksibel måte, slik at statlige, regionale og lokale myndigheter således får bedre forutsetninger til å foreta sine avklaringer.

Komiteen vil be Regjeringen om å praktisere regelverket fleksibelt slik at regionale og/eller lokale myndigheter også kan få adgang til å benytte seg av direkte kjøp, til takst, i de tilfeller hvor Forsvaret selger eiendom som av andre grunner er viktige for den enkelte kommune og/eller fylkeskommune. Komiteen legger selvsagt til grunn at takst også i slike tilfeller gjenspeiler den reguleringsmessige status en eiendom i hvert enkelt tilfelle vil få. Eller at avtaler sikrer at ny verdivurdering legges til grunn om den enkelte kommune ønsker å endre en eiendoms regulering slik at eiendommens verdi øker.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Kristelig Folkeparti, viser til vedtak som ble gjort i Stortinget i forbindelse med saken om Østre Bolærne, ref. Innst. S. nr. 276 (2003-2004) jf. Dokument nr. 8:82 (2003-2004), om å lage en plan over aktuelle statlige eiendommer som skal selges, og som har stor interesse for allmennheten og/eller som har kulturhistorisk verdi.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti anser med dette at også anmodningsvedtak nr. 539 og nr. 540 (2003-2004) er fulgt opp.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, har merket seg at Regjeringen i stedet for å legge fram en slik plan, viser i St.prp. nr. 1(2004-2005) Forsvarsdepartementet til at Skifte Eiendom tidligere har kartlagt all forsvarseiendom som skal avhendes, og til skjerpning av eksisterende rutiner. Flertallet påpeker at det nettopp var manglene ved denne kartlegginga og de eksisterende rutiner som forårsaket Bolærne-saken. Det finnes flere tilsvarende eksempler som Stemland-Nes i Fauske, Midtsand i Malvik og Steinvik lager i Skatval. Videre påpeker flertallet at Stortinget fokuserte på avhending av all statlig eiendom og ikke bare Forsvarets avhending. At det er behov for dette viser Statsbyggs salg av Torshovet, - ei 40 mål grønn perle midt i Oslo. Flertallet mener dette viser hvor viktig det er at friluftsverdiene tas vare på i alle statlige eiendommer som skal selges.

Flertallet understreker at i alle de nevnte og tilsvarende saker er miljøvernmyndighetenes engasjement og faglige vurdering av friluftinteressene for lite vektlagt. Flertallet mener videre at Friluftsrådernes Landsforbund som kan bidra med faglige vurderinger gjennom sine 18 interkommunale friluftsråd spredd over hele landet bør benyttes i vesentlig større grad.

Flertallet mener de omfattende omstillingene i bl.a. Forsvaret gjør at det i friluftslivets år 2005, er en enestående sjanse til å sikre viktige områder både i strandsona og i nærområder til friluftsbruk for alle. Flertallet understreker at prinsipper og ordninger som sikrer at friluftinteressene blir styrket og ivaretatt på en tilfredsstillende måte når statlige eiendommer avhendes, er en meget viktig friluftspolitisk sak som avgjøres nå for fremtiden.

Flertallet viser til at omstillingene i Forsvaret muliggjør en enestående sjanse til å sikre viktige områder - både i strandsona og i nærområder - til friluftsbruk for alle. At friluftinteressene blir ivaretatt på en tilfredsstillende måte, når statlige eiendommer avhendes, er viktig for allmennheten.

Flertallet understreker betydningen av at denne planen blir ferdiggjort raskt for å unngå at flere eiendommer med interesse for allmennheten eller med kulturhistorisk verdi selges, og at den legges fram for Stortinget på egnet måte.

Flertallet vil også henlede oppmerksomheten på den særstilling Oslofjorden har i forbindelse med behovet for offentlige områder som skal være tilgjengelige for allmennheten, og viser i denne sammenheng til flere eiendommer som Forsvaret planlegger å avhende.

Flertallet vil derfor vise til hvorledes Oscarsborg Festning i Drøbak har blitt tilgjengelig for allmennheten, etter at Forsvaret la ned sin virksomhet der. Flertallet ser denne utvikling som svært positiv.

Flertallet ønsker derfor også at den tilstøtende øya Bergsholmen i umiddelbar nærhet til Oscarsborg blir tilgjengelig for allmennheten gjennom en langsiktig avtale mellom Forsvaret, som disponerer øya, og Oslofjorden Friluftsråd. Oslofjorden Friluftsråd bør gis disposisjonsrett for øya, slik at allmennheten får tilgang til Bergsholmen, uten at spørsmålet om eierskap blir berørt.

7. MERKNADER TIL DE ENKELTE KAPITLER

7.1 Hovedprioriteringer fra Arbeiderpartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, viser til forsvarsforliket mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet i den nye langtidsplanen, Innst. S. nr. 234 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004) Den videre moderniseringen av Forsvaret 2005-2008. Enigheten mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet bidrar til at moderniseringen av Forsvaret føres videre med styrke og tempo, og innebærer en videreføring av den pågående omstillingen i henhold til

forsvarsforliket som ble inngått mellom de samme partiene i 2002. Dette medfører stabilitet og forutsigbarhet om den mest omfattende omorganiseringen av offentlig sektor noen gang.

Flertallet vil påpeke at Forsvarets hovedoppgave i kommende år er å forbedre den operative evnen. Omstillingen av Forsvaret skal gi Norge et moderne, fleksibelt og alliansetilpasset sikkerhets- og forsvarspolitisk virkemiddel. Videre skal det etableres balanse mellom Forsvarets oppgaver, struktur og ressurstilgang.

Flertallet vil vise til at en effektiv omstilling av FLO er avgjørende for å få dette til. Flertallet viser til at Stortinget har gitt rammer for omleggingen av FLO, og at det er en viktig budsjettforutsetning av at denne gjennomføres raskt. Flertallet viser til at fastsettelse av endelig organisasjonsstruktur, innenfor de rammer og effektiviseringskrav Stortinget har gitt, er delegert, og at det nå pågår forhandlinger mellom Forsvaret og de ansattes organisasjoner om dette.

Flertallet understreker at det er avgjørende at de omstillingsmålene Stortinget har satt for perioden 2002-2005 nås for at vi i kommende år skal ha tilstrekkelig med midler til operativ drift, styrkeproduksjon og investeringer. Flertallet har derfor med tilfredshet merket seg at Regjeringen i budsjettet for 2005 legger opp til å nå disse målene, og at en i forhold til målet om driftsreduksjon legger opp til å komme ut ca. 1/4 mrd. kroner bedre enn målkravet.

Flertallet viser til at langtidsplanen av 10. juni 2004 fastsetter ytterligere omstillingsmål for perioden 2005-2008. Blant annet forutsettes det at 56,5 pst. av det totale driftsbudsjettet skal gå til operativ drift og styrkeproduksjon i 2008. Flertallet anser det som avgjørende at omstillingen av Forsvaret fortsetter i henhold til Innst. S. nr. 234 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004), for å sikre fremtidig balanse mellom ressurser og struktur, mellom relevante trusselscenarier og oppgaver og mellom støttefunksjoner og operativ aktivitet som eksempel i form av seilings- og flytimer.

Flertallet vil vektlegge utviklingen i nordområdene, der Barentshavet og Norskehavet er blant verdens mest produktive havområder. Flertallet er opptatt av samarbeid mellom Forsvaret og Kystverket, fortsatt høyt nærvær av Sjøforsvarets fartøy i nordområdene og fortsatt kraftsamling av forsvarsaktiviteter i nord.

Flertallet viser til at forsvarsbudsjettet er videreført på et høyt nivå. Dette sikrer at omstillingsprosessen i Forsvaret kan fortsette med styrke og tempo i henhold til tidligere vedtak i Stortinget.

7.2 Hovedprioriteringer fra Arbeiderpartiet

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser videre til at regjeringen Stoltenbergs forsvarsproposisjon i 2001 og forsvarsforlikene i 2002 og 2004 har ført til den største omstillingen i offentlig sektor noensinne. Disse medlemmer mener det har vært viktig at prosessene er basert på et så bredt flertall som mulig i Stortinget. Det sikrer stabilitet og det nødvendige parlamentariske grunnlaget for de strukturelle endringene som er en forutsetning for et tidsriktig for-

svar, tilpasset dagens trusselbilde. Disse medlemmer vil understreke at vi må ha mest mulig operativ evne ut av forsvarsbudsjettet, og at det fortsatt må arbeides for å fjerne ubalansen mellom investeringsmidler og driftsutgifter. Disse medlemmer er videre opptatt av å bedre økonomistyringen i Forsvaret.

Disse medlemmer vil vise til at forsvars- og sikkerhetspolitikk skal sikre trygghet for norske borgere, norsk territorium og norske interesser i en tid der trusselbildet er diffust og uforutsigbart. Det betinger et økt samarbeid mellom Forsvaret og sivilt beredskap og militær transformasjon for å ligge i forkant av utviklingen og ikke stivne i etablerte tankemønstre.

Disse medlemmer vil vektlegge utviklingen i nordområdene, der Barentshavet og Norskehavet er blant verdens mest produktive havområder. Disse medlemmer er opptatt av samarbeid mellom Forsvaret og Kystverket, økt nærvær av Sjøforsvarets fartøy i nordområdene og fortsatt konsentrasjon av forsvarsanlegg i nord.

Disse medlemmer vil understreke den nøkkelrollen som FN spiller som basis for norsk forsvars- og utenrikspolitikk. Internasjonale sikkerhetsutfordringer må finne sin løsning basert på FN-pakten, og internasjonale operasjoner være folkerettslig forankret gjennom FNs sikkerhetsråd. Disse medlemmer vil vise til Innst. S. nr. 234 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004) - langtidsproposisjonen, der et flertall går mot forkjøpskrig og preventiv krigføring og at deltakelse i internasjonale operasjoner skal baseres både på legitimitet og legalitet. Disse medlemmer vil understreke at NATO er hjørnesteinen i norsk forsvars- og sikkerhetspolitikk.

Disse medlemmer vil vise til at det i forliket i Innst. S. nr. 234 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 42, er lagt til grunn en økonomisk ramme for perioden 2005-2008 på 118 mrd. kroner.

Disse medlemmer viser til Budsjett-innst. S. I (2004-2005), jf. St.prp. nr. 1 (2004-2005) Forsvar og behandlingen i Stortinget 25. november 2004.

Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett og tar til etterretning den flertallsramme som er vedtatt for 2005 for Rammeområde 8, Forsvar, og slutter seg til denne. Disse medlemmer viser til at den vedtatte rammen for Forsvaret ligger over de økonomiske rammene for forliket mellom Arbeiderpartiet og regjeringspartiene, gjengitt i Innst. S. nr. 234 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004), vedtatt 10. juni 2004.

7.3 Hovedprioriteringer fra Fremskrittspartiet

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet ønsker en forsvarspolitikk og et forsvar som bygger på de utfordringer vi står overfor i dagens og morgendagens samfunn. Videre må Forsvaret være av en slik karakter at det lett kan tilpasses de ulike trusselbilder, dette kan best sikres ved å beholde et grunnleggende forsvar med kjerneoppgaver på norsk jord, men med kapasiteter til å delta i operasjoner også andre steder i verden.

Disse medlemmer ser Norges sikkerhetspolitiske situasjon ut fra ulike kriterier. Det grunnleggende

forhold i denne sammenheng er vår plassering i den strategiske geografi. Historisk har det vært av interesse for stridende parter å kunne benytte baser på norsk jord i forbindelse med kampen om sjørutene i Nord-Atlanteren eller for å hindre fienden i å gjøre det samme. I første verdenskrig avskrekket et sterkt norsk forsvar noen fra å ta seg til rette. I den andre verdenskrig ble det et kappløp om å fylle det tomrommet som den norske nedrustningen på 1930-tallet hadde skapt. Dette forhold er fortsatt aktuelt. I tillegg har den russiske oppbyggingen på Kola etter 2. verdenskrig ført til at vi like utenfor vår stuedør i nord har fått den eneste konsentrasjon av militær slagkraft som kan ødelegge store deler av USA og Europa på kort tid. Etter Sovjetunionens oppløsning, utviklingen innenfor Russlands væpnede styrker, og på grunn av den teknologiske utviklingen, er den relative betydning for Russland av nordområdene økende.

En konflikt, uansett hvor i verden den oppstår (f.eks. Kina/Taiwan), som utvikler et øst/vest-perspektiv, vil på denne bakgrunn umiddelbart medføre økt spenning og sensitivitet i nord. Dette vil kunne skje meget raskt.

I tillegg er det i de senere år oppdaget store og meget verdifulle forekomster av olje og gass i de store havområdene vi har ansvar for. Dette i tillegg til de rike fiskeforekomstene. At grense- og ansvarsforholdene er uavklart i disse områdene, øker risikoen for konflikter og kriser. Kriser som det vil kunne være sterkt ønskelig at vi kan håndtere selv med egne ressurser, fordi det vil kunne virke eskalerende dersom vi trekker inn allierte. Den stadig mer pågående holdning fra russisk side i disse områdene, som nå også uttrykkes i offisielle dokumenter, forsterker denne problematikken.

Helt siden Norge tiltrådte FN-traktaten har vi vært forpliktet til å delta i internasjonale fredsoperasjoner. Da NATO gikk inn for å utvide sitt engasjement til også å gjelde dette, økte også våre forpliktelser på dette området tilsvarende. Det er dessuten særlig i små lands interesse at det utvikles en internasjonal rettsorden bakket opp av et hensiktsmessig "politiapparat". For Norge er det spesielt viktig at branner slukkes mens de er små, før de eskalerer og eventuelt får et øst/vest-perspektiv som av ovennevnte grunner umiddelbart vil medføre konsekvenser for oss. Det er også slik at dersom vi vil ha hjelp, må vi være villig til å bidra ute. Internasjonale operasjoner gir dessuten verdifull erfaring for norsk militært personell.

Disse medlemmer viser til utviklingen i NATO og at det er kommet advarsler fra amerikansk side om at manglende europeisk evne til å ta ansvar kan få konsekvenser for USAs engasjement i Europa og for NATOs fremtid. Den nye amerikanske administrasjonen gjennomgår nå det amerikanske forsvaret med sikte på omfattende endringer. Utviklingen av en ny styrkestruktur og nye strategiske målsettinger for de amerikanske militære styrker kan innebære at USA reduserer sitt engasjement i Europa, noe som vil endre vår sikkerhetspolitiske stilling.

Disse medlemmer vil derfor peke på det uheldige dersom Norge øker sin allianseavhengighet i til-

felle kriser i vårt eget nærområde, uten å kjenne hvilke prioriteringer USA vil gjøre i tiden som kommer.

Forsvarsbudsjettets andel av BNP er en viktig målestokk på forsvarsinnsatsen i de enkelte medlemsland i alliansen. Norges del av BNP lå på ca. 3 pst. i 1990 mens den i 2000 kom ned på 1,9 pst. og at den etter prognosene vil bli liggende der i kommende år dersom de signaler som er gitt blir fulgt opp i forhold til budsjettene for perioden frem til 2005. Gjennomsnittet for NATOs medlemsland er 2,2 pst. Disse medlemmer vil minne om at minimumskravet til NATOs søkerland er at de må komme opp på 2 pst., og at de nå gjør store anstrengelser for å tilfredsstille dette kravet. Det burde etter disse medlemmers mening være en selvfølge at Norge ikke ligger under denne grensen. Det norske forsvarsbudsjettet må derfor snarest heves til minimum 2 pst. av BNP, dvs. 31,2 mrd kroner (2002-kroner). Disse medlemmer vil peke på at spesielle forhold i norsk økonomi relatert til olje- og gassaktiviteten bidrar til et relativt høyt BNP slik at en vekting mot BNP-mål ikke vil få samme virkning som andre land vi sammenligner oss med. Disse medlemmer mener at vi likevel, som nasjon, vil bli vektet av andre land på dette sammenligningsgrunnlag.

Disse medlemmer mener at bilaterale forsterkningsavtaler også i fremtiden vil utgjøre en viktig sikkerhets- og forsvarspolitisk hjørnestein. I denne sammenheng er det spesielt viktig å videreføre og utvikle det strategiske partnerskapet med USA. Dette forutsetter at de generelle bilaterale relasjonene til USA må håndteres slik at båndene styrkes. Et av de viktigste elementene i et slikt partnerskap er forhåndslagring av amerikansk militært utstyr og tilhørende avtaler. Like viktig er det å videreføre amerikansk trenings- og øvelsesvirksomhet i Norge, samt effektiv etterretningssamarbeid. En videreføring og utvikling av andre bilaterale avtaler er også fortsatt viktig. NATO er hjørnesteinen i vår sikkerhets- og forsvarspolitiske forankring. Disse medlemmer vil likevel peke på betydningen av at Norge finner et troverdig feste i det forsvarspolitiske samarbeid som utvikles i EU. Norge bør med det for øyet blant annet aktivt stimulere til utvikling av samtrening og øving for styrker fra europeiske land. Men dette må ikke skje på bekostning av tilknytningen til NATO og USA. Generelt mener disse medlemmer at Forsvaret bør ha følgende oppgaver:

- militær tilstedeværelse i prioriterte områder
- etterretning og overvåking av norske interesseområder
- suverenitetshevdelse og myndighetsutøvelse
- krisehåndtering i norske områder
- forsvar av norske områder og tilrettelegging for å møte utfordringer mot norsk sikkerhet sammen med allierte
- sikring av vitale samfunnsfunksjoner
- internasjonalt engasjement
- annen samfunnsnyttig bruk av Forsvaret

Norge har sluttet seg til NATOs reviderte strategiske konsept som følgelig også gjelder utformingen av det

norske forsvaret. Det strategiske konsept understreker at alliansens styrker må omstilles for å kunne løse et bredt spekter av oppgaver, inkludert kollektivt forsvar. Dette har direkte konsekvenser for de allierte landenes styrkestrukturer og styrkenivåer. I arbeidet med å modernisere og tilpasse alliansens styrkestruktur siktes det mot en optimal balanse mellom styrker på ulike beredskapsnivå samtidig som man beholder evnen til mer langsiktig gjenoppbygging dersom det skulle bli påkrevet.

Evne til effektivt engasjement, deployering og mobilitet, overlevelse for styrker og infrastruktur, samt utholdenhet som omfatter så vel logistikk som utskifting av styrker, blir i alliansen fremhevet som avgjørende. Videre vil tilstrekkelig kapasitet innenfor områder som kommando og kontroll, kommunikasjon, etterretning og overvåking forsterke styrkenes anvendelighet. Disse kravene har konsekvenser for styrkenes utrustning, beredskap, tilgjengelighet, utholdenhet, øvelser og trening, utplassering og evne til oppbygging og mobilisering. Disse medlemmer er genuint opptatt av at Norge i størst mulig grad skal kunne ha et

forsvar med en bredest mulig forankring i befolkningen, dette kan best sikres gjennom et vernepliktsforsvar. Det er viktig å stimulere til at flest mulig gjennomfører førstegangstjeneste og at førstegangstjenesten er meningsfull. Profesjonalitet er noe som i større grad aktualiseres gjennom Forsvarets nye og utvidede oppgaver. Det må stimuleres til større grad av verving av personell til utenlandstjeneste og beredskapstjeneste. De ansatte i Forsvaret, både militære og sivile, må sikres forutsigbare arbeidsforhold og personalpolitikk. Den største enkeltfaktoren i Forsvaret er personalet, og denne gruppen må i større grad ivaretas. En motivert og godt skolert personalgruppe vil sikre Forsvaret den kompetansen og produktiviteten Forsvaret trenger i tiden som kommer. Et militært nærvær i de ulike deler av landet er viktig med tanke på så vel strategiske verdier som sikring av forankring overfor befolkningen i de ulike landsdeler og derved sikre en videreføring av folkeforsvaret.

Disse medlemmer viser for øvrig til Fremskrittspartiets alternative budsjett, gitt i nedenstående tabell:

Kap.	Post	Formål:	St.prp. nr. 1	FrP
Utgifter (i hele tusen kroner):				
42		Forsvarets ombudsmannsnemnd	4 000	4 000
	1	Driftsutgifter	4 000	4 000
				(0)
451		Samfunnssikkerhet og beredskap (jf. kap. 3451)	516 524	516 524
	1	Driftsutgifter	489 540	489 540
				(0)
	21	Spesielle driftsutgifter	2 094	2 094
				(0)
	22	Flyttekostnader	20 027	20 027
				(0)
	70	Overføringer til private	4 863	4 863
				(0)
1700		Forsvarsdepartementet (jf. kap. 4700)	288 111	288 111
	1	Driftsutgifter	280 473	280 473
				(0)
	73	Forskning og utvikling	7 638	7 638
				(0)
1710		Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg (jf. kap. 4710)	860 000	360 000
	24	Driftsresultat	-489 000	-489 000
				(0)
	47	Nybygg og nyanlegg	1 349 000	849 000
				(-500 000)
1719		Fellesutgifter og tilskudd til foretak under Forsvarsdepartementet	785 195	785 195
	1	Driftsutgifter	400 743	400 743
				(0)
	43	Til disposisjon for Forsvarsdepartementet	20 000	20 000
				(0)

Kap.	Post	Formål:	St.prp. nr. 1	FrP
	51	Tilskudd til Forsvarets forskningsinstitutt	151 749	151 749
				(0)
	71	Overføringer til andre	52 703	52 703
				(0)
	78	Norges tilskudd til NATOs driftsbudsjett	160 000	160 000
				(0)
1720		Felles ledelse og kommandoapparat (jf. kap. 4720)	1 278 558	1 278 558
				(0)
	1	Driftsutgifter	1 278 558	1 278 558
				(0)
1723		Nasjonal sikkerhetsmyndighet (jf. kap. 4723)	95 970	95 970
				(0)
	1	Driftsutgifter	95 970	95 970
				(0)
1725		Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarsstaben (jf. kap. 4725)	2 805 650	2 805 650
				(0)
	1	Driftsutgifter	2 665 652	2 665 652
				(0)
	50	Overføring Statens Pensjonskasse	130 871	130 871
				(0)
	70	Renter låneordning	9 127	9 127
				(0)
1731		Hæren (jf. kap. 4731)	3 923 633	4 500 000
				(+576 367)
	1	Driftsutgifter	3 923 633	4 500 000
				(+576 367)
1732		Sjøforsvaret (jf. kap. 4732)	2 855 369	3 100 000
				(+244 631)
	1	Driftsutgifter	2 855 369	3 100 000
				(+244 631)
1733		Luftforsvaret (jf. kap. 4733)	3 635 846	4 000 000
				(+364 154)
	1	Driftsutgifter	3 635 846	4 000 000
				(+364 154)
1734		Heimevernet (jf. kap. 4734)	1 108 454	1 199 998
				(+91 544)
	1	Driftsutgifter	1 108 454	1 199 998
				(+91 544)
1735		Etterretningstjenesten	691 845	691 845
				(0)
	21	Spesielle driftsutgifter	691 845	691 845
				(0)
1740		Forsvarets logistikkorganisasjon (jf. kap. 4740)	1 602 581	1 602 581
				(0)
	1	Driftsutgifter	1 602 581	1 602 581
				(0)
1760		Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg (jf. kap. 4760)	8 674 139	9 174 139
				(+500 000)
	1	Driftsutgifter	819 410	819 410
				(0)
	44	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, nasjonalfinansiert andel	104 728	104 728
				(0)
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	7 435 000	7 935 000
				(+500 000)
	48	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, fellesfinansiert andel	181 828	181 828
				(0)
	75	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, Norges tilskudd til NATOs investeringsprogram for sikkerhet	133 173	133 173
				(0)

Kap.	Post	Formål:	St.prp. nr. 1	FrP
1790		Kystvakten (jf. kap. 4790)	728 499	800 000
				(+71 501)
	1	Driftsutgifter	728 499	800 000
				(+71 501)
1791		Redningshelikoptertjenesten (jf. kap. 4791)	33 803	33 803
				(0)
	1	Driftsutgifter	33 803	33 803
				(0)
1792		Norske styrker i utlandet (jf. kap. 4792)	800 000	800 000
				(0)
	1	Driftsutgifter	800 000	800 000
				(0)
1795		Kulturelle og allmenntilgite formål (jf. kap. 4795)	231 290	231 290
				(0)
	1	Driftsutgifter	154 583	154 583
				(0)
	60	Tilskudd til kommuner	40 500	40 500
				(0)
	72	Overføringer til andre	36 207	36 207
				(0)
		Sum utgifter	30 919 467	32 267 664
				(+1 348 197)
		Inntekter (i hele tusen kroner)		
3451		Samfunnssikkerhet og beredskap (jf. kap. 451)	125 469	125 469
				(0)
	1	Gebyrer	93 672	93 672
				(0)
	3	Diverse inntekter	31 797	31 797
				(0)
4710		Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg (jf. kap. 1710)	402 605	402 605
				(0)
	47	Salg av eiendom	402 605	402 605
				(0)
4720		Felles ledelse og kommandoapparat (jf. kap. 1720)	32 464	32 464
				(0)
	1	Driftsinntekter	32 464	32 464
				(0)
4723		Nasjonal sikkerhetsmyndighet (jf. kap. 1723)	303	303
				(0)
	1	Driftsinntekter	303	303
				(0)
4725		Fellesinstitusjoner og -inntekter under Forsvarsstaben (jf. kap. 1725)	89 798	89 798
				(0)
	1	Driftsinntekter	87 701	87 701
				(0)
	70	Renter låneordning	2 097	2 097
				(0)
4731		Hæren (jf. kap. 1731)	40 792	40 792
				(0)
	1	Driftsinntekter	40 792	40 792
				(0)
4732		Sjøforsvaret (jf. kap. 1732)	16 215	16 215
				(0)
	1	Driftsinntekter	16 215	16 215
				(0)
4733		Luftforsvaret (jf. kap. 1733)	56 161	56 161
				(0)
	1	Driftsinntekter	56 161	56 161
				(0)

Kap.	Post	Formål:	St.prp. nr. 1	FrP
4734		Heimevernet (jf. kap. 1734)	2 703	2 703
				(0)
	1	Driftsinntekter	2 703	2 703
				(0)
4740		Forsvarets logistikkorganisasjon (jf. kap. 1740)	117 082	117 082
				(0)
	1	Driftsinntekter	117 082	117 082
				(0)
4760		Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg (jf. kap. 1760)	204 340	204 340
				(0)
	48	Fellesfinansierte bygge- og anleggsinntekter	204 340	204 340
				(0)
4790		Kystvakten (jf. kap. 1790)	359	359
				(0)
	1	Driftsinntekter	359	359
				(0)
4795		Kulturelle og allmenntilgode formål (jf. kap. 1795)	746	746
				(0)
	1	Driftsinntekter	746	746
				(0)
4799		Militære båter	1 000	1 000
				(0)
	80	Militære båter	1 000	1 000
				(0)
		Sum inntekter	1 090 037	1 090 037
				(0)
		Sum netto	29 829 430	31 177 627
				(+1 348 197)

7.4 Hovedprioriteringer fra Sosialistisk Venstreparti

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at Sosialistisk Venstreparti i Innst. S. I (2004-2005) foreslo å redusere rammeområde 7 med 3,030 mrd. kroner. Disse kuttene angår primært utgifter til nyanskaffelser av materiell og til skytefelt. Innkjøp av Skjoldklasse missiltorpedobåter er beregnet til å koste kr 4,8 mrd. kroner totalt, og fregattinnkjøpene har en total kostnadsramme, inkludert utstyr på minimum 20 mrd. kroner. Dette medlem mener at slike svært kostnadskrevende investeringer binder opp store økonomiske ressurser som kunne kommet andre samfunnsområder til gode, at de genererer økte driftskostnader og heller ikke nødvendigvis styrker vår sikkerhet. Bedre økonomistyring og mer kontroll med kostnadene i Forsvaret vil dessuten gi ytterligere rom for å styrke innsatsen på andre områder, som for eksempel kystvernberedskapen.

Dette medlem understreker at det for Norge som småstat er avgjørende at internasjonale normer og regler for maktbruk og konflikthåndtering respekteres og videreutvikles på en måte som støtter opp under hensyn til fred, demokrati og menneskerettigheter. Dette medlem viser til den sterke understrekingen av FNs rolle som internasjonalt samarbeidsorgan for fred og sikkerhet i St.prp. nr. 42 (2003-2004) slik det er uttrykt i kapittel 3:

"Det internasjonale samfunnets arbeid for fred og sikkerhet har som mål at konflikter skal løses på annen måte enn gjennom bruk av voldsmakt, først og fremst gjennom bruk av FN og i tråd med folkeretten. Denne tilnærmingen er en bærebjelke i regjeringens utenriks- og sikkerhetspolitikk, der FN er det viktigste globale samarbeidsorganet."

Dette medlem støtter dette, og understreker at Norge som en konsekvens av dette må gå sterkt i rette med våre allierte når disse er ansvarlige for å undergrave FNs rolle og folkeretten, slik tilfellet var under Irak-krigen. Norge må også forhindre at NATO brukes på en måte som undergraver FN og folkeretten ved at NATO tiltar seg en rolle i internasjonale konflikter som tilligger FN. Dette medlem viser til at våren 2003 ble det synliggjort en grunnleggende uenighet mellom sentrale medlemsland i synet på internasjonal konflikt-håndtering i forbindelse med Irak-krisen og den påfølgende krigen. USA og Storbritannia satte FN til side da de gikk til krig mot Irak uten mandat fra FN.

Dette medlem mener at de nylige avsløringene av systematiske brudd på Genève-konvensjonene og FNs torturkonvensjon som ble synliggjort gjennom dokumentasjon for godkjente forhørsteknikker framlagt i det amerikanske Senatet i mai 2004, ytterligere understreker uenighet mellom Norge og våre nære allierte når det gjelder sentrale normer og verdier i det internasjonale samfunnet. Dette medlem mener at

NATO-alliansens relevans for ivaretagelse av vår sikkerhet er langt fra åpenbar, og at det er behov for en bred debatt om hvilke allianser og typer av samarbeid med andre land som på best mulig måte bidrar til å trygge sikkerheten i vår del av verden. Dette medlem viser til at Sosialistisk Venstreparti er prinsipielt imot Norges medlemskap i NATO, og er kritisk til en rekke sider ved NATO - i første rekke den rollen alliansen fremdeles lar atomvåpen spille i sin strategi, og utvidelsen av NATOs rolle internasjonalt gjennom den såkalte out-of-area-strategien.

Dette medlem mener at vi må basere norsk alliansepolitikk på at våre allierte skal bidra til å styrke FN, og en internasjonal rettsorden skal bidra til å trygge vårt demokrati, vår suverenitet og våre sentrale sikkerhetsinteresser. Dette medlem mener at Norge er tjent med en mer selvstendig rolle i forhold til USA, særlig i en tid hvor den amerikanske administrasjonen fører en politikk som går i motsatt retning av Norges interesser på en rekke områder. I tillegg til ulik holdning til folkerettslige forpliktelser, vil dette medlem vise til USAs nasjonale sikkerhetsstrategi som bygger på forebyggende angrep. Dette medlem mener at en slik strategi er en trussel mot internasjonal fred og sikkerhet, at Norge må ta klart avstand fra denne strategien. Dette medlem tar til etterretning at det er et politisk flertall i Norge for å beholde dagens alliansetilknytning, men peker samtidig på at det er bred enighet om å styrke samarbeidet med enkeltland innen alliansen for eksempel gjennom Nordsjø-samarbeidet.

Dette medlem mener det er naturlig for Norge å videreutvikle et forsvars- og sikkerhetspolitisk samarbeid med nærstående land, og at det også burde ligge til rette for å videreutvikle samarbeidet med Sverige selv om landet ikke er med i NATO. Dette medlem er kritisk til at Norge skal bidra til NATOs hurtigreaksjonsstyrker, og at dette kan komme til å gå ut over Norges mulighet til å kunne stille styrker til rådighet for fredsbevarende operasjoner i FN-regi.

Dette medlem viser for øvrig til Sosialistisk Venstrepartis syn på NATO-samarbeidet, herunder NATOs atomstrategi. Dette medlem viser til den brede enigheten om at spredning av masseødeleggelsesvåpen er et internasjonalt sikkerhetsproblem, og Norges engasjement på dette området. Dette medlem mener at de store mengdene atomvåpen i en rekke land er en viktig del av dette problemkomplekset, at ikke-spredningsarbeidet og arbeidet for å avskaffe atomvåpen ikke vil lykkes om en ikke får til en svekking av den generelle politiske betydningen av atomvåpen og at NATO må bidra i denne sammenhengen ved å utvikle den rollen atomvåpen i dag spiller for alliansen.

Dette medlem vil advare mot at det legges for stor vekt på mulighetene for å bekjempe terrortrusselen med militære virkemidler, og bruke terrortrusselen som påskudd for nye rustningskappløp. Dette medlem viser til at de mest alvorlige truslene mot internasjonal fred og sikkerhet i dag må løses med politiske, diplomatiske og økonomiske virkemidler. Terrorisme

må bekjempes med et bredt spekter av virkemidler og er i første rekke en politimessig oppgave.

Dette medlem vil også understreke de konflikter som forsterkes som følge av globalisering, blant annet i områder i verden hvor mennesker opplever at globaliseringen for dem fører til marginalisering i verdenssamfunnet.

Dette medlem mener at vi må basere norsk alliansepolitikk på at våre allierte skal bidra til å styrke FN, og at en internasjonal rettsorden skal bidra til å trygge vårt demokrati, vår suverenitet og våre sentrale sikkerhetsinteresser.

Dette medlem mener at det også for Norges vedkommende må etableres en bedre balanse mellom de midler som brukes på militært forsvar og de midler som brukes på de bredere sikkerhetsutfordringene og på samfunnssikkerhet. Dette medlem understreker at det er bred enighet om at Norge ikke står overfor noen militære trusler, men at det kan pekes på et sett med utfordringer mot samfunnssikkerheten, blant annet trussel om terroranslag. Dette medlem vil igjen understreke at det er en politimessig oppgave å forebygge og bekjempe terror, og at det er lite hensiktsmessig at det legges opp til at dette skal være en sentral oppgave for Forsvaret. Dette medlem mener at det er behov for en overføring av ressurser fra militært forsvar i Norge, til arbeid for å redusere samfunnets sårbarhet og til en styrket sivil beredskap.

Dette medlem er kritisk til at Norge skal bidra til NATOs hurtigreaksjonsstyrker, og frykter at dette kan svekke vår evne til å stille styrker til rådighet for fredsbevarende operasjoner i FN-regi. Dette medlem er også skeptisk til den omleggingen av Forsvaret som innebærer å utvikle nisjekapasiteter som allierte etterspør i internasjonale operasjoner. Slike prioriteringer kan gå utover viktige nasjonale oppgaver, som vi har en langsiktig interesse av å ivareta på en god måte. Det er også grunn til å frykte at en økt spesialisering under førstegangstjenesten med sikte på å utdanne norske soldater til utenlandstjeneste kan komme til å svekke vernepliktenes rolle. Dette medlem ønsker å bevare verneplikten som grunnstein i det norske forsvaret.

Dette medlem er fornøyd med at det sivil-militære samarbeidet har fått økt politisk oppmerksomhet de senere årene, men mener at dette ikke reflekteres tilstrekkelig i budsjettprioriteringene. Innsatsen knyttet til ressursforvaltning, miljø og suverenitetshevdelse i nordområdene bør følgelig styrkes. Økende oljefrakt langs kysten gir større behov for kontroll og beredskap. Det er derfor et mål å utnytte kystvaktens kapasitet bedre enn det som er tilfelle i dag, samt styrke Redningstjenesten. Et tettere samarbeid med Russland vil også kunne bidra til å styrke beredskapen i nordområdene.

Dette medlem mener det er rom for betydelige innsparinger i de norske forsvarsutgiftene, men konstaterer at det ikke er flertall for Sosialistisk Venstrepartis rammebudsjettsforslag for dette budsjettområdet i Stortinget. Dette medlem vil av den grunn ikke fremme eget

forslag til rammefordeling, og vil stemme imot den foreliggende ramme under votering.

7.5 Hovedprioriteringer fra Senterpartiet

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til sine merknader i forbindelse med Langtidsplanen for Forsvaret Innst. S. nr. 234 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004), hvor Senterpartiet uttrykte sterk bekymring over den videre omstillingsprosessen i Forsvaret. Dette medlem er av den oppfatning at takten i omstillingen er for stor og at man på grunn av hastverket kan være i ferd med å påføre Forsvaret nye unødige kostnader, samtidig som prosessen skaper usikkerhet og uklarhet i Forsvarets organisasjon. Dette medlem mener prosessen nå bør konsolideres og at man må ta seg tid til en evaluering av de gjennomførte endringene før nye tiltak iverksettes.

Dette medlem vil påpeke at selv om Forsvaret ikke lenger preges av en enkelt trussel som bør være dimensjonerende for Forsvarets virksomhet, så er det sider ved vår forsvarspolitiske situasjon som ikke er endret. Vår geografiske beliggenhet, nærhet til store havområder og den politiske oppmerksomheten om nordområdene, må også få konsekvenser for våre forsvarspolitiske prioriteringer.

Dette medlem vil advare mot en sikkerhetspolitisk analyse som skulle ta utgangspunkt i en forestilling om at nasjonalstaten nærmest skulle ha utspilt sin betydning i internasjonal sikkerhetspolitikk. Dette medlem vil understreke det ansvar vi har som stat for å føre en politikk som bidrar til stabilitet og fred i egen region og nærområde. Dette er en viktig oppgave som vanskelig lar seg forene med store ambisjoner i form av

stridsevne, utvikling av krevende nisjekapasiteter og innsatstyrker.

Dette medlem vil peke på at omstillingen av FLO gjennomføres så raskt at man står i fare for å gjøre vesentlige feil underveis, samtidig som de ansatte blir satt i en vanskelig situasjon hvor handlingslammelse og uklare kommandolinjer føles påtagende. Dette medlem anser Riksrevisjonens manglende godkjenning av Forsvarets budsjett som et klart signal om at man mangler kontroll med viktige sider av prosessen. Dette medlem er av den oppfatning at å skille ut og å privatisere virksomhet ikke i seg sjøl løser noen av de problemene som en nå opplever i forbindelse med omstillingen.

Dette medlem vil understreke at det fortsatt synes som om et ensidig fokus på nedlegging av arbeidsplasser ikke følges opp med en tilsvarende reduksjon i oppgaver. Dette må medføre at faste arbeidsplasser over kortere eller lengre perioder erstattes med innleid arbeidskraft og overtid. En slik situasjon er uholdbar både i forhold til de ansatte og i forhold til målene om faktisk å spare midler.

Dette medlem er av den oppfatning at man gjennom langtidsplanen for Forsvaret ikke fant den riktige balansen mellom internasjonale kapasiteter og nasjonal tilstedeværelse. Mange av de oppgaver og investeringer som nå prioriteres går på bekostning av Forsvarets tilstedeværelse utover i landet, ikke minst i Nord-Norge. Dette medlem anser budsjettets manglende prioritering av Kystvakten og reduserte bevilgninger til Hæren som et uttrykk for dette.

Dette medlem viser for øvrig til Senterpartiets alternative budsjett, gitt i nedenforstående tabell:

Kap.	Post	Formål:	St.prp. nr. 1	Sp
Utgifter (i hele tusen kroner):				
42		Forsvarets ombudsmannsnemnd	4 000	4 000
				(0)
	1	Driftsutgifter	4 000	4 000
				(0)
451		Samfunnssikkerhet og beredskap (jf. kap. 3451)	516 524	516 524
				(0)
	1	Driftsutgifter	489 540	489 540
				(0)
	21	Spesielle driftsutgifter	2 094	2 094
				(0)
	22	Flyttekostnader	20 027	20 027
				(0)
	70	Overføringer til private	4 863	4 863
				(0)
1700		Forsvarsdepartementet (jf. kap. 4700)	288 111	288 111
				(0)
	1	Driftsutgifter	280 473	280 473
				(0)
	73	Forskning og utvikling	7 638	7 638
				(0)

Kap.	Post	Formål:	St.prp. nr. 1	Sp
1710		Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg (jf. kap. 4710)	860 000	200 000
				(-660 000)
	24	Driftsresultat	-489 000	-489 000
				(0)
	47	Nybygg og nyanlegg	1 349 000	689 000
				(-660 000)
1719		Fellesutgifter og tilskudd til foretak under Forsvarsdepartementet	785 195	785 195
				(0)
	1	Driftsutgifter	400 743	400 743
				(0)
	43	Til disposisjon for Forsvarsdepartementet	20 000	20 000
				(0)
	51	Tilskudd til Forsvarets forskningsinstitutt	151 749	151 749
				(0)
	71	Overføringer til andre	52 703	52 703
				(0)
	78	Norges tilskudd til NATOs driftsbudsjett	160 000	160 000
				(0)
1720		Felles ledelse og kommandoapparat (jf. kap. 4720)	1 278 558	1 278 558
				(0)
	1	Driftsutgifter	1 278 558	1 278 558
				(0)
1723		Nasjonal sikkerhetsmyndighet (jf. kap. 4723)	95 970	95 970
				(0)
	1	Driftsutgifter	95 970	95 970
				(0)
1725		Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarsstaben (jf. kap. 4725)	2 805 650	2 805 650
				(0)
	1	Driftsutgifter	2 665 652	2 665 652
				(0)
	50	Overføring Statens Pensjonskasse	130 871	130 871
				(0)
	70	Renter låneordning	9 127	9 127
				(0)
1731		Hæren (jf. kap. 4731)	3 923 633	3 991 633
				(+68 000)
	1	Driftsutgifter	3 923 633	3 923 633
				(0)
1732		Sjøforsvaret (jf. kap. 4732)	2 855 369	2 855 369
				(0)
	1	Driftsutgifter	2 855 369	2 855 369
				(0)
1733		Luftforsvaret (jf. kap. 4733)	3 635 846	3 635 846
				(0)
	1	Driftsutgifter	3 635 846	3 635 846
				(0)
1734		Heimevernet (jf. kap. 4734)	1 108 454	1 108 454
				(0)
	1	Driftsutgifter	1 108 454	1 108 454
				(0)
1735		Etterretningstjenesten	691 845	691 845
				(0)
	21	Spesielle driftsutgifter	691 845	691 845
				(0)
1740		Forsvarets logistikkorganisasjon (jf. kap. 4740)	1 602 581	1 642 581
				(+40 000)
	1	Driftsutgifter	1 602 581	1 602 581
				(0)

Kap.	Post	Formål:	St.prp. nr. 1	Sp
1760		Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg (jf. kap. 4760)	8 674 139	8 674 139
	1	Driftsutgifter	819 410	819 410
				(0)
	44	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, nasjonalfinansiert andel	104 728	104 728
				(0)
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	7 435 000	7 435 000
				(0)
	48	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, fellesfinansiert andel	181 828	181 828
				(0)
	75	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, Norges tilskudd til NATOs investeringsprogram for sikkerhet	133 173	133 173
				(0)
1790		Kystvakten (jf. kap. 4790)	728 499	780 499
				(+52 000)
	1	Driftsutgifter	728 499	728 499
				(+52 000)
1791		Redningshelikoptertjenesten (jf. kap. 4791)	33 803	33 803
				(0)
	1	Driftsutgifter	33 803	33 803
				(0)
1792		Norske styrker i utlandet (jf. kap. 4792)	800 000	800 000
				(0)
	1	Driftsutgifter	800 000	800 000
				(0)
1795		Kulturelle og allmenntilgittige formål (jf. kap. 4795)	231 290	231 290
				(0)
	1	Driftsutgifter	154 583	154 583
				(0)
	60	Tilskudd til kommuner	40 500	40 500
				(0)
	72	Overføringer til andre	36 207	36 207
				(0)
		Sum utgifter	30 919 467	30 419 467
				(-500 000)
		Inntekter (i hele tusen kroner):		
3451		Samfunnsikkerhet og beredskap (jf. kap. 451)	125 469	125 469
				(0)
	1	Gebyrer	93 672	93 672
				(0)
	3	Diverse inntekter	31 797	31 797
				(0)
4710		Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg (jf. kap. 1710)	402 605	402 605
				(0)
	47	Salg av eiendom	402 605	402 605
				(0)
4720		Felles ledelse og kommandoapparat (jf. kap. 1720)	32 464	32 464
				(0)
	1	Driftsinntekter	32 464	32 464
				(0)
4723		Nasjonal sikkerhetsmyndighet (jf. kap. 1723)	303	303
				(0)
	1	Driftsinntekter	303	303
				(0)
4725		Fellesinstitusjoner og -inntekter under Forsvarsstaben (jf. kap. 1725)	89 798	89 798
				(0)
	1	Driftsinntekter	87 701	87 701
				(0)
	70	Renter låneordning	2 097	2 097
				(0)

Kap.	Post	Formål:	St.prp. nr. 1	Sp
4731		Hæren (jf. kap. 1731)	40 792	40 792
				(0)
	1	Driftsinntekter	40 792	40 792
				(0)
4732		Sjøforsvaret (jf. kap. 1732)	16 215	16 215
				(0)
	1	Driftsinntekter	16 215	16 215
				(0)
4733		Luftforsvaret (jf. kap. 1733)	56 161	56 161
				(0)
	1	Driftsinntekter	56 161	56 161
				(0)
4734		Heimevernet (jf. kap. 1734)	2 703	2 703
				(0)
	1	Driftsinntekter	2 703	2 703
				(0)
4740		Forsvarets logistikkorganisasjon (jf. kap. 1740)	117 082	117 082
				(0)
	1	Driftsinntekter	117 082	117 082
				(0)
4760		Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg (jf. kap. 1760)	204 340	204 340
				(0)
	48	Fellesfinansierte bygge- og anleggsinntekter	204 340	204 340
				(0)
4790		Kystvakten (jf. kap. 1790)	359	359
				(0)
	1	Driftsinntekter	359	359
				(0)
4795		Kulturelle og allmenntilgode formål (jf. kap. 1795)	746	746
				(0)
	1	Driftsinntekter	746	746
				(0)
4799		Militære båter	1 000	1 000
				(0)
	80	Militære båter	1 000	1 000
				(0)
		Sum inntekter	1 090 037	1 090 037
				(0)
		Sum netto	29 829 430	29 329 430
				(-500 000)

7.6 Oppsummering

Ved Stortingets vedtak 25. november 2004 er netto utgiftsramme fastsatt til 29 819 430 000 kroner.

Komiteen har 4 avvikende forslag til fordeling av rammeområde 8. Dette fremgår av tabell 1 under hovedprioriteringer.

Tabell 1 angir standpunkt under kapitlene som inngår i rammeområde 8.

Tabell 1. Forslag til fordeling av rammeområde 8 (Forsvar) fra regjeringen Bondevik II og fra finanskomiteen.

Kap.	Post	Formål:	St.prp. nr. 1	Komiteens tilråding
Utgifter (i hele tusen kroner):				
42		Forsvarets ombudsmannsnemnd	4 000	4 000
				(0)
	1	Driftsutgifter	4 000	4 000
				(0)

Kap.	Post	Formål:	St.prp. nr. 1	Komiteens tilråding
451		Samfunnssikkerhet og beredskap (jf. kap. 3451)	516 524	516 524
				(0)
	1	Driftsutgifter	489 540	489 540
				(0)
	21	Spesielle driftsutgifter	2 094	2 094
				(0)
	22	Flyttekostnader	20 027	20 027
				(0)
	70	Overføringer til private	4 863	4 863
				(0)
1700		Forsvarsdepartementet (jf. kap. 4700)	288 111	288 111
				(0)
	1	Driftsutgifter	280 473	280 473
				(0)
	73	Forskning og utvikling	7 638	7 638
				(0)
1710		Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg (jf. kap. 4710)	860 000	870 000
				(+10 000)
	24	Driftsresultat	-489 000	-489 000
				(0)
	47	Nybygg og nyanlegg	1 349 000	1 359 000
				(+10 000)
1719		Fellesutgifter og tilskudd til foretak under Forsvarsdepartementet	785 195	785 195
				(0)
	1	Driftsutgifter	400 743	400 743
				(0)
	43	Til disposisjon for Forsvarsdepartementet	20 000	20 000
				(0)
	51	Tilskudd til Forsvarets forskningsinstitutt	151 749	151 749
				(0)
	71	Overføringer til andre	52 703	52 703
				(0)
	78	Norges tilskudd til NATOs driftsbudsjett	160 000	160 000
				(0)
1720		Felles ledelse og kommandoapparat (jf. kap. 4720)	1 278 558	1 268 558
				(-10 000)
	1	Driftsutgifter	1 278 558	1 268 558
				(-10 000)
1723		Nasjonal sikkerhetsmyndighet (jf. kap. 4723)	95 970	95 970
				(0)
	1	Driftsutgifter	95 970	95 970
				(0)
1725		Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarsstaben (jf. kap. 4725)	2 805 650	2 806 650
				(+1 000)
	1	Driftsutgifter	2 665 652	2 666 652
				(+1 000)
	50	Overføring Statens Pensjonskasse	130 871	130 871
				(0)
	70	Renter låneordning	9 127	9 127
				(0)
1731		Hæren (jf. kap. 4731)	3 923 633	3 923 633
				(0)
	1	Driftsutgifter	3 923 633	3 923 633
				(0)
1732		Sjøforsvaret (jf. kap. 4732)	2 855 369	2 855 369
				(0)
	1	Driftsutgifter	2 855 369	2 855 369
				(0)

Kap.	Post	Formål:	St.prp. nr. 1	Komiteens tilråding
1733		Luftforsvaret (jf. kap. 4733)	3 635 846	3 635 846
				(0)
	1	Driftsutgifter	3 635 846	3 635 846
				(0)
1734		Heimevernet (jf. kap. 4734)	1 108 454	1 108 454
				(0)
	1	Driftsutgifter	1 108 454	1 108 454
				(0)
1735		Etterretningstjenesten	691 845	691 845
				(0)
	21	Spesielle driftsutgifter	691 845	691 845
				(0)
1740		Forsvarets logistikkorganisasjon (jf. kap. 4740)	1 602 581	1 602 581
				(0)
	1	Driftsutgifter	1 602 581	1 602 581
				(0)
1760		Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg (jf. kap. 4760)	8 674 139	8 674 139
				(0)
	1	Driftsutgifter	819 410	819 410
				(0)
	44	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, nasjonalfinansiert andel	104 728	104 728
				(0)
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	7 435 000	7 435 000
				(0)
	48	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, fellesfinansiert andel	181 828	181 828
				(0)
	75	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, Norges tilskudd til NATOs investeringsprogram for sikkerhet	133 173	133 173
				(0)
1790		Kystvakten (jf. kap. 4790)	728 499	738 499
				(+10 000)
	1	Driftsutgifter	728 499	738 499
				(+10 000)
1791		Redningshelikoptertjenesten (jf. kap. 4791)	33 803	33 803
				(0)
	1	Driftsutgifter	33 803	33 803
				(0)
1792		Norske styrker i utlandet (jf. kap. 4792)	800 000	800 000
				(0)
	1	Driftsutgifter	800 000	800 000
				(0)
1795		Kulturelle og allmenntilgittige formål (jf. kap. 4795)	231 290	231 290
				(-21 000)
	1	Driftsutgifter	154 583	154 583
				(0)
	60	Tilskudd til kommuner	40 500	29 500
				(-21 000)
	72	Overføringer til andre	36 207	36 207
				(0)
		Sum utgifter	30 919 467	30 909 467
				(-10 000)
Inntekter (i hele tusen kroner):				
3451		Samfunnssikkerhet og beredskap (jf. kap. 451)	125 469	125 469
				(0)
	1	Gebyrer	93 672	93 672
				(0)
	3	Diverse inntekter	31 797	31 797
				(0)

Kap.	Post	Formål:	St.prp. nr. 1	Komiteens tilråding
4710		Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg (jf. kap. 1710)	402 605	402 605
				(0)
	47	Salg av eiendom	402 605	402 605
				(0)
4720		Felles ledelse og kommandoapparat (jf. kap. 1720)	32 464	32 464
				(0)
	1	Driftsinntekter	32 464	32 464
				(0)
4723		Nasjonal sikkerhetsmyndighet (jf. kap. 1723)	303	303
				(0)
	1	Driftsinntekter	303	303
				(0)
4725		Fellesinstitusjoner og -inntekter under Forsvarsstabens (jf. kap. 1725)	89 798	89 798
				(0)
	1	Driftsinntekter	87 701	87 701
				(0)
	70	Renter låneordning	2 097	2 097
				(0)
4731		Hæren (jf. kap. 1731)	40 792	40 792
				(0)
	1	Driftsinntekter	40 792	40 792
				(0)
4732		Sjøforsvaret (jf. kap. 1732)	16 215	16 215
				(0)
	1	Driftsinntekter	16 215	16 215
				(0)
4733		Luftforsvaret (jf. kap. 1733)	56 161	56 161
				(0)
	1	Driftsinntekter	56 161	56 161
				(0)
4734		Heimevernet (jf. kap. 1734)	2 703	2 703
				(0)
	1	Driftsinntekter	2 703	2 703
				(0)
4740		Forsvarets logistikkorganisasjon (jf. kap. 1740)	117 082	117 082
				(0)
	1	Driftsinntekter	117 082	117 082
				(0)
4760		Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg (jf. kap. 1760)	204 340	204 340
				(0)
	48	Fellesfinansierte bygge- og anleggssinntekter	204 340	204 340
				(0)
4790		Kystvakten (jf. kap. 1790)	359	359
				(0)
	1	Driftsinntekter	359	359
				(0)
4795		Kulturelle og allmenntilgode formål (jf. kap. 1795)	746	746
				(0)
	1	Driftsinntekter	746	746
				(0)
4799		Militære bøter	1 000	1 000
				(0)
	80	Militære bøter	1 000	1 000
				(0)
		Sum inntekter	1 090 037	1 090 037
				(0)
		Sum netto	29 829 430	29 819 430
				(-10 000)

7.7 De enkelte kapitler

For de enkelte kapitler henvises det til St.prp. nr. 1 (2004-2005) fra Forsvarsdepartementet side 61-110, og til St.prp. nr. 1 (2004-2005) fra Justis- og politidepartementet side 128-137.

Kap. 42 Forsvarets ombudsmannsnemnd

Utgifter:	Kroner
Saldert budsjett 2004	3 900 000
Forslag St.prp. nr. 1 (2004-2005)	4 000 000

Komiteen viser til Innst. S. nr. 221 (2003-2004), Stortingets behandling av Ombudsmannsnemnda for Forsvarets innberetning av virksomheten i 2003, Dokument nr. 5 (2003-2004).

Komiteen viser til vedtak 10. juni 2004 der Stortinget ba Regjeringen opprette et overordnet klageorgan for vernepliktssaker utenfor Vernepliktsverket, og har merket seg Forsvarsdepartementets oppfølging, jf. brev av 20. august 2004 og St.meld. nr. 4 (2003-2004):

"Forsvarsdepartementet vil i løpet av høsten 2004 nedsette en klagenemnd for vernepliktssaker, som har til formål å gi en reell to-instansbehandling ved klage. Det tas sikte på at nemnden besettes med tre medlemmer. Nemndens formann bør fortrinnsvis ha juridisk bakgrunn. I forbindelse med dette arbeidet vil Forsvarsdepartementet konsultere Justis- og politidepartementet."

Kap. 451-3451 Samfunnssikkerhet og beredskap

Utgifter:	Kroner
Saldert budsjett 2004	509 952 000
Forslag St.prp. nr. 1 (2004-2005)	516 524 000
Inntekter:	
Saldert budsjett 2004	126 372 000
Forslag St.prp. nr. 1 (2004-2005)	125 496 000

Komiteen viser til omtalen av samfunnssikkerhet og beredskap og Regjeringens forslag til bevilgninger på sidene 128-137 i St.prp. nr. 1 (2004-2005) Justis- og politidepartementet. Kap. 451 og kap. 3451 omhandler Justis- og politidepartementets samordnings- og tilsynsrolle på samfunnssikkerhets- og beredskapsområdet, det ansvar og de oppgaver som er tillagt Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) samt Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM).

Komiteen viser til Innst. S. nr. 9 (2002-2003), jf. St.meld. nr. 17 (2001-2002) Samfunnssikkerhet, og Innst. S. nr. 49 (2004-2005), jf. St.meld. nr. 39 (2003-2004) Samfunnssikkerhet og sivilt-militært samarbeid. De mål, oppgaver og prioriteringer som der er gitt, danner grunnlaget for det videre arbeid på dette området.

Komiteen har merket seg at funksjon og sammenheng av det interdepartementale Rådet for sivilt beredskap er til vurdering. Komiteen ber om informasjon fra Justis- og politidepartementet om den videre utvikling på en egnet måte.

Komiteen ser det som positivt at DSB i 2004 har vektlagt arbeidet med likestillingspolitikk og at DSB i 2005 vil fortsette å fokusere på likestilling og mangfold.

Komiteen har merket seg at NSM også er sekretariat for det nyopprettede Koordineringsutvalget for informasjonssikkerhet og viser for øvrig til Innst. S. nr. 49 (2004-2005), jf. St.meld. nr. 39 (2003-2004).

Komiteen har også merket seg at fylkesmennene i 2003, ifølge St.prp. nr. 1 (2004-2005) Moderniseringsdepartementet, har gjennomført øvelser med kriseledelsen i hele 114 kommuner og gjennomført tilsyn med samfunnssikkerhet og beredskap i 109 kommuner, og dermed på begge punkter tilfredsstillende de stilte krav.

Komiteen er enig i at en hovedutfordring er å bedre samfunnets evne til å forebygge kriser og ulykker gjennom målrettede og ressurseffektive tiltak og aktiviteter. Det er viktig å videreutvikle samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeidet på alle nivåer i forvaltningen. Komiteen ser nødvendigheten av og er tilfreds med at Justis- og politidepartementet i 2005 tar initiativ til å utarbeide en strategi for det forbebyggende samfunnssikkerhetsarbeidet.

Komiteen ser det som viktig å videreutvikle DSB til en organisasjon som ivaretar behovet for koordinering innenfor samfunnssikkerhet. Viktige virkemidler i den sammenheng er DSBs tilsynsvirksomhet, regelverksarbeid, markedskontroll, informasjons- og opplæringstiltak, forsknings- og utredningsarbeid samt internasjonalt arbeid.

Komiteen har merket seg at Justis- og politidepartementet sammen med sivile og militære aktører arbeider for å videreutvikle Forsvarets øvingsvirksomhet. Komiteen er enig i at bedre og hyppigere sivil-militære øvelser er et viktig mål.

Komiteen er fornøyd med at det i kongelig resolusjon av 29. oktober 2004 ble nedsatt et utvalg for "sikring av landets kritiske infrastruktur". Utvalget skal vurdere hvordan hensynet til rikets sikkerhet og vitale nasjonale interesser på best mulig vis kan ivaretas overfor virksomheter som ikke er offentlige. Utvalget skal i tillegg kartlegge de virkemidler som brukes for å sikre rikets sikkerhet og vitale nasjonale interesser når offentlige virksomheter privatiseres (jf. merknader i Innst. S. nr. 49 (2003-2004), jf. St.meld. nr. 39 (2003-2004)).

Kap. 1700 Forsvarsdepartementet

Utgifter:	Kroner
Saldert budsjett 2004	253 187 000
Forslag St.prp. nr. 1 (2004-2005)	288 111 000

Komiteen slutter seg til i hovedtrekk til proposisjonens innhold på dette punktet, og registrerer at Forsvarsdepartementets driftsbudsjett er økt med 25,8 mill. kroner, sammenlignet med saldert budsjett for 2004.

Komiteen vil vise til det fokus som i den senere tid har vært på Forsvarets lønns- og driftsutgifter. Komiteen ber om at Forsvarsdepartementet fortsetter arbeidet

det med å redusere driftskostnadene. Komiteen har registrert at Forsvaret i 2003 har 100 000 av statens totale antall på 300 000 hotellovernattinger. Med dagens teknologiske muligheter mener komiteen at utgifter til reiser bør søkes redusert.

Komiteen har merket seg at Forsvarssjefen har pålagt underlagte ledd å redusere reisevirksomheten i Forsvaret, jf. beslutningsnotat nr. 19 av 25. september 2002, og at forsvarssektoren gjennom "Iverksettelsesbrevet for langtidsplanen 2005-2008" pålegges å redusere med ytterligere 10 pst. i reisevirksomhet i 2005.

Komiteen er kjent med at Forsvaret tidligere har gått til anskaffelse av videokonferanseutstyr på mange av arbeidsstedene i hele landet, og vil presisere at dette utstyret må brukes aktivt.

Komiteen ser videre positivt på at Forsvarsdepartementet skal bidra økonomisk for å etablere et nytt fagområde i humanitær rett/krigens folkerett på universitetet i Oslo.

Komiteen viser til statsrådets svar av 28. april 2004 til forsvarskomiteens spørsmål nr. 55 til St.prp. nr. 42 (2003-2004) der det blant annet står følgende:

"Det relativt store antallet tillegg/lønnsarter er uhenksmessig. Det er derfor en prioritert oppgave å forenkle systemet og tilpasse lønssystemet til endringene i Forsvaret. Det er departementets oppfatning at lønssystemet på noen områder har klare dysfunksjonelle trekk og på disse områdene ikke er tilpasset arbeidsgivers behov for å understøtte prioriterte aktiviteter."

Komiteen viser i denne sammenheng til merknad i Innst. S. nr. 234 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004):

"På bakgrunn av endringer i Forsvarets innretning og oppgaver de siste år, med en økt vekt på deltakelse i internasjonale operasjoner, beredskap og rask reaksjonsevne til fordel for trening og øving for et stort mobiliseringsforsvar, anser komiteen det som nødvendig at ordningen med det store antall kompensasjonstillegg gjennomgås og endres. I denne forbindelse vil komiteen uttrykke bekymring over veksten i de personellrelaterte kostnader i Forsvaret, og understreker at det er avgjørende at en slik revisjon også bidrar til å bringe denne utviklingen under kontroll."

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, mener dagens lønssystem er tilpasset gårsdagens forsvar. Vi trenger et lønssystem tilpasset dagens utfordringer og det moderne forsvar. Å begrense personellkostnadene er avgjørende for at vi skal lykkes i den pågående moderniseringen av Forsvaret. I denne forbindelse har flertallet merket seg at departementet har startet en vurdering av det totale personell- og lønssystemet i Forsvaret, særlig knyttet til en gjennomgang av variable tillegg. Flertallet er kjent med at dette er avtalefestet og må endres i samarbeid med arbeidstakerorganisasjonene.

Kap. 1710 Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg

Utgifter:	Kroner
Saldert budsjett 2004	886 341 000
Forslag St.prp. nr. 1 (2004-2005)	860 000 000

Inntekter:

Saldert budsjett 2004	130 000 000
Forslag St.prp. nr. 1 (2004-2005)	402 605 000

Komiteen ser det som viktig at det er en tett dialog med lokale myndigheter og interessenter i forbindelse med etterbruk av de områdene Forsvaret skal selge.

Komiteen er tilfreds med at intensjonene i Handlingsplan for universell utforming skal følges ved investeringer i bygg og anlegg i forsvarssektoren. Det er viktig at dette aspektet blir vurdert og fulgt opp i forbindelse med nybygg og ved rehabilitering eller ombygging av eksisterende bebyggelse. Informasjon og opplæring av Forsvarsbyggs prosjektledere vil være avgjørende for å kunne gjøre de riktige vurderingene og ikke lage unødige hindringer for brukere og besøkende.

Komiteen har også merket seg at alle nye boliger som Forsvaret anskaffer eller bygger, fortrinnsvis skal ha livsløpsstandard.

Komiteen har merket seg bygging av flerbrukshall på Setermoen. Bruk av denne vil gi bedre utdanningskvalitet, bedre materielltilgjengelighet og bedre trivsel.

Vedrørende miljøprosjekt i Bodø viser komiteen til behandling av St.prp. nr. 21 (2004-2005).

Når det gjelder kap. 4710, post 47 Salg av eiendom, har komiteen merket seg de budsjett-tekniske endringene som er foretatt.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at avhending av eiendommer, bygg og anlegg er en viktig budsjettforutsetning og således et viktig virkemiddel for å kunne frigjøre midler til fremtidige investeringer som bidrar til å øke Forsvarets operative evne. Samtidig bidrar avhending i stor grad til å redusere Forsvarets driftsutgifter. Flertallet viser til at budsjetterte inntekter fra eiendomssalg i 2005 er 402,6 mill. kroner.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at disse medlemmer primært mener at inntekter fra eiendomssalg ikke bør være en del av finansieringen av Forsvaret, men inntekter fra dette inngår i budsjettforliket med regjeringenspartiene.

Komiteen har merket seg ombygging og utvidelse av tørrdokk ved Haakonvern og drøftingene rundt hvordan det skal løses.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at alle forhold tyder på at en OPS-løsning vil være både totaløkonomisk lønnsom for Forsvaret og samfunnsøkonomisk mest fordelaktig. Disse medlemmer sier seg derfor enig i at arbeidet med å komme fram til gode OPS-løsninger videreføres. Disse medlemmer viser også til at en OPS-løsning også åpner for at en ved privat finansiering kan oppnå en større og eventuelt dyrere dokk, forutsatt at det offentliges andel av dokken blir mindre enn 235 mill. kroner.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til vedtak og føringer fra Innst. S. nr. 232 (2001-2002) jf. St.prp. nr. 55 (2001-2002) og Innst. S. nr. 234 (2003-2004) jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004) når det gjelder bygging av tørrdokk på Haakonsvern.

Disse medlemmer viser til Innst. S. nr. 232 (2001-2002), der komiteens flertall mener det er behov for å bygge en utvidet dokk for fregattene i Fridtjof Nansen-klassen ved Haakonsvern. Flertallet viser til at fregattene som fases inn i strukturen fra 2005, må vedlikeholdes enten ved Sjøforsvarets egne verksteder eller ved kjøp av tjenester fra sivil side. Disse medlemmer går inn for at en utvidet dokk bygges. For å finansiere en utvidet dokk til en samlet kostnad av 235 mill. kroner innenfor denne helhetlige rammen, legger flertallet til grunn at dokken har byggestart i 2004 og ferdigstilles i 2006. Disse medlemmer viser også til vedtaket i Innst. S. nr. 232 (2001-2002):

"Det investeres i ny og utvidet fregattdokk ved Haakonsvern."

Disse medlemmer viser til at det i Innst. S. nr. 234 (2003-2004) blir presisert at dokken skal bygges primært i offentlig regi, og vil understreke at tidspunktet for start for bygging og ferdigstilling av dokken ikke er gjenstand for ny vurdering.

Disse medlemmer forholder seg til at ferdigstilling i 2006 i offentlig regi er Regjeringens mål, og at det arbeides videre med denne løsning.

Disse medlemmer ser store utfordringer knyttet til at private aktører med kommersielle intensjoner slippes inn på baseområdet. Dette gjelder også for drift av tørrdokken.

Disse medlemmer viser forøvrig til statsrådets svar til Stortingets forsvarskomite på komiteens spørsmål i forbindelse med budsjettet datert 10. november 2004.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at saken om tørrdokk ved Haakonsvern har vært behandlet en rekke ganger i Stortinget. Dette medlem vil vise til at Sosialistisk Venstreparti tidligere har gått inn for avvikling av fregattprosjektet, med henvisning til at dette vil være et svært kostbart prosjekt, som vil innebære store driftskostnader etter at det eventuelt er realisert. Dette medlem har tidligere gått imot utvidelsen av dokken ved Haakonsvern, og mener at selv om innkjøpet av fregattene gjennomføres som vedtatt, vil det være fullt mulig å sikre det nødvendige vedlikeholdet av de nye fartøyene gjennom eksisterende dokkfasiliteter langs norskekysten.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettproposisjonens kap. 1795 Kulturelle og allmenntilretteleggende formål, og tidligere føringer for Forsvarets Musikk. Dette flertallet ser det som ønskelig at Forsvarsbygg videreutvikler sin vilje til å kreve dif-

ferensiert husleie av forskjellige militære leietakere. For høy husleie kan være svært uheldig for utviklingen av kulturelle og allmenntilretteleggende formål, ettersom økonomien i disse allmenntilretteleggende prosjektene ofte er skrøpelig. Dette flertallet er også av den oppfatning at det er ønskelig at Forsvarets stabsmusikkorps har sitt eget bygg og at dette bygget fungerer som øvings- og administrasjonslokale. Dette flertallet mener korpset skal tilbys dette av Forsvarsbygg, og at korpset i en samlet pakke tilbys å betale redusert husleie for lokalet.

Komiteen er kjent med at Forsvarets Flysamling Gardermoen (FFG) har vært i drift i regi av Stiftelsen Militærhistorisk Forum Østlandet i vel fire år, og er også kjent med at FFGs økonomi er anstrengt, og at driftskostnader er kuttet kraftig.

Komiteen er av den oppfatning at Forsvarets virksomhet bedre kan forstås dersom historiens lange linjer gjøres tilgjengelig gjennom utstillinger som reflekterer Forsvarets rolle i tidligere tider.

Komiteen mener Forsvarets veteranfly kan side-stilles med museumsfartøyene fra orlogsflåten, som det henvises til i merknadene til kap. 1732 Sjøforsvaret, og komiteen vil uttrykke anerkjennelse for den dugnadsinnsats som frivillige bidrar til.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at Stortinget tidligere har sluttet seg til innføringen av kostnadsdekkende husleie i forsvarssektoren, og at dette er en viktig budsjettforutsetning for 2005. Dette innebærer at Forsvarsbygg skal ha dekket sine reelle kostnader knyttet til forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling av de resepektive leieobjektene fra brukerne. Dersom f.eks Forsvarets Musikk skulle betale mindre enn kostnadsdekkende husleie vil det innebære at disse kostnadene må dekkes av øvrige deler av Forsvaret. Dette ønsker ikke disse medlemmer som ønsker å prioritere Forsvarets operative kapasiteter.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, har merket seg at Forsvarets ledelsesbygg planlegges ferdigstilt i 2006 med en kostnadsramme på 572 mill. kroner.

Flertallet har merket seg at utbyggingen av Regionfelt Østlandet fortsetter, i tråd med tidligere vedtak i Stortinget.

Flertallet viser til listen over prosjekter over 100 mill. kroner, og har ingen merknader til denne.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener at det er sterke miljømessige og økonomiske grunner til at Regionfelt Østlandet ikke burde vært igangsatt, og at utbyggingen bør skrinlegges. Utbyggingen er beregnet til å koste 2 mrd kroner. Størrelsen på hæren er betydelig redusert de seinere årene og behovene for skyte- og øvingsfelt kan realiseres innenfor andre eksisterende felt, evt. ved samarbeid med Sverige.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet fremmer følgende forslag:

"Utbyggingen av Regionfelt Østlandet termineres. Stortinget ber Regjeringen om å utrede alternative løsninger, herunder samarbeid med Sverige, og fremme saken for Stortinget på egnet måte."

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til sitt alternative budsjett hvor dette medlem foreslår å redusere investeringene i nytt ledelsesbygg på Akershus og i Regionfelt Østlandet i tråd med de holdninger dette medlem har til realisering av disse prosjektene. Dette medlem foreslo i sitt alternative budsjett at midlene til byggeprosjekter under post 47 reduseres med 660 mill kroner.

Komiteen vil peke på at Forsvaret bør benytte alternative, fornybare energikilder der dette er mulig, og vil peke på at dette særlig kan skje under ombygging/utvidelser og nybygg. Komiteen vil peke på at Forsvaret som en stor aktør i mange lokalsamfunn kan bidra til at alternative energiløsninger også får et volum som kan gi betydelige synergieffekter for lokalsamfunnet rundt Forsvarets anlegg.

Komiteen vil peke på Rena Leir som eksempel, der det er lagt til rette for vannbåren varme, og der det nå bør ligge godt til rette for innfasing av bioenergi som energikilde. Komiteen ber om at det vurderes om det for eksempel ved offentlig-privat samarbeid kan være i Forsvarets interesse med innfasing av bioenergi som energikilde, ved at dette viser seg å være både en miljøvennlig og kostnadseffektiv løsning.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil også henvise til Sosialistisk Venstrepartis merknader og forslag i Budsjett-innst. S. I (2004-2005), rammeområde 8, samt SVs alternative budsjett, der SV foreslo å styrke arbeidet med miljøopprydding i norske skytefelt med 50 mill. kroner for 2005. Videre foreslo SV her mellom annet å avslutte utbyggingen av Regionfelt Østlandet og sammenbindingen av skytefeltet Mauken-Blåtind

Kap. 1719 Fellesutgifter og tilskudd under Forsvarsdepartementet

Utgifter:	Kroner
Saldert budsjett 2004	617 769 000
Forslag St.prp. nr. 1 (2004-2005)	785 195 000

Komiteen vil påpeke betydningen av at det satses på det flernasjonale miljøsamarbeidet gjennom Artic Military Environmental Cooperation (AMEC) for å bedre miljøsikkerheten i Arktis.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, viser til at departementet mener det er nødvendig å ta i bruk målrettede avgangsstimule-

rende tiltak for å nå målet om årsverkreduksjon i Forsvarsbygg, og støtter derfor at det avsettes 79 mill. kroner til formålet.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettproposisjonens innhold om personalmessige tiltak, samt Innst. S. nr. 234 (2003-2004) jf. St.meld. nr. 42 (2003-2004) og de føringer som der gis på det personalmessige området. Dette flertallet viser også til tidligere merknader fra Arbeiderpartiet om at det bør vurderes hvorvidt Forsvarsbygg skal tilbakeføres til Forsvarets militære organisasjon.

Dette flertallet er av den oppfatning at Forsvarsbyggs nåværende organisasjon er noe topptung. Dette flertallet mener at det må stilles krav til Forsvarsbyggs struktur, på lik linje med Forsvarets øvrige etater. For store administrasjonskostnader i en situasjon der Forsvarets aktiviteter reduseres, må også gi seg utslag i reduksjoner i Forsvarsbygg, også på ledelsesnivå.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet er kjent med at gjennomsnittsalderen i Forsvarsbygg er høy. Slik det vurderes av disse medlemmer er organisasjonen moden for at det gis sluttvederlag til sivilt ansatte i det øvre alderssjikt, og at dette kombineres med effektiviseringstiltak. Disse medlemmer foreslår derfor at det stilles ytterligere 16 mill. til rådighet for dette formålet, og øker posten fra 79 til 95 mill. kroner til avgangsstimulerende midler

Disse medlemmer vil på denne bakgrunn foreslå at kap. 1719 økes med 16 mill. kroner som skal brukes til avgangsstimulerende tiltak for personale i Forsvarsbygg, og kap. 1720 Felles ledelse og kommandoapparat post 1 Driftsutgifter reduseres tilsvarende.

Komiteen har merket seg at posten til finansiering av uforutsette utgifter som trenger rask avklaring videreføres på samme nivå som for 2004.

Komiteen har videre merket seg at basisfinansieringen fra Forsvardepartementet til Forsvarets Forskningsinstitutt (FFI) reduseres som ett av tiltakene for å nå målet om reduksjon i årlige utgifter til forskning og utvikling, i henhold til Innst. S. nr. 234 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004).

Komiteen viser til at Forsvaret i en periode med omfattende omstilling har nytte av frivillige organisasjoners arbeid for å styrke befolkningens forståelse og kunnskap om norsk forsvarpolitikk, og er derfor enig i at støtten til disse organisasjonene videreføres i 2005.

Komiteen er opptatt av at det må være et helhetlig opplegg for helsemessig og psykososial oppfølging av soldater som har vært i utenlandstjeneste for NATO eller FN. Komiteen mener det kan være riktig å sende soldater i internasjonale oppdrag og vil vise til at soldatene skal være innlært i stridsteknikk, mental styrke, kulturforståelse, moral og folkerett. En innlæring av disse egenskapene er avgjørende for å kunne

løse oppdraget. Komiteen vil presisere at Forsvaret også har ansvar for å ta vare på soldatene når de kommer hjem fra vanskelige og farlige oppdrag. Komiteen har merket seg det arbeidet stressmestrings-teamet gjør både før, under og etter internasjonale oppdrag for å ivareta soldatene på en god måte. Komiteen er tilfreds med at Forsvaret nå arbeider med etablering av en nasjonal poliklinikk for skadet personell, veteraner og pårørende.

Komiteen ser viktigheten av å lære av de erfaringer som gjøres av soldater i utenlandstjeneste og av stressmestringsteamet og feltprestene.

Det må gi seg utslag i de tilbud som gis, både med psykiatrisk/psykosomatisk oppfølging og kameratstøtteamet som gjøres i regi av FN Veteranenes Landsforbund.

Komiteen har merket seg at Krigsinvalid hjemmet Bæreia, Kongsvinger, skal utvikles. Komiteen vil i den sammenheng presisere viktigheten av at FN-veteranene får mulighet til å viderføre sin møte- og kursvirksomhet på egnede kurssteder. Komiteen har merket seg at FN-veteranenes Landsforbund får støtte til kameratstøtte.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at det fremdeles forekommer betydelig ressursløsning i Forsvaret, knyttet til manglende kostnadskontroll og feilinvesteringer. Dette medlem vil fremheve at det fortsatt er rom for betydelige kostnadsreduksjoner på ulike driftsområder i Forsvaret, uten at dette går ut over den reelle forsvarsevnen. Dette medlem vil også henvise til Sosialistisk Venstrepartis merknader og forslag i Budsjett-innst. S. I (2004-2005), rammeområde 8, samt SVs alternative budsjett, der SV foreslo begrensede kutt på ulike driftsposter knyttet til kap.1731 Hæren, kap. 1732, Sjøforsvaret og kap. 1734 Luftforsvaret, samt kap. 1719 Fellesutgifter og tilskudd under Forsvarsdepartementet.

Kap. 1720-4720 Felles ledelse og kommandoapparat

Utgifter:	Kroner
Saldert budsjett 2004	1 202 847 000
Forslag St.prp. nr. 1 (2004-2005)	1 278 558 000
Inntekter:	
Saldert budsjett 2004	12 123 000
Forslag St.prp. nr. 1 (2004-2005)	32 464 000

Komiteen noterer seg at det arbeides for å dreie ressursbruken over mot operative deler av Forsvaret, og at FOHK fortsatt skal inneha en sentral rolle i dette arbeidet. FOHK har fått tilført midler for å dekke gjennomføring av øvelser, eksempelvis Battle Griffin 2005.

Komiteen viser til at Forsvarssjefen er øverste fagmilitære rådgiver i departementet, samtidig som han er etatsleder for Forsvarets militære organisasjon (FMO).

Komiteen viser til merknader i Innst. S. nr. 232 (2001-2002), jf. St.prp. nr. 55 (2001-2002), vedrørende den integrerte strategiske ledelse.

Komiteen har med interesse merket seg at sjef for FOHK skal etablere Alliert senter for kompetanse under vinterforhold (AKOV) og Senter for militære erfaringer (SME).

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, ser på disse etableringene som relevante for NATO med tanke på de klimatiske forhold Norge har, samt at det er viktig for Norge å høste lærdom av de erfaringer som etter hvert i større grad tilegnes gjennom internasjonale operasjoner.

Komiteen støtter også de anføringer som gjøres når det gjelder fremskutt lagring i Trøndelag. Det er viktig når LDKS er vedtatt nedlagt, at et sentralt kontaktpunkt overfor amerikanske myndigheter blir opprettholdt. Komiteen støtter derfor at sjef FOHK blir den ansvarlige for programmet som omhandler våpenlagrene, og at sjef FOHK utfører denne oppgaven ved å trekke på de ressurser FOHK besitter.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, understreker betydningen av å legge til rette og støtte opp om de fremskutte lagrene i Trøndelag. Flertallet mener det er i Norges interesse at disse lagrene opprettholdes og videreutvikles og at arbeid for å få til dette må prioriteres.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til budsjettforliket mellom Fremskrittspartiet og regjeringens partiene om statsbudsjettet for 2005, hvor det er enighet om å redusere kap. 1720 med 10 mill. kroner. Flertallet stiller seg bak denne omdisponeringen.

Flertallet understreker at et flertall i Stortinget mener det er riktig å benytte ulike former for løsningsmodeller som involverer privat virksomhet for å rasjonalisere driften av Forsvaret. Flertallet er meget tilfreds med at Forsvaret kan nyte godt av aktiv konkurranse på de områder som egner seg til sivile bedrifter som leverandører til Forsvaret. For at det militære forsvarer kan konsentrere seg om sine egentlige oppgaver bør flest mulig tjenester kjøpes fra sivile vare- og tjenesteprodusenter, men da under den klare forutsetning av at det ikke dreier seg om de tjenester Forsvaret må sikre seg egen kompetanse på i tilfelle krig eller krigslignende situasjoner. Flertallet vil vise til at Forsvaret har gode erfaringer med f.eks. innleie av kystvakt fartøyer og bortsetting av oppgaver knyttet til kantinedrift. Dette kan gjøres i større omfang og på flere områder. Flertallet viser for øvrig til flertallsmerknader som åpner for, og gir retningslinjer for bortsetting av oppgaver i Innst. S. nr. 234 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004).

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, har registrert at Regjeringen på flere samfunnssektorer i økende grad omstiller statlig virksomhet til aksjeselskaper, eller privatiserer oppgaver som tidligere har vært utført av offentlige eta-

ter. Forsvarets aktivitet er ikke noe unntak i så måte. Dette er uheldig tatt i betraktning at Forsvarets kjernevirksomhet er å levere sikkerhet til det norske samfunn.

Dette flertallet er av den oppfatning at bruk av private aktører i Forsvaret i alt for liten grad problematiseres. Dette flertallet mener det kan diskuteres om dette lar seg forene med grunnleggende prinsipper for sikkerhet i bred forstand.

Dette flertallet vil peke på at det norske forsvar ikke er stort, og at det her er snakk om små fagmiljøer. Privatisering vil bidra til å splitte opp innarbeidede fagmiljøer i Forsvaret. Dette flertallet vil advare mot en slik utvikling på et sikkerhetsmessig grunnlag. Det er ingen garanti for at bruk av private aktører eller etablering av aksjeselskaper vil medføre at det etableres gode fagmiljøer. Det kan heller tenkes at de offentlige fagmiljøene som var etablert, vil forvitte som en følge av denne omstillingen, som dessverre også ofte er koblet sammen med en nedbemanning.

Dette flertallet ser bruk av private aktører innen forsvarsvirksomhet som en uheldig utvikling internasjonalt, og vil arbeide mot at denne utviklingen får fotfeste innen det norske Forsvaret.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at en overføring av oppgaver fra LDKS til FOHK bekrefter at disse arbeidsoppgavene ikke forsvinner, men blir sentralisert. Det hadde vært fornuftig ressursmessig og i forhold til fremskutt lagring og i forhold til øvelsesplanlegging at LDKS hadde blitt opprettholdt.

Kap. 1723-4723 Nasjonal sikkerhetsmyndighet

Utgifter:	Kroner
Saldert budsjett 2004	94 139 000
Forslag St.prp. nr. 1 (2004-2005)	95 970 000
Inntekter:	
Saldert budsjett 2004	297 000
Forslag St.prp. nr. 1 (2004-2005)	303 000

Komiteen viser til Innst. S. nr. 9 (2002-2003), jf. St.meld. nr. 17 (2001-2002), der Nasjonal Sikkerhetsmyndighet (NSM) fikk direktoratstatus. Komiteen viser videre til at NSM rapporterer med faglig ansvarlinje i militær sektor til Forsvarsdepartementet og til Justisdepartementet i sivil sektor. Komiteen var i Budsjett-innst. S. nr. 7 (2003-2004) opptatt av at den doble rapporteringslinjen ikke skulle skape uklare kommandolinjer og ba departementet om tilbakerapportering på en egnet måte.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, har ikke registrert en tilstrekkelig tilbakemelding, og vil på nytt be om at dette blir gjort. Flertallet vil i denne sammenheng også legge vekt på at NSMs rolle i arbeidet med nasjonal datasikkerhet vektlegges.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti har merket seg at NSM rapporterer i militær sektor til Forsvarsdepartementet, og til Justis- og politidepartementet i sivil sektor, men at alle oppdrag til NSM gis av Forsvarsdepartementet. Disse medlemmer viser til tilbakemelding om NSM i St.prp. nr. 1 (2004-2005), der departementet uttaler at:

"Oppdrag og rapportering ift. det todelte ansvar mellom Forsvarsdepartementet og Justis- og politidepartementet har fungert godt."

Etablering av det todelte ansvar har bidratt til å sikre koordinerte tiltak for militær og sivil sektor innenfor forebyggende sikkerhet, samt etablere NSM som en viktig møteplass for militær og sivil sektor i spørsmål om forebyggende sikkerhet. Disse medlemmer er tilfreds med at det er under utarbeidelse retningslinjer for gjennomføringen av etatstyringen som ytterligere skal presisere innholdet i Forsvarsdepartementets ansvar, slik at en sikrer en klar rollefordeling mellom Forsvarsdepartementet og Justis- og politidepartementet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti har merket seg at det er et nært samarbeid og en koordinering mellom Forsvarsdepartementet og Justis- og politidepartementet om både ressurstildeling og styring av Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM), samt om mål for det forebyggende sikkerhetsarbeidet i sivil og militær sektor. Disse medlemmer vil likevel understreke at den dobbelte rapporteringen ikke må føre til uklare kommandolinjer.

Kap. 1725-4725 Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarsstaben

Utgifter:	Kroner
Saldert budsjett 2004	2 576 784 000
Forslag St.prp. nr. 1 (2004-2005)	2 805 650 000
Inntekter:	
Saldert budsjett 2004	85 639 000
Forslag St.prp. nr. 1 (2004-2005)	94 832 000

Komiteen har merket seg at budsjettendringene skyldes styrking av regnskaps- og økonomifunksjonen i Forsvarets militære organisasjon, økt avsetning av midler til avgangsstimulerende tiltak i forbindelse med omstillingen i Forsvarets logistikkorganisasjon, avsetning av midler til erstatning for psykiske skader etter deltakelse i flernasjonale operasjoner og erstatning etter strikkhoppulykken på Forsvarsmessen i 2001. Komiteen anser disse prioriteringene som nødvendige og riktige.

Komiteen har merket seg at det i 2004 blir foretatt en gjennomgang av virksomheten ved Forsvarets skolesenter (FFS) og at ny organisasjon for FSS skal være etablert senest innen utgangen av 2006.

Komiteen mener at tilbud om kurs i regi av Voksenopplæringen er en viktig del av tilretteleggingen for vernepliktige. De vernepliktige skal ha medbestemmelse i utvelgelsen av kurstilbud. Komiteen ser Voksenopplæringen som et viktig redskap i Forsvaret, og kvalitet og nivå må opprettholdes. Komiteen vil særlig peke på viktigheten av bistand til jobb- og studiesøking. Komiteen har merket seg at et arbeid med vurdering av fremtidig organisering og utnyttelse av Voksenopplæringen pågår.

Komiteen ønsker å vise til de mange som har tjenestegjort for Norge i utenlandsoperasjoner og deres behov for oppfølging etter utført tjeneste. Komiteen er spesielt opptatt av at det skal være et tilstrekkelig og kompetent tjenestetilbud til denne gruppen. Regjeringen har iverksatt omstillinger i forbindelse med oppfølging av de utfordringer man har i forbindelse med utlandstjeneste og oppfølging i etterkant. Komiteen er tilfreds med at det er utarbeidet nye regler for oppfølging og erstatningspraksis i forbindelse med denne type tjeneste. Komiteen ønsker allikevel å styrke tildelingen til spesialoppfølging for de som trenger det mest som følge av lidelser pådratt under utenlandsopdrag, og vil derfor foreslå å øke bevilgningen til den nasjonale militær-medisinske poliklinikken med 1 million kroner, og øker derfor kap. 1725 post 1 med dette beløp, kap. 1795 post 60 reduseres tilsvarende.

Kap. 1731-4731 Hæren

Utgifter:	Kroner
Saldert budsjett 2004	3 918 825 000
Forslag St.prp. nr. 1 (2004-2005)	3 923 633 000
Inntekter:	
Saldert budsjett 2004	69 402 000
Forslag St.prp. nr. 1 (2004-2005)	40 792 000

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, har merket seg at Hærens aktivitet videreføres på 2004-nivå, og at budsjettreduksjonen fra 2004 knytter seg til gevinstrealisering gjennom avhending av eiendom, årsverksreduksjon og Hærens andel av gevinster som følger av rasjonaliseringen av Forsvarsbygg og Forsvarets logistikkorganisasjon.

Flertallet er tilfreds med at produksjonen til internasjonale operasjoner og aktiviteten ved Hærens jegerkommando vil bli prioritert, og at hele strukturen, med unntak av Brig 6, Grensevakt og H. M. Kongens Garde, skal være deployerbare internasjonalt.

Komiteen slutter seg til at drift og vedlikehold av materiell som er del av vedtatte struktur prioriteres, og at øvrig materiell i størst mulig grad utfases innen utgangen av året.

Komiteens flertall, alle unntatt Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti, imøteser implementeringen av ny befalsordning, i henhold til Innst. S. nr. 234 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004), slik at

en sikrer at Hæren besitter rett kompetanse og en hensiktsmessig alders- og gradsstruktur.

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til at Hæren de senere år har fått redusert sine budsjetttrammer betydelig samtidig som det er et behov for økt aktivitet i forbindelse med den omlegging som nå finner sted. Dette medlem er av den oppfatning at oppgaven med å produsere til Forsvarets styrkestruktur og det operative engasjementet tilsier at Hæren bør gis økt handlefrihet gjennom økte ressurser. Dette medlem mener på denne bakgrunn at bevilgningen under kap. 1731 bør økes med 68 mill. kroner.

Kap. 1732-4732 Sjøforsvaret

Utgifter:	Kroner
Saldert budsjett 2004	2 694 032 000
Forslag St.prp. nr. 1 (2004-2005)	2 855 369 000
Inntekter:	
Saldert budsjett 2004	45 991 000
Forslag St.prp. nr. 1 (2004-2005)	16 215 000

Komiteen viser til at Sjøforsvaret i likhet med Forsvaret som helhet, er i ferd med å gjennomføre omfattende struktur- og effektiviseringstiltak. I dette arbeidet er operativ aktivitet, som er knyttet til seilingsdøgn og opprettholdelse av seilingsmønster, skjermet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, forutsetter derfor - i tråd med proposisjonens egen tekst - at marinens fartøyer derfor ikke blir beordret til kai. Det er med inneværende års erfaring i minne at flertallet ber om at det skal husholdes med de driftsmidler Sjøforsvaret får tildelt. Mange hensyn skal tas når Sjøforsvaret skal driftes. Blant annet skal vernepliktig personell tilbys meningsfull tjeneste.

Komiteen understreker betydningen av at forsvarsgrenene holder seg innen sine budsjetttrammer, og vil videre påpeke at operativ aktivitet må prioriteres.

Komiteen viser til at en effektiv omstilling av FLO er avgjørende for å frigjøre ressurser til Forsvarets operative aktivitet.

Komiteen støtter ellers opp om at Sjøforsvaret skal produsere til Forsvarets styrkestruktur og bidra til å løse oppdrag i fred, krise og krig, både nasjonalt og internasjonalt.

Komiteen støtter også i år at aktiviteten ved Marinejegerkommandoen vil øke iht. økte ambisjoner for Forsvarets spesialstyrker.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, ser det som ønskelig at Marinejegerkommandoens skyte- og øvingsfelt i Ramsund blir utrustet på en slik måte at feltet dekker marinejegerkommandoens behov og fremstår som et attraktivt øvingsfelt for spesialstyrker i allierte land. Flertall-

let ber derfor om at etableringen av et anlegg for krig i tettbebyggelse ("Close Quarter Battle") gjennomføres.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil derfor styrke kap. 1710 post 47 med 10 mill. kroner og dekker dette med en tilsvarende reduksjon på kap. 1795 post 60.

Komiteen har tidligere vist til Budsjett-innst. S. nr. 7 (2002-2003) og Innst. S. nr. 314 (2000-2001), jf. Dokument nr. 8:52 (2000-2001) Om bevaring av festninger og andre militærhistoriske bygninger, hvor en enstemmig komité understreker behovet for å organisere forvaltningen av festninger og andre bygg av kulturhistorisk verdi som ikke lenger har noen forsvarsmessig betydning.

Komiteen vil også peke på det ansvar Forsvaret har for å ta vare på de seilende museumsfartøyene fra orlogsflåten. De omtalte fartøyene er kultur- og forsvarsminner av stor betydning for det maritime Norge. Komiteen ønsker i den forbindelse å uttrykke anerkjennelse for den store dugnadsinnsats som frivillige fartøylag og enkeltpersoner gjør ved å forestå drift og seilas av fartøyene.

Komiteen er klar over at Sjøforsvaret i framtiden vil ha færre fartøy, men understreker at Marinen tross dette skal tilstrebe så høy operativ evne som mulig. Komiteen viser til at selv om det blir færre fartøy, vil fartøyenes operative evne økes ved blant annet at helikopter blir stasjonert om bord på de nye fregattene. Omstillingen av Sjøforsvaret krever effektivisering og rasjonalisering.

Komiteens mål er et sjøforsvar som kan løse et bredere spekter av oppgaver - ofte sammen med allierte styrker - raskt og effektivt.

Komiteen viser for øvrig til den politiske utvikling som preger Norges tilstøtende havområder, med økt fokus på fiskeriforvaltning, oljetransport, og øvrige politiske og miljømessige spørsmål. Komiteen vil sterkt understreke behovet for en sterk kystovervåking, der samarbeidet mellom Forsvaret og sivile myndigheter er viktig og nødvendig.

Kap. 1733-4733 Luftforsvaret

Utgifter:	Kroner
Saldert budsjett 2004	3 565 523 000
Forslag St.prp. nr. 1 (2004-2005)	3 635 846 000
Inntekter:	
Saldert budsjett 2004	107 995 000
Forslag St.prp. nr. 1 (2004-2005)	56 161 000

Komiteen har merket seg at Luftforsvaret har gjennomført, og er i gang med, omfattende struktur- og effektiviseringstiltak. Komiteen stiller seg positiv til at fokus i omstillingen ligger på produksjon av operativ evne og operative aktiviteter.

Komiteen er enig i at Luftforsvarets hovedoppgave er å produsere til Forsvarets styrkestruktur, gjen-

nomføre pålagt fredsvirksomhet og å bidra til å løse oppdrag i fred, krise og krig både nasjonalt og internasjonalt. Komiteen er opptatt av at Luftforsvaret skal utføre suverenitetshevdelse i norsk luftterritorium, og støtte de andre forsvarsgrenene, Heimevernet og totalforsvaret for øvrig.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, viser til Stortingets vedtak i forbindelse med behandling av Innst. S. nr. 342 (2000-2001), jf. St.prp. nr. 45 (2000-2001), og Innst. S. nr. 232 (2001-2002), jf. St.prp. nr. 55 (2001-2002), og at målet med omleggingen av Luftforsvaret er å etablere et moderne forsvar med betydelig forbedret operativ evne, som skal være i stand til å løse et bredere spekter av oppgaver, også sammen med allierte styrker, raskere og mer effektivt enn i dag.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at dersom omstillingen innen Luftforsvaret skal fokusere på operativ evne og en rasjonell struktur synes det både uheldig og unødvendig å bidra til at store investeringer på Gardermoen skal legges brakk ved en mulig flytting av 335 skvadronen til Rygge.

Komiteen viser til proposisjonens omtale av 337-skvadronen og flertallsmerknader om dette i Innst. S. nr. 234 (2003 – 2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003 – 2004), og har merket seg at Regjeringen vil komme tilbake til saken før innfasingen av nye helikoptre.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener det er avgjørende at 337-skvadronen, inkludert ledelse, fortsatt skal ha base i Bardufoss, det vil si at blant annet drift og trening skal foregå med utgangspunkt i Bardufoss. Dette flertallet viser for øvrig til merknad og vedtak i Innst. S. nr. 234 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004), og har merket seg at Regjeringen vil komme tilbake til saken før innfasingen av nye helikoptre.

Kap. 1734-4734 Heimevernet

Utgifter:	Kroner
Saldert budsjett 2004	1 106 051 000
Forslag St.prp. nr. 1 (2004-2005)	1 108 454 000
Inntekter:	
Saldert budsjett 2004	2 650 000
Forslag St.prp. nr. 1 (2004-2005)	2 703 000

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at Heimevernet er tildelt en særdeles sentral rolle i forsvaret av Norge. Oppgavene er mange og varierte. Etter hvert som Hærens aktiviteter er blitt kraftsamlet i indre Troms og rundt Østerdalen Garnison, så har Heimevernet tatt over ansvaret for den

regionale og lokale suverenitetshevdelsen. I tillegg har Heimevernets bistand til sivile myndigheter i forbindelse med krisehåndtering og den generelle samfunnsikkerheten blitt mer relevant. Flertallet viser i denne sammenheng til Innst. S. nr. 49 (2003-2004), jf. St.meld. nr. 39 (2003-2004), om sivil-militært samarbeid. Flertallet har merket seg at Regjeringen legger opp til å implementere kvalitetsreformen i henhold til Innst. S. nr. 234 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004), som skal styrke Heimevernets evne til å skjøtte sine oppgaver. Kvalitetsreformen vil styrke forsvarsevnen hjemme, og skjerpe vår evne til suverenitetshevdelse og krisehåndtering.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at disse medlemmer gikk imot omleggingen av Heimevernet fordi en slik omlegging innebærer en betydelig sentralisering av Heimevernet. Dette svekker Heimevernets rolle som det landsdekkende element i Forsvaret. Disse medlemmer har vanskelig for å se at omleggingen vil gi Heimevernet mulighet til å ta det nødvendige ansvaret for regional og lokal suverenitetshevdelse slik flertallet legger vekt på.

Komiteen har videre merket seg at den grunnleggende befalsutdanningen opprettholdes på Værnes og Porsangermoen i 2005, men tilpasses endringene i grunnleggende befalsutdanning i Forsvaret for øvrig.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at Regjeringen foreslår at Vest-Finnmark Heimevernsdistrikt 17 etableres på Porsangermoen. Disse medlemmer har merket seg at begge lokaliseringsalternativer forutsettes å kunne gjennomføres i eksisterende lokaler, uten vesentlige økonomiske forskjeller mellom alternativene, men at lokalisering til Porsangermoen vil bli mer kostnadseffektivt totalt sett. Dette fordi felleskostnadene da kan fordeles på flere brukere, og fordi overkapasiteten på infrastrukturen reduseres.

Disse medlemmer har videre merket seg at hovedbegrunnelsen for Regjeringens anbefaling er positive operative effekter som følger av å utnytte synergieffekter av at Forsvarets aktivitet i Vest-Finnmark blir samlet på ett sted, slik at både vernepliktsutdanningen i HV, befalskolen i HV og distriktsstaben i HV kan få synlig effekt av et tungt og helhetlig HV-miljø. Og videre synergieffekt mot jegerutdanningen ved Garnisonen i Porsanger (GP), og aktivitet fra alle forsvarsgrener som vil skje i og tilknyttet Halkvarre øvingsfelt.

Disse medlemmer har også merket seg at det også kan tas ut økonomiske synergieffekter og gevinster ved at distriktsstaben og utdanningsfunksjonen samlokaliseres, og gjennom samarbeid med Hærens utdanningsavdeling på Porsangermoen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser

til proposisjonens omtale av Heimevernet. Flertallet viser til de føringer og den omstilling som Heimevernet ble underlagt i Innst. S. nr. 234 (2003-2004) jf. St. prp. nr. 42 (2003-2004).

Dette flertallet har merket seg Regjeringens forslag til lokalisering av Vest-Finnmark Heimevernsdistrikt 17. Regjeringen foreslår at dette Heimevernsdistriktet lokaliseres til Porsangermoen. Flertallet har merket seg argumentasjonen som nyttes.

Flertallet viser til Innst. S. nr. 234 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004), der det ble vist til at Finnmark dekker et svært stort landområde, og at det befolkningsmessige sentrum er Alta. Derfor vurderte et flertall i komiteen at det skulle etableres ett heimevernsdistrikt i Vest-Finnmark og ett i Øst-Finnmark. Flertallet mener at en lokalisering av HV 17 til Alta også ivaretar de vestre deler av fylket.

Flertallet fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2005 kan etablere Vest-Finnmark Heimvernsdistrikt 17 med distriktsstab i Alta."

Kap. 1735 Forsvarets etterretningstjeneste

Utgifter:	Kroner
Saldert budsjett 2004.....	671 057 000
Forslag St.prp. nr. 1 (2004-2005)	691 845 000

Komiteen viser til Innst. S. nr. 9 (2002-2003), jf. St.meld. nr. 17 (2001-2002), der komiteen vektla økt satsing på etterretning som en viktig del av arbeidet for å bekjempe internasjonal terrorisme. Komiteen mener E-tjenesten har et stort ansvar ved betjening av militære brukere og ved sin støtte til internasjonale oppdrag der Norge er engasjert. Dette bidrar til økt sikkerhet for norske soldater i internasjonale operasjoner, og komiteen understreker nok en gang viktigheten av at Norge har en selvstendig innsamling av informasjon knyttet til internasjonale operasjoner.

Komiteen understreker i denne sammenheng at høy faglig kompetanse er en forutsetning for at informasjon blir analysert på forsvarlig måte. Komiteen vektlegger også en videreutvikling av den tekniske standarden knyttet til tjenesten. Komiteen ser også behovet for en intern forskyvning av ressurser i retning av prioriterte oppgaver knyttet til fremtidens forsvar, for det er etter komiteens oppfatning også viktig med en tilpassing av denne tjenestens fokusområder.

Kap. 1740-4740 Forsvarets logistikkorganisasjon

Utgifter:	Kroner
Saldert budsjett 2004	1 508 754 000
Forslag St.prp. nr. 1 (2004-2005)	1 602 581 000
Inntekter:	
Saldert budsjett 2004	21 570 000
Forslag St.prp. nr. 1 (2004-2005)	117 082 000

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at de omstillingsvedtakene som Stortinget har satt for inneværende og kommende langtidperiode er helt avgjørende for at Forsvaret i kommende år skal ha tilstrekkelig med midler til operativ drift, styrkeproduksjon og investeringer. Flertallet er enig i at Forsvarets operative behov i enda større grad skal være avgjørende for hvilke tjenester og produkter FLO skal være ansvarlig for, og at aktiviteter som kan drives av andre identifiseres og vurderes. I dette ligger det også etter flertallets mening at kompetanse som er nødvendig for å understøtte Forsvarets operative behov og kjernevirksomhet må ivaretas eller bygges opp, deriblant minimumsbemanning av personell og tjenester som kan rykke ut til operative oppdrag.

Flertallet har merket seg at posten for driftsinn-tekter er økt med 95,1 mill. kroner, og at dette i hovedsak skyldes en teknisk flytting av inntekter fra de forsvarsgrenvise kapitler.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet merker seg at departementet nok en gang tar sikte på å omorganisere virksomheten i FLO. Disse medlemmer konstaterer at Forsvarets medarbeidere i FLO siden årsskiftet 2003-2004 kontinuerlig har arbeidet med å etablere FLO fase III (Innst. S. nr. 93 (2003-2004) jf. St.prp. nr. 12 (2003-2004)) for så å oppleve at planene endres betydelig før det har gått ett år. Dette skjer uten at Stortinget har endret målene for dimensjonering og lokalisering av virksomheten i inneværende periode. Det er disse medlemmers oppfatning at risikoen knyttet til omstillingen i FLO er økt som følge av den forsering som departementet nå legger opp til. Disse medlemmer mener at organisasjonen som er vedtatt må videreføres som et minimum ut gjeldende periode og at videre effektivisering må skje på bakgrunn av de erfaringene man gjør seg. Utnevnte ledere og medarbeidere i dagens organisasjon må, i samarbeid med de ansattes organisasjoner, gis anledning til å oppfylle de gjeldende vedtak og mål som ble vedtatt høsten 2003.

Komiteen mener at Hovemoen lager på Lillehammer skal videreføres som lager, tilpasset Forsvarets behov og med de nødvendige lagerfunksjoner.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at Stortinget i forbindelse med behandlingen av Innst. S. nr. 234 (2003-2004) sluttet seg til å omgjøre FLO/TV til AS. Disse medlemmer mener at å få inn private firmaer på eiersiden i disse selskapene vil kunne være positivt for Forsvaret, selskapene og for de ansatte. Disse medlemmer ber om at Stortinget blir holdt orientert om fremdriften i arbeidet med å omgjøre FLO/TV til AS.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Innst. S. nr. 234 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 234 (2003-2004), der Divisjon for Tungt Vedlike-

hold (TV) i FLO ble foreslått omgjort til statlig aksjeselskap.

Disse medlemmer er gjort kjent med at det i FLO er tatt initiativ til å splitte divisjonen opp i mindre enkelt-selskap, slik at hvert verksted blir en egen juridisk enhet. Disse medlemmer vil også vise til at proposisjonen går langt i å foreslå at disse gjøres om til private aksjeselskap. Disse medlemmer vil gå imot en oppsplitting av Divisjon for Tungt Vedlikehold i mindre selskap. Disse medlemmer mener videre at dersom divisjonen gjøres om til aksjeselskap, må dette være 100 pst. statlig.

Disse medlemmer mener at en slik oppsplitting og privatisering bryter med forliket mellom Arbeiderpartiet og regjeringspartiene i forbindelse med Innst. S. nr. 234 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004). Dersom stortingsflertallet går inn for flere private aksjeselskaper, vil disse medlemmer gå inn for at Tungt Vedlikehold blir gjort om til et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter og ikke et aksjeselskap.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til den omstilling og rasjonalisering av FLO som Stortinget gav sin tilslutning til ved behandlingen av Innst. S. nr. 234 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004), og ber om at denne gjennomføres. Dette vil medføre omfattende endringer og rasjonaliseringer i alle deler av FLO, også i FLO TVs verkstedsorganisasjon.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, frykter at en oppsplitting, privatisering og fragmentering kan føre til store private monopoler, bl.a. når det gjelder vedlikehold av Forsvarets fly, og finner det svært uheldig. Flertallet vil understreke behovet for å opprettholde den kompetansen som fines i verkstedene knyttet til FLO/TV og vil gå inn for at Forsvarets verksteder i Bjerkvik, Ramsund, Håkonsvern, Horten, Trandum og Kjeller opprettholdes. Flertallet vil vise til at verkstedet på Kjeller i Innst. S. nr. 234 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004), ble vedtatt flyttet til Gardermoen.

Flertallet viser til budsjettproposisjonens innhold om Forsvarets aktiviteter i Rena Leir i Åmot kommune. Flertallet viser til Innst. S. nr. 342 (2000-2001) jf. St. prp. nr. 45 (2000-2001), og Innst. S. nr. 234 (2003-2004) jf. St. meld. nr. 42 (2003-2004) og de føringer som der gis for utviklingen av Østerdalen Garnison, samt Innst. 232 (2001-2002) jf. St. prp. nr. 55 (2001-2002) om bakgrunnen for vedtaket om Regionfelt Østlandet.

Flertallet viser til at Rena leir som en konsekvens av innstramminger har måttet gjøre om et påbegynt verksted til en lagerbygning. Flertallet er kjent med at byggets fasiliteter er av en annen utforming enn det lagerbygninger vanligvis er. Flertallet vil gå inn for at verkstedet på Rena - knyttet til Driftsdivisjonen i FLO - opprettholdes og videreføres etter planen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet vil på denne bakgrunn fremme følgende forslag:

Kap. 1710 Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg post 47 endres ved at 40 mill. kroner overføres for ferdigstillelse av verksted i Rena Leir, samtidig som overføringen til Regionfelt Østlandet reduseres med 40 mill. kroner.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at Stortinget har godkjent en kostnadsramme for verkstedsbygg på Rena, og at kostnadsrammen må overholdes. Dersom det oppstår ytterligere behov for utbygging av verkstedkapasitet på Rena må dette vurderes og prioriteres opp mot øvrige bygg. Rena og Østerdalen Garnison vil, etter disse medlemmers oppfatning, være svært sentral for Hæren også i fremtiden, og vil derfor understreke betydningen av at det på Rena finnes nødvendig verkstedkapasitet til å dekke Hærens behov.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet vil øke kapitlet med 40 mill. kroner til dette formålet og vil redusere bevilgningen på kap. 1710 post 47 til Regionfelt Østlandet (R6) tilsvarende. Disse medlemmer vil vise til at den konsesjon som er gitt av SFT for R6 nå ligger til behandling i Miljøverndepartementet og at den videre utbyggingen kan bli noe forsinket.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil vise til merknader under kapittel 4.6 i innstillingen om privatisering og bortsetting og vil be om at en konsekvensanalyse av privatiseringen av basen på Håkonsvern blir lagt fram for Stortinget før endelig beslutning fattes.

Komiteen viser til behovet for å sikre god informasjon og relasjoner til amerikanske myndigheter i forbindelse med de framskutte lagrene i Trøndelag. Komiteen anser det som vesentlig at disse kan fortsette som en selvstendig enhet i FLO blant annet for å gjøre den løpende kontakten med amerikanske myndigheter mest mulig samlet og rasjonell. Komiteen vil i den sammenheng understreke behovet for å følge opp det statsråden viser til i brev datert 22 november 2004 hvor det heter:

"Etter det departementet er kjent med legger arbeidsgruppe omstilling FLO (AGOFLO) i den videre prosessen til grunn at MEB-elementet i FLO skal beholdes som en samlet selvstendig organisatorisk enhet i FLO, uten justering av årsverksrammene."

Kap. 1760-4760 Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg

Utgifter:	Kroner
Saldert budsjett 2004	8 515 284 000
Forslag St.prp. nr. 1 (2004-2005)	8 674 139 000
<hr/>	
Inntekter:	
Saldert budsjett 2004	216 638 000
Forslag St.prp. nr. 1 (2004-2005)	204 340 000

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Kristelig Folkeparti, mener at forsvarsindustrien er en viktig teknologisk drivkraft både for Forsvaret og for det sivile samfunn. Forsvarsindustrien skaper høyteknologiske arbeidsplasser i deler av landet som ellers er svakt utviklet næringsmessig.

Flertallet vil vise til at norsk forsvarsindustri utgjør en viktig del av landets totale beredskap og at Forsvaret også er avhengig av utstyr som er produsert for norske forhold. Derfor er det viktig at forsvarsindustrien og andre norske teknologiske bedrifter – og miljøer – deltar i kompetansehevede oppdrag som fører til innovasjon, etableringer og arbeidsplasser.

Flertallet ser at teknologiutviklingen heftet til militær virksomhet stadig knyttes tettere sammen med teknologi til et sivil marked. Teknologisk utvikling og forskning innen forsvarsrelatert industri får store positive ringvirkninger for utvikling av virksomheter også på sivil sektor. Ved store materiellinnkjøp til det norske forsvaret fra utenlandske eller flernasjonale konsern er det avgjørende at norsk industri gis utviklingskontrakter i en tidlig fase av produktutviklingen.

Flertallet vil understreke at ved kontraktsinngåelse om større materiellinvesteringer må myndighetene sørge for forhandlinger som sikrer 100 pst. gjenkjøp.

Flertallet viser til Innst. S. nr. 234 (2003-2004) jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004), der en samlet komité påla Forsvarsdepartementet å ta initiativ overfor forsvarsindustrien og berørte departementer for å vurdere tiltak som kan legge til rette for en positiv utvikling av norsk forsvarsindustri. Flertallet er kjent med at oppdraget er gitt Forsvarets militære organisasjon med utgangspunkt i Forsvarets behov. Flertallet mener det er behov for en raskere og bredere behandling for å optimalisere nasjonale virkninger gjennom tidlig industrielt engasjement.

Komiteen mener det er nødvendig å ta i bruk Innovasjon Norge og offentlige utviklingskontrakter i et samspill mellom Forsvaret og norsk forsvarsindustri.

Komiteen vil vise til at Regjeringen må ha en tilretteleggerrolle i forhold til norsk forsvarsindustri, og at det opprettes et forum der både Forsvarsdepartementet, Nærings- og handelsdepartementet og organisasjonene deltar.

Komiteen viser til at Forsvarsdepartementet foreslår endring av omfang og kostnadsramme i prosjektet som har til hensikt å tilføre Hærens artilleri tilstrekke-

lig rekkevidde, ildkraft og overlevelsessevne. Komiteen har merket seg at deler av prosjektet gjenstår, blant annet anskaffelse av ammunisjon med selvødeleggelsesmekanisme fordi dette kravet så langt ikke har latt seg oppfylle. Komiteen slutter seg til at prosjektets omfang reduseres, med en kostnadsramme på 1 1514 mill. kroner.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, viser til at innføringen av Taktisk Datalink-16 (TDL-16) i det norske forsvaret er et viktig bidrag for å oppfylle de forpliktende tiltakene NATO-toppmøtet i Praha vedtok. Flertallet har merket seg at anskaffelsesprosjektet av TDL-16 videreføres med en kostnadsramme på 957 mill. kroner, og er tilfreds med at Forsvarsdepartementet har startet arbeidet med gjenkjøpsavtaler. Dette betyr at det norske forsvaret er helt i fremste rekke blant NATO-allierte i sin omstillingsprosess. Flertallet vil spesielt påpeke mulighetene for alliert trening i Norge som følger av etablering av et fast TDL-16-nettverk i tilknytning til Ørland hovedflystasjon.

Komiteen har merket seg at det i prosjektet for anskaffelse av pansrede spesialkjøretøy, som skal gi mobilitet og beskyttelse til pansrede avdelinger i strid, er anskaffet ni bropanservogner, tre bergingspanservogner, og at det i løpet av 2004 og 2005 planlegges levert de resterende av totalt 17 bergingspanservogner. Komiteen har også merket seg at arbeidet med gjennomflyttingspanservogner foreløpig ikke blir startet opp.

Komiteen har merket seg at det av hensyn til nasjonal struktur og logistikk anskaffes to bataljonenheter, hver med 26 stridsvogner, av typen Leopard 2 fra Nederland.

Komiteen har videre merket seg at utviklingsfasen i prosjektet som omfatter utvikling av nye sjømålmissiler vil pågå frem til og med 2005, og at prosjektet har en kostnadsramme på 1 884 mill. kroner.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, viser til at integrasjon og anskaffelse av TDL-16 er en integrert del av prosjektet for anskaffelse av nye fregatter, i henhold til Innst. S. nr. 225 (2002-2003), jf. St.prp. nr. 50 (2002-2003), og har merket seg at prosjektets kostnadsramme er 16 480 mill. kroner. Flertallet har videre merket seg at ingen norske verft har villet ta på seg sammenstillingen av fartøy nr. fire og fem, i henhold til opprinnelig gjenkjøpsavtale, og er tilfreds med at det er funnet en alternativ løsning som vil tilføre norske verft kompetanseheving og bedret fremtidig konkurransedyktighet.

Missiltorpedobåtene er et av Sjøforsvarets sterkeste element i operasjoner langs kysten. De har stor fart, rask reaksjonsevne og kraftig slagkraft. Ved innføringen av Skjold-klassen vil Sjøforsvaret få en ny dimensjon. Med sin svært korte reaksjonstid kan Skjold-klassen være raskt til stede for å redde liv og verdier langs hele kysten, nord og syd. Flertallet har merket seg at prosjektets kostnadsramme er 4 872 mill. kroner.

Komiteen har merket seg at prosjektet som omfatter anskaffelse av seks helikoptre for Sjøforsvarets fregatter og åtte helikoptre til Kystvakten, og som inkluderer vedlikehold, trening og logistikk, har en kostnadsramme på 5 522 mill. kroner.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at samordning av Program Golf med øvrige omstillings tiltak i Forsvaret er avgjørende for å nå Stortingets mål om gevinstrealisering i inneværende og kommende planperiode. Flertallet har merket seg orienteringen om fremdrifts- og kostnadsutviklingen ved gjennomføringen av prosjektene i Program Golf, og at Regjeringen med det har fulgt opp Stortingets ønske om en slik orientering i henhold til Innst. S. nr. 126 (2003-2004). Flertallet har videre merket seg at leveranseprosjekt 2 (LP-2), der hovedmålet er å innføre felles løsning for styring og kontroll av materiell- og logistikkfunksjoner, vil bli lagt frem for Stortinget så snart de nødvendige beslutningsdokumenter er utarbeidet og ekstern kvalitetssikring er gjennomført.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til proposisjonens omtale av Program Golf i kapittel 5.6, og til tidligere orienteringer om Leveranseprosjekt 1 (LP1) i Program Golf, ref. St.prp. nr. 1 (2001-2002) og St.prp. nr. 55 (2001-2002), samt statsrådets svar til forsvarskomiteens spørsmål nummer 2 og 3 i forbindelse med budsjettet for 2005.

Disse medlemmer er klar over at prosjekter av denne størrelsesorden er komplekse å styre. Disse medlemmer mener at intensjonen bak Program Golf er riktig, og at det er viktig å ikke miste det endelige målet av syne. Men selv om disse medlemmer er positive til programmets endelige mål, vises det også til statsrådets svar på spørsmål nummer 1 til forsvarskomiteen. I svaret skriver statsråden at Forsvarets totale utgifter til eksterne konsulenter i 2003 var på 448,7 mill. kroner. Disse medlemmer mener denne summen er i overkant av hva som kunne forventes, og håper at den positive reduksjonen fra 2003 også vil fortsette i 2004.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, slutter seg til de vurderinger som sier at før Leveranseprogram 2 i Program Golf blir fremmet for Stortinget, er det viktig å gjøre et grundig arbeid for å få et beslutningsgrunnlag som er best mulig. Et best mulig beslutningsgrunnlag kan bidra til å redusere eventuelle ekstraordinære kostnader som en følge av for dårlig forarbeid.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet har merket seg at Regjeringen konkluderer med at resultatmål for Program GOLF, Leveranseprosjekt 1 (LP-1), "med hensyn til tid, kostnad og ytelse anses som oppnådd på en god måte". Disse medlemmer legger vekt på at pro-

sjiktets hovedmål er å sette Forsvaret i stand til å tilfredsstille krav til statlige etaters regnskapsføring, økonomi- og virksomhetsstyring og derav levere godkjent regnskap for virksomheten. Disse medlemmer understreker at det fortsatt gjenstår å levere et godkjent regnskap for 2004. Disse medlemmer merker seg at departementet bekrefter problemer knyttet til regnskapsførsel og økonomistyring i Forsvarets virksomhet også i 2004.

Disse medlemmer vil peke på at de omfattende feilposteringene i regnskapene, feil i lønnskjøringer og manglende kontroll og rutiner blant annet i betaling til eksterne leverandører er svært alvorlig. Disse feilene kan, til tross for forsøk på korrigerende, synes å være av et slikt omfang at det av den grunn treffes beslutninger på sviktende grunnlag blant annet når det gjelder gjennomføring av operativ virksomhet. Departementets konklusjon vedr. LP-1s kostnader, ytelse og kvalitet er derfor etter disse medlemmers oppfatning en risikofull forskuttering når det gjelder måloppnåelsen godkjent regnskap. Konkrete planer knyttet til videreføring av Program GOLF, med budsjetter for korrigerende av grensesnitt mellom LP-1 og gjeldende systemer, samt videre anskaffelser, implementering og overføring av kommende leveranseprosjekter til drift, er etter disse medlemmers oppfatning helt avgjørende i videre politisk behandling av Program GOLF.

Disse medlemmer mener det er viktig at det så snart som mulig legges frem et budsjett for program Golf, både budsjett for hele programmet og budsjett for de enkelte fasene i programmet.

Komiteen viser til Innst. S. nr. 232 (2002-2003), jf. St.prp. nr. 54 (2002-2003), der det understrekes at de løsninger en finner på problemene med radarsystemet på flere av Kystvaktens skip må tilfredsstille krav til flysikkerhet. Komiteen har merket seg at anbefalingen fra ekspertgruppen tilsier at det som endelig løsning er nødvendig med en ny lufradar. Komiteen slutter seg til at det settes av 252 mill. kroner til et høyt prioritert prosjekt for å fremskaffe en permanent løsning for kystvakt fartøyene.

Komiteen har merket seg at kammerlåsprosjektet utsettes til slutten av perioden på grunn av fare for feilinvesteringer som følge av den pågående omstruktureringen av Heimevernet.

Komiteen har merket seg at det i forbindelse med etableringen av Joint Warfare Center (JWC) på Jåttå er satt en kostnadsramme på 162 mill. kroner for å dekke den nasjonale andelen av prosjektet.

Komiteen viser til at av fremtidige investeringsprosjekter utgjør anskaffelse av taktisk flytransportkapasitet for nasjonale behov, sammen med anskaffelse av nye kampfly, den største kostnadsmessige utfordringen. Komiteen har i den forbindelse merket seg at det foreligger to hovedalternativer for å dekke nasjonale transportflybehov. Begge alternativene innebærer en minimumsoppdatering av taktiske transportfly av typen C-130 for å gjøre disse operative frem til omkring 2012.

Komiteen velger å legge vekt på at Forsvaret alt er bundet til store fremtidige utbetalinger, og at ytterligere oppbinding av investeringsmidler i neste langtidsperiode vil medføre en betydelig innsnevring av den finansielle og aktivitetsmessige handlefriheten. Etter komiteens mening er det hensiktsmessig å beholde handlefrihet til i fremtiden å kunne vurdere andre løsninger, i den hensikt å gi Forsvaret en mest mulig kostnadseffektiv løsning. Det vises i denne sammenheng eksempelvis til mulighetene for å inngå i pool-ordninger eller kjøp av andre stater.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet ønsker å vise til det behov Forsvaret har for å anskaffe nye transportfly. Disse medlemmer vil i så måte vise til tidligere forslag fra Fremskrittspartiet om å anskaffe denne kapasitet. Disse medlemmer vil også i denne forbindelse vise til de industrielle aspekter ved anskaffelse av nye transportfly. Disse medlemmer vil understreke viktigheten av at Regjeringen ivaretar norsk industris interesse i forbindelse med en slik kommende anskaffelse.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, legger til grunn at både deltakelsen i utviklingen av Joint Strike Fighter (JSF) og samarbeidet med Eurofighter, samt dialogen med JAS Gripen og Rafale, tilfører Forsvaret kunnskap og informasjon som er nødvendig for en fremtidig avgjørelse om utskifting av kampflyflåten. Flertallet har merket seg at det har vært en kostnadsøkning i JSF-programmet, men at de norske utgiftene for deltakelsen ligger fast.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmet fra Senterpartiet, har merket seg at frigivelse av nødvendig teknisk informasjon er helt nødvendig dersom man skal kunne konkurrere seg til leveranser på flyet, og at norsk forsvarsindustri er spesielt sårbar ved slik mangel på informasjon. I den forbindelse vil dette flertallet understreke at det er avgjørende at Forsvarsdepartementet jobber aktivt for at norske teknologiske løsninger skal kunne få innpass i JSF-prosjektet og andre kampflyalternativer.

På bakgrunn av situasjonen knyttet til manglende norsk industrideltagelse finner dette flertallet på ny å måtte understreke at det er avgjørende at Norge og norsk industri i forbindelse med et eventuelt kampflykjøp får en rettferdig tilbakeføring av vår investering, og at det i så henseende er på høy tid å komme fra muligheter til konkrete resultater.

Et tredje flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at Norges bidrag til programmet gir norsk industri rettigheter til å konkurrere om kontrakter med industri fra andre deltagende nasjoner på samme vilkår. Dette flertallet viser i den forbindelse til at norsk industri til nå har hatt utilfredsstillende suksess som leverandører til utviklingen av JSF. Dette flertallet er imidlertid kjent med, og finner det positivt, at Volvo Aero

har fått oppdrag om utvikling av komponenter til begge leverandørene av flyets motorer, og at Kongsberg Defence & Aerospace har inngått en Memorandum-of-understanding (MoU) med Northrop Grumman for mulig fremtidig produksjon av komposittdele til flyet. Begge disse mulighetene har betydelig potensial, både mht. videreutvikling av teknologi og rent økonomisk. Dette flertallet har videre merket seg at flere andre mindre norske bedrifter har inngått intensjonsavtaler med enten Lockheed Martin (LM) eller underleverandører til flyet.

Dette flertallet har merket seg at partnerlandene i JSF-programmet vil utarbeide en MoU som regulerer hvordan eventuell anskaffelse av JSF skal gjennomføres, men at denne ikke endrer tidspunkt for, eller prosessen knyttet til, norsk valg av fremtidig kampfly.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti vil ikke motsette seg at Norge deltar i fremforhandlingen av en slik MoU, men ber om at Stortinget blir holdt orientert om fremdriften i dette arbeidet, og innholdet i MoU'en, før en eventuell signering.

Komiteens medlemmer Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at Stortinget ikke skal ta noen avgjørelse om kjøp av kampfly før i 2008. Med den utvikling spørsmålet om kjøp av kampfly har hatt og de manglende muligheter norsk industri så langt har opplevd i forhold til JSF, anser disse medlemmer det som uhyre viktig at vår handlefrihet til å foreta ulike valg i 2008 er reell.

Disse medlemmer viser til at Forsvaret nå ønsker å inngå en MoU som skal regulere hvordan anskaffelse av JSF skal gjennomføres. Disse medlemmer er svært overrasket over at man ønsker å inngå en slik avtale på et tidspunkt hvor man knapt har sett noen resultater i form av norsk industriell deltakelse i JSF-programmet og hvor det sterkere enn på lenge er slått fast at man ønsker reell valgfrihet i forhold til beslutningen i 2008. Disse medlemmer vil understreke at gjennom forhandlinger om og eventuelt inngåelse av en slik MoU, risikerer man at avgjørelsen om valg av kampfly i realiteten tas i 2006. Disse medlemmer vil på denne bakgrunn sterkt advare mot at det gis anledning til å innlede forhandlinger om en såkalt produksjons-MoU mellom JSF og det norske forsvaret. Disse medlemmer er av den oppfatning at en slik særbehandling av en part, både reelt og formelt, kan svekke norske politiske myndigheters frihet i valg av hvilke kampfly som bør kjøpes inn til det norske forsvaret.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at Norge først i 2008 skal ta beslutning om hvorvidt Forsvaret skal gå til anskaffelse av nye jagerfly og ta stilling til hvilket fly som eventuelt skal kjøpes. Disse medlemmer vil vise til at det for øyeblikket er 4 alternativer: Eurofighter fra EADS, Joint Strike Fighter (JSF) fra Lockheed Martin, svenske JAS Gripen og franske Rafale. Disse medlem-

mer vil understreke at det må være en reell konkurranse mellom de aktuelle leverandørene og at det ikke må tas skritt på det nåværende tidspunkt som forskutterer avgjørelsen i 2008.

Disse medlemmer mener Forsvarets behov, de sikkerhetspolitiske betingelsene og den økonomiske situasjonen vil avgjøre om Norge kjøper kampfly alene eller i sammenheng med andre små europeiske land. Disse medlemmer vil vise til at samtrening, felles opplæring og felles vedlikehold vil forsterkes i kommende periode. Disse medlemmer vil videre vise til NATOs Prague Capabilities Commitments (PCC) om samarbeid og arbeidsfordeling om større materiellinnkjøp.

Disse medlemmer vil sterkt understreke at norsk industri må få konkrete oppdrag i forbindelse med utvikling og produksjon av nye kampfly. Det er helt nødvendig at industrien sikres kontrakter i utviklingsavtalen med JSF og i industriavtalen med Eurofighter. Disse medlemmer vil vise til at ordningen med forsknings- og utviklingskontrakter over Nærings- og handelsdepartementets budsjett dekker deler av norsk industris deltakelse i avtalen med Eurofighter. Disse medlemmer ønsker at IFU- og OFU-ordningene i større grad må brukes til å sikre norske utviklingskontrakter i avtalene både med JSF og Eurofighter. Norsk industri vil trenge økonomisk støtte til kvalifiseringsprogram og garantier for utstys- og programinvesteringer. Disse medlemmer vil påpeke at dette er viktig for at norsk industri skal ha like konkurransevilkår med andre lands næringsliv.

Disse medlemmer vil fastholde krav om gjenkjøp ved eventuell anskaffelse av kampfly. I mellomtiden ber disse medlemmer Regjeringen forsterke arbeidet med å sikre norsk industri kontrakter i utviklingsprogrammene, og vurdere om kontrakten med Eurofighter eventuelt skal trappes opp.

Disse medlemmer vil be Regjeringen i god tid før 2008 legge fram en analyse over hva slags flyflåte Luftforsvaret totalt sett har behov for for å sikre suverenitetshevdelse, overvåking og deltagelse i internasjonale operasjoner.

Disse medlemmer viser til den MoU (Memorandum of understanding) som omhandler en separat produksjonsavtale, og som omtales i budsjettproposisjonen under kap. 1760, i avsnittet om JSF. Den MoU det refereres til, skal ifølge budsjettproposisjonen forberede en "framtidig felles anskaffelsesfase for programmet," samt at partnernasjonene i prosjektet har "slått fast at en eventuell framtidig felles anskaffelse av JSF forutsetter en separat produksjonsavtale mellom partnerne". Disse medlemmer registrerer på denne bakgrunn at det ikke er en avtale som direkte involverer flyprodusenten Lockheed Martin.

Disse medlemmer har registrert at ulike kampflyleverandører er i ulike produksjonsfaser. Noen mulige framtidige kampflyalternativer er alt produsert, mens andre alternativer ennå ikke er i produksjon.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet vil understreke at det ikke

må inngås eller forberedes avtaler som på noen måte kan virke bindende, eller gi føringer for, et eventuelt framtidig kampflykjøp. Disse medlemmer ønsker derfor at den MoUen som det refereres til i forhold til JSF, ikke skal undertegnes dersom den på noen som helst måte markerer en forskjellsbehandling i forhold til andre mulige leverandører av kampfly. Skal den undertegnes, mener disse medlemmer at avtaler med et tilsvarende innhold også skal inngås med de andre aktuelle kampflyleverandørene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet ønsker å vise til de industrielle aspekter ved anskaffelse av nye kampfly. Disse medlemmer vil understreke viktigheten av at norsk industri får konkrete oppdrag i forbindelse med utviklingen og produksjonen av nye kampfly. I forbindelse med utviklingsprosjektene av JSF og Eurofighter, har det etter disse medlemmers oppfatning vært store sprik mellom hvorvidt de ulike aktørene har gitt oppdrag tilbake til norsk industri. Disse medlemmer har oppfattet det slik at Eurofighter-prosjektet har levert oppdrag til norsk industri for et høyere beløp enn hva departementet la opp til. Videre har det kommet signaler om nye konkrete kontraktstilbud til norsk industri. Disse medlemmer vil her vise til de allerede inngåtte og realiserte utviklingskontrakter mellom Eurofighter og norsk industri, tallene er oppgitt i millioner euro: Thales 6,7, KDA 6,4, Triad 2,4 og Ericsson 6,0.

Slik disse medlemmer ser det, er dette en situasjon som er svært ulik det som er realisert av oppdrag til norsk industri fra JSF. Disse medlemmer mener det er viktig å likestille de to prosjektene, hvilket vil gi en mer rettferdig konkurransesituasjon mellom tilbyderne og ikke minst flere oppdrag til norsk industri.

Disse medlemmer ønsker å kanalisere utviklingsmidlene til JSF på en slik måte at midlene styres inn mot utviklingsprogrammer som kan føre til at norske bedrifter i langt større grad trekkes med i prosjektene. Dette kan etter disse medlemmers mening ivaretas ved at det prioriteres prosjekter hvor norske teknologiske eksisterende løsninger tilpasses JSF, eller at det i samarbeid med JSF videreutvikles produkter for JSF. Disse medlemmer er svært opptatt av at det allerede nå klart presiseres at det ved en anskaffelse av nye kampfly, vil det bli krevet normalt gjenkjøp fra tilbyder. Dette er etter disse medlemmers oppfatning av avgjørende betydning for norsk forsvarsindustri fremtid og kompetanseutvikling.

Disse medlemmer ser dagens økonomiske situasjon i Forsvaret som kritisk. Spesielt med tanke på store materiellanskaffelser er situasjonen vanskelig. For å lette dette presset ønsker disse medlemmer å fordele innkjøpet av nye kampfly til 2 blokker. Dette selvsagt uavhengig av valg av type kampfly.

Disse medlemmer ser både økonomiske og teknologiske fordeler ved å foreta en anskaffelse på denne måten. Teknologisk vil Forsvaret på denne måten kunne vurdere nye typer kampfly, eller andre typer luft-

romsstridsmidler, som blir utviklet frem mot anskaffelse av blokk 2 av kampfly, for eksempel i 2025.

Disse medlemmer ser klare fordeler av å anskaffe et mindre antall kampfly så snart som mulig, slik at overlapping mellom den eksisterende og kommende flytypen kan gå så smertefritt som mulig. Disse medlemmer vil på denne bakgrunn fremme følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utrede mulighetene for delt innkjøp av nye kampfly, og at Regjeringen utreder konsekvensene ved split-buy-forhold til de nå aktuelle leverandører av nye kampfly."

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti har merket seg at den inngåtte utviklingsavtalen med Joint Strike Fighter-prosjektet ikke har gitt særlig uttelling for norsk industri i form av kontrakter. Dette medlem vil bemerke at JSF-prosjektet er basert på et best value-konsept der norsk industri må konkurrere seg fram til kontrakter og ikke et alminnelig gjenkjøp. Dette medlem vil presisere at sannsynligheten for at norsk industri skal få store oppdrag i å levere komponenter til dette prosjektet er liten. Dette medlem har videre merket seg at Regjeringen, for Norge som partnernasjon i utviklingsprosjektet, ønsker å forhandle seg fram til en MoU (Memorandum of understanding) som skal regulere hvordan en eventuell anskaffelse av JSF skal gjøres, herunder deltakernes rettigheter og plikter, samt drift og vedlikehold. Dette medlem vil bemerke at en slik MoU vil redusere handlingsrommet for valg av drifts- og vedlikeholdskonsepter betydelig, og vil fraråde inngåelsen av en slik MoU lang tid før beslutningen om valg av kampfly skal fattes. Dette medlem vil peke på at Sosialistisk Venstreparti i Innst. S. nr. 234 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004), foreslo at alle utviklingskontrakter knyttet til utviklingen av nye jagerfly, bør termineres, og at det isteden må gjennomføres en bredere vurdering av mulige fremtidige alternativer for kontroll over eget luftrom, som andre kampflyalternativer, anskaffelse av færre kampfly enn vedtatt, ubemannede fly eller andre typer luftovervåkning og luftvern.

Dette medlem vil også henvisne til Sosialistisk Venstrepartis merknader og forslag i Budsjett-innst. S. I (2004-2005), rammeområde 8, samt SVs alternative budsjett, der SV på kap. 1760 mellom annet foreslår å avslutte byggingen av nye fregatter og missiltorpedobåter (MTB), samt å avslutte utviklingsavtalen med Joint Strike Fighter-prosjektet.

Kap. 1790-4790 Kystvakten

Utgifter:	Kroner
Saldert budsjett 2004	693 574 000
Forslag St.prp. nr. 1 (2004-2005)	728 499 000
Inntekter:	
Saldert budsjett 2004	352 000
Forslag St.prp. nr. 1 (2004-2005)	359 000

Komiteen viser til det omfattende ansvar Norge som kystnasjon har i den økonomiske sonen, i fiskerisonen ved Jan Mayen og på kontinentalsokkelen særlig i forhold til ressurs- og miljøforvaltning. Kystvakten utfører omfattende kontroll- og oppsynsoppgaver og er statens primære myndighetsutøver utenfor territorialfarvannet i fredstid.

Komiteen vil vise til at en enstemmig komité i Innst. S. nr. 234 (2003-2004) uttalte følgende:

"Komiteen vil vise til at tilstedeværelse i norske havområder både av Kystvakten og Sjøforsvaret er av stor betydning for Norges troverdighet som sjønasjon. Det kan påpekes at 90 pst. av Norges havområde ligger nord for Brønnøysund og at i dette området befinner det seg naturressurser som fisk og olje/gass. Her er også problematikken rundt den norsk/russiske gråsonen, Smutthullet, Smutthavet, samt sokkelen rundt Svalbard. Et sterkt sjøforsvar med flest mulig fartøyer i kontinuerlig drift vil være viktig for norsk suverenitetshevdelse - og kanskje avgjørende for en god og endelig avtale med Russland om delelinjen."

Komiteen har merket seg at Kommisjonen for tiltak mot utkast av fisk la frem sin rapport med anbefalinger 28. april 2004. Rapporten påpeker at Kystvakten har avslørt svært mange lovbrudd og at Kystvakten er helt avgjørende for å kunne drive en effektiv kontroll av fiskeressursene i våre havområder. Kommisjonen skriver i sin rapport blant annet følgende i sine anbefalinger:

"Kystvakten har som nevnt en ubenyttet kapasitet på 335 patruljedøgn på de helikopterbærende fartøyene. For å styrke overvåking av fiskeriaktiviteten med tanke på utkast bør Kystvakten tilføres nødvendige midler slik at man kan utnytte disse fartøyene maksimalt."

Komiteen viser til at Kystvaktens budsjett er økt betydelig de siste årene, og har merket seg at økningen knytter seg til innleie av fartøy med slepekapasitet i Nord-Norge i 2005.

Komiteen viser til at Kystvaktens primæroppgaver er suverenitetshevdelse knyttet til territorialfarvannet, og myndighetsutøvelse knyttet til suverene rettigheter i havområdene og en ansvarlig forvaltning av ressursene i disse områdene. I tillegg har Kystvakten med sin tilstedeværelse en viktig oppgave i forhold til å redde og sikre verdier. Komiteen er enig i at tilstedeværelse og kontrollvirksomhet til havs skal være en prioritert oppgave også i 2005, og har merket seg at aktiviteten planlegges videreført på 2004-nivå.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, mener det er behov for en økning av havgående fartøyers patruljedøgn fremover. Flertallet mener det må være et mål at et kystvaktskip skal kunne nå frem til havarete skip eller andre mål innen 5 timer. Dette kan Kystvakten per i dag ikke oppnå på grunn av knappe budsjetter. Det trengs flere seilingsdøgn for å kunne nå dette målet. Flertallet mener videre det er nødvendig med kontinuerlig tilstedeværelse av et fartøy i fiskerisonen ved Svalbard. Flertallet er av den oppfatning at Kystvakten trenger en økt bevilgning for å utnytte strukturen optimalt.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener at seilingsdøgn alene ikke er noe godt mål for hvordan Kystvakten lykkes i ivaretagelsen av sine oppgaver. Det avgjørende er at Kystvakten seiler tilstrekkelig. For å drifte Kystvakten på en måte som ivaretar helheten i oppgaveløsningen må det eksempelvis også tas hensyn til personellhåndtering og slitasje på materiell. Tilstedeværelse og kontrollvirksomhet vil videre måtte foregå i en kombinasjon av seiling, flyovervåking, satellittovervåking mv. Etter dette flertallets mening må det være en sunn balanse mellom ulike virkemiddel og hensyn i Kystvaktens oppgaveløsning.

Dette flertallet vil prioritere en ytterligere satsning på Kystvakten og fremmer derfor forslag om å øke bevilgningen til kap. 1790 post 1 med 10 mill. kroner, og dekker dette med et tilsvarende kutt på kap. 1795 post 60.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil også henvise til Sosialistisk Venstrepartis merknader og forslag i Budsjett-innst. S. I (2004-2005), rammeområde 8, samt SVs alternative budsjett, der SV foreslo å øke bevilgningen til kystvakta med 100 mill. kroner for 2005.

Komiteens medlem fra Senterpartiet vil påpeke at Kystvaktens utnyttelse av fartøy i 2004 var lav med få seilingsdøgn. Dette medlem vil peke på at antallet seilingsdøgn i perioden 2000 til 2003 har gått ned med 925 døgn. Dette medlem mener målet må være å øke utnyttelsen av hvert enkelt fartøy fremfor å redusere ytterligere. Dette vil også medføre at kostnaden per døgn reduseres. Det er verdt å merke seg at Kystvaktens kapasitet er redusert de siste 5 årene ved at antall fartøy er redusert fra 28 til 21. Sjef Kystvakten har uttalt at strukturmålet fra et faglig synspunkt bør være 23 fartøyer.

Dette medlem vil peke på at Regjeringens budsjettforslag som innebærer en økning på 2 pst. ville medføre at Kystvaktens aktivitet trolig måtte reduseres i 2005. Økte lønnsutgifter, økte kostnader til drivstoff og merkostnaden som har oppstått fordi Kystvakten har erstattet eldre fartøyer med større og dyrere fartøy tilsier dette. Dette medlem mener Kystvakten burde ha vært tilført 50 mill. kroner ekstra for å kunne utnytte kapasiteten både kvantitativt og kvalitativt.

Kap. 1791-4791 Redningshelikoptertjenesten

Utgifter:	Kroner
Saldert budsjett 2004	23 862 000
Forslag St.prp. nr. 1 (2004-2005)	33 803 000
Inntekter:*	
Saldert budsjett 2004	
Forslag St.prp. nr. 1 (2004-2005)	

*De tidligere inntektene på kapitlet tilfaller Justis- og politidepartementet etter overføring av budsjettansvaret til dette departement.

Komiteen viser til at Justisdepartementet 1. januar 2004 overtok budsjettansvaret for den offentlige redningshelikoptertjenesten. Komiteen viser videre til den fastlagte fordelingsnøkkelen mellom Justis- og Forsvarsdepartementet når det gjelder kostnadene knyttet til redningshelikoptertjenesten, og at Forsvaret støtter redningstjenesten i Norge med Luftforsvarets skvadron 330 på permanent basis. Komiteen viser ellers til Innst. S. nr. 156 (2001-2002), jf. St.meld. nr. 44 (2000-2001) om oppstart av tilstedevakt i Redningstjenesten, og at det er avsatt 14,5 mill. kroner til oppstart av døgnkontinuerlig tilstedevakt ved basen på Sola for 2004, jf. St.prp. nr. 1 (2003-2004) fra Justisdepartementet. Komiteen merker seg at arbeidet med å opprette døgnkontinuerlig tilstedevakt med lege ved alle redningshelikopterbasene på fastlandet er kommet i gang. Komiteen har videre merket seg at det er redegjort for nye helikopteranskaffelser, og at Regjeringen er innklaget til ESA i anledning den foreliggende opsjonen.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil også henvise til Sosialistisk Venstrepartis merknader og forslag i Budsjett-innst. S. I (2004-2005), rammeområde 8, samt SVs alternative budsjett, der SV foreslo å øke bevilgningen til redningshelikoptertjenesten med 20 mill. kroner for 2005.

Kap. 1792-4792 Norske styrker i utlandet

Utgifter:	Kroner
Saldert budsjett 2004	700 000 000
Forslag St.prp. nr. 1 (2004-2005)	800 000 000

Komiteen har merket seg at posten reelt er økt med 73,8 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2004. Økningen er grunnlagt med den økte satsingen på flernasjonale operasjoner, som igjen må ses i lys av de føringer som er gitt i Innst. S. nr. 234 (2003-2004) jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004).

Komiteen legger til grunn at på tross av betydelig usikkerhet knyttet til budsjettering av internasjonale operasjoner må stram budsjettering og ressursbruk, samt kritiske vurderinger knyttet til hvilke oppdrag man deltar i, benyttes for å unngå overforbruk på budsjettkapitlet.

Komiteen understreker at Norges deltakelse i internasjonale operasjoner må være folkerettslig forankret, og baseres både på legalitet og legitimitet. Det vises i denne sammenheng til Innst. S. nr. 234 (2003-2004) jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004).

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, ser det som avgjørende at NATO lykkes i sitt oppdrag med å stabilisere situasjonen i Afghanistan. Dette oppdraget er NATOs første utenfor Europa, og er NATOs hovedprioritet. Norge bidrar til dette, og denne innsatsen må opprettholdes.

Komiteen viser for øvrig til at politiske vurderinger knyttet til Afghanistan-innsatsen har vært undergitt

en bred politisk vurdering av Stortinget i perioden etter terrorangrepet 11. september 2001, inkludert flere stortingsdebatter. Komiteen støtter det arbeidet som ISAF gjør med å stabilisere områdene rundt Kabul, og i PRT-ene (Provincial Reconstruction Team) og noterer seg at Afghanistan får prioritet.

Komiteen registrerer at den generelle utviklingen i det tidligere Jugoslavia er positiv. Dette er en gledelig utvikling, men komiteen mener samtidig at opptøyene i Kosovo i mars 2004 var et tilbakeslag. Slike tilbakeslag kan det komme flere av, og det er viktig at operasjonenes innhold og styrker er dimensjonert for at slike tilbakeslag kan komme.

Komiteen har videre notert seg at EU oppretter en egen operasjon i Bosnia-Hercegovina fra årsskiftet 2004/2005 etter at NATO har avsluttet sin operasjon, og at det for Norges vedkommende vil være av stor betydning hvordan praktiseringen av "Berlin +" blir gjennomført. Komiteen deler den oppfatning at det er viktig for Norge å være tilstede på Balkan, mellom annet for å ivareta oppfølgingen av Dayton-avtalen og for å bidra til en styrket europeisk krisehåndteringskapasitet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, viser til drøftingen Stortinget har hatt av spørsmålet om Norge skal bidra til opplæring av irakiske sikkerhetsstyrker. Å foreta deler av denne opplæringen ved Joint Warfare Centre (JWC) blir støttet av flertallet.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, vil imidlertid understreke at det ikke er tatt noen beslutninger i Stortinget om at norske offiserer skal bistå sikkerhetsstyrkene inne i Irak. Dette flertallet vil for øvrig vise til at Regjeringens vedtak om å beholde norske stabsoffiserer i Irak ikke har noe bredt flertall bak seg i Stortinget.

Dette flertallet ønsker også at det klargjøres hvilket bidrag Regjeringen ønsker å bidra med i 2005.

Komiteen viser til operasjon Active Endeavour og den deltakelse norske bidrag har hatt. I budsjettet for inneværende år, støttet komiteen en omprioritering i Afghanistan fra operasjon Enduring Freedom til ISAF, slik at styrker skulle prioriteres til ISAF på bekostningen av Enduring Freedom.

Komiteen viser til at Norge deltar med stabsoffiserer og militære observatører til FN. Komiteen viser til at da Stortinget diskuterte Norges medlemskap i FNs sikkerhetsråd, ble det vektlagt at fredsarbeid i Afrika skulle være ett av tre prioriterte innsatsområder. Komiteen vil fremdeles understreke at støtten til FN-oppdrag i Afrika er i tråd med oppfordringen fra FN om at rike land må bære en større del av byrden ved FNs fredsbevarende operasjoner. Komiteen støtter derfor at Norge har FN-observatører i UNMEE, FNs militære misjon i Etiopia/Eritrea. Komiteen stiller seg også positiv til en eventuell forespørsel fra FN om bidrag med styrker til Sudan. Komiteen viser til at

St.prp. nr. 1 (2004-2005) sier at militære bidrag til FN-operasjoner skal videreføres på samme nivå som i 2004. Komiteen er av den oppfatning at norske militære bidrag til FN-operasjoner i 2005 gjerne kan strekke seg ut over de ambisjoner som gjaldt for 2004, og viser i den forbindelse til Innst. S. nr. 234 (2003-2004) jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004), der det understrekes at innenfor de kapasitetsbegrensninger Norge har, så bør deltakelse i FN-operasjoner øke. Komiteen mener at norsk militært engasjement i utlandet må være gjenstand for en bred og åpen debatt, og være en inkludert del av norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet er opptatt av at kostnadene knyttet til internasjonale operasjoner må synliggjøres langt bedre enn i dag. Disse medlemmer mener derfor at forsvarsministeren i de årlige budsjetter bør redegjøre for de totale kostnadene knyttet til deltagelse i internasjonale operasjoner i foregående år – inkludert bruk av materiell og lønnsutgifter og andre utgifter som ikke går over kap. 1792.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil også henvise til Sosialistisk Venstrepartis merknader og forslag i Budsjett-innst. S. I (2004-2005), rammeområde 8, samt SVs alternative budsjett, der SV foreslo å redusere bevilgningen til internasjonale operasjoner med 50 mill. kroner, i hovedsak i forbindelse med operasjonen i Irak.

Kap. 1795-4795 Kulturelle og allmenntilretteleggende formål

Utgifter:	Kroner
Saldert budsjett 2004	187 540 000
Forslag St.prp. nr. 1 (2004-2005)	231 290 000
Inntekter:	
Saldert budsjett 2004	731 000
Forslag St.prp. nr. 1 (2004-2005)	746 000

Komiteen merker seg at driftsutgiftene til kulturelle og allmenntilretteleggende formål er økt på grunn av reparasjon og gjenreisning av frihetsmonumentet i Narvik. Komiteen viser til at dette monumentet ble ødelagt i 2003, og at dette medfører kostnader til reparasjon og gjenreisning. Komiteen viser videre til at utgifter til Forsvarets musikk dekkes over denne posten, og at Forsvarets musikk primært skal dekke behovet for militær musikk i Forsvaret. Komiteen viser til Forsvarsmuseets rolle som kultur- og historieformidler, og stiller seg positiv til at det i den forbindelse planlegges å opprette et styre for Forsvarsmuseet for å profesjonalisere driften av dette.

Komiteen viser til at det i samarbeid med Kommunal- og regionaldepartementet er utarbeidet et støtteopplegg for kommuner som er hardest rammet av omleggingen i Forsvaret, og at støtten til dette arbeidet videreføres på samme nivå som i 2004. Disse midlene overføres til fylkeskommunene som behandler søkna-

der fra kommuner om omleggingsbistand. Komiteen viser til Stiftelsen Akershus festning for kunst og kultur og de årlige sommerarrangementene på Akershus festning. Komiteen merker seg at Nordland Røde Kors krigsmuseum i Narvik foreslås støttet med 0,3 mill. kroner for deres arbeid med å formidle historien om krig og okkupasjon i byen fra 1940-45. Komiteen har for øvrig merket seg at Forsvarsbyggs utgifter til drift og vedlikehold av festningsverkene dekkes under kapitlet kulturelle og allmenntilretteleggende formål.

Komiteen viser til at Ørland Hovedflystasjon er en viktig base, ikke bare for Luftforsvaret, men for hele det norske forsvaret. Komiteen er kjent med at Luftforsvaret er en viktig arbeidsgiver på Fosen-halvøya, og at kommunene der i stor grad blir påvirket av Forsvarets aktiviteter.

Komiteen viser til at den flyaktivitet som genereres på Ørland Hovedflystasjon har et betydelig utenlandsk innslag, grunnet de gode øvingsforhold området kan oppvise. Komiteen ser utenlandsk aktivitet i området som ønskelig, og vil gjerne gi sin støtte til at relasjonene mellom flystasjonens virksomhet og det sivile samfunn på utsiden av leiren utvikles videre på en positiv måte.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, er kjent med planene om å etablere et kulturhus i Brekstad kommune. Dette initiativet støttes av flertallet, som tror et slikt kulturhus kan bidra til at ansatte og gjester på flystasjonen, samt sivilbefolkningen i området, får flere fritidstilbud i nærområdet. Flertallet håper videre at et bedret kulturtilbud kan bidra til stabilt gode relasjoner mellom sivile og militære, samt kunne bidra til flere alternative arbeidsplasser i området.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti er opptatt av at det gjennom ulike former for samarbeid utvikles gode relasjoner mellom Forsvarets virksomhet og det sivile samfunn. Disse medlemmer er kjent med at kommunen ønsker å etablere et kulturhus på Brekstad. Disse medlemmer ber om at Forsvarets behov (innenfor velferdstilbud mv.) vurderes og om det kan være i Forsvarets interesse å inngå et nærmere samarbeid med kommunen om dette prosjektet.

Post 72

Komiteen etterlyser den bebudede stortingsmeldingen om nasjonale festningsverk fra Moderniseringsdepartementet. Komiteen viser til at Regjeringen har igangsatt arbeid med en helhetlig gjennomgang og vurdering av statens samlede bygge- og eiendomsforvaltning.

Komiteen viser til at ivaretagelsen av statens kulturhistoriske eiendommer, herunder nasjonale festningsverk og spørsmål om eventuell egen organisering av kulturhistoriske eiendommer, vil bli vurdert i denne gjennomgangen.

Komiteen finner det naturlig at stortingsmeldingen om hvordan det offentlige skal ta ansvar for nasjonale festningsverk som ikke lenger er i militær tjeneste, skal fremmes og behandles innenfor rammene av det nåværende storting. Komiteen vil vise til Innst. S. nr. 314 (2000-2001), jf. Dokument nr. 8:52 (2000-2001), og merknader i flere innstillinger fra forsvarskomiteen i ettertid, senest i Innst. S. nr. 234 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004).

Kap. 4799 Militære båter

Inntekter:	Kroner
Saldert budsjett 2004	1 000 000
Forslag St.prp. nr. 1 (2004-2005)	1 000 000

Komiteen viser til proposisjonen og har ingen andre merknader.

8. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2005 kan etablere Vest-Finnmark Heimevernsdistrikt 17 med distriktsstab på Porsangermoen.

9. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og det som står foran, og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Rammeområde 8 (Forsvar)

I

På statsbudsjettet for 2005 bevilges under:

Kap.	Post	Formål:	Kroner	Kroner
Utgifter:				
42		Forsvarets ombudsmannsnemnd		
	1	Driftsutgifter	4 000 000	
451		Samfunnssikkerhet og beredskap (jf. kap. 3451)		
	1	Driftsutgifter	489 540 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	2 094 000	
	22	Flyttekostnader, <i>kan overføres</i>	20 027 000	
	70	Overføringer til private	4 863 000	
1700		Forsvarsdepartementet (jf. kap. 4700)		
	1	Driftsutgifter	280 473 000	
	73	Forskning og utvikling, <i>kan overføres</i>	7 638 000	

Forslag fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet:

Forslag 2

Kap. 1710 Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg post 47 endres ved at 40 mill. kroner overføres for ferdigstillelse av verksted i Rena Leir, samtidig som overføringen til Regionfelt Østlandet reduseres med 40 mill. kroner.

Forslag fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet:

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringen utrede mulighetene for delt innkjøp av nye kampfly, og at Regjeringen utreder konsekvensene ved split-buy-forhold til de nå aktuelle leverandører av nye kampfly.

Forslag fra Arbeiderpartiet:

Forslag 4

Kap. 1719 post 1 Driftsutgifter, sluttvederlag økes med kr 16 000 000 fra kr 79 000 000 til kr 95 000 000

Kap. 1720 post 1 Driftsutgifter reduseres med kr 16 000 000 fra kr 1 278 558 000 til kr 1 262 558 000

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet:

Forslag 5

Utbyggingen av Regionfelt Østlandet termineres. Stortinget ber Regjeringen om å utrede alternative løsninger innenfor eksisterende felt, herunder samarbeid med Sverige, og fremme saken for Stortinget på egnet måte.

Kap.	Post	Formål:	Kroner	Kroner
1710		Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg (jf. kap. 4710)		
	24	Driftsresultat	-489 000 000	
	47	Nybygg og nyanlegg, <i>kan overføres</i>	1 359 000 000	
1719		Fellesutgifter og tilskudd til foretak under Forsvarsdepartementet		
	1	Driftsutgifter	400 743 000	
	43	Til disposisjon for Forsvarsdepartementet	20 000 000	
	51	Tilskudd til Forsvarets forskningsinstitutt	151 749 000	
	71	Overføringer til andre, <i>kan overføres</i>	52 703 000	
	78	Norges tilskudd til NATOs driftsbudsjett, <i>kan overføres</i>	160 000 000	
1720		Felles ledelse og kommandoapparat (jf. kap. 4720)		
	1	Driftsutgifter	1 278 558 000	
1723		Nasjonal sikkerhetsmyndighet (jf. kap. 4723)		
	1	Driftsutgifter	95 970 000	
1725		Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarsstaben (jf. kap. 4725)		
	1	Driftsutgifter	2 666 652 000	
	50	Overføring Statens Pensjonskasse, <i>kan overføres</i>	130 871 000	
	70	Renter låneordning, <i>kan overføres</i>	9 127 000	
1731		Hæren (jf. kap. 4731)		
	1	Driftsutgifter	3 923 633 000	
1732		Sjøforsvaret (jf. kap. 4732)		
	1	Driftsutgifter	2 855 369 000	
1733		Luftforsvaret (jf. kap. 4733)		
	1	Driftsutgifter	3 635 846 000	
1734		Heimevernet (jf. kap. 4734)		
	1	Driftsutgifter	1 108 454 000	
1735		Etterretningstjenesten		
	21	Spesielle driftsutgifter	691 845 000	
1740		Forsvarets logistikkorganisasjon (jf. kap. 4740)		
	1	Driftsutgifter	1 602 581 000	
1760		Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg (jf. kap. 4760)		
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 1760 post 45</i>	819 410 000	
	44	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, nasjonalfinansiert andel, <i>kan overføres</i>	104 728 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	7 435 000 000	
	48	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, fellesfinansiert andel, <i>kan overføres</i>	181 828 000	
	75	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, Norges tilskudd til NATOs investeringsprogram for sikkerhet, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1760 post 44</i>	133 173 000	
1790		Kystvakten (jf. kap. 4790)		
	1	Driftsutgifter	738 499 000	

Kap.	Post	Formål:	Kroner	Kroner
1791		Redningshelikoptertjenesten (jf. kap. 4791)		
	1	Driftsutgifter	33 803 000	
1792		Norske styrker i utlandet (jf. kap. 4792)		
	1	Driftsutgifter	800 000 000	
1795		Kulturelle og allmenntilgittige formål (jf. kap. 4795)		
	1	Driftsutgifter	154 583 000	
	60	Tilskudd til kommuner, <i>kan overføres</i>	29 500 000	
	72	Overføringer til andre	36 207 000	
		Totale utgifter		30 919 467 000
Inntekter:				
3451		Samfunnssikkerhet og beredskap (jf. kap. 451)		
	1	Gebyrer	93 672 000	
	3	Diverse inntekter	31 797 000	
4710		Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg (jf. kap. 1710)		
	47	Salg av eiendom	402 605 000	
4720		Felles ledelse og kommandoapparat (jf. kap. 1720)		
	1	Driftsinntekter	32 464 000	
4723		Nasjonale sikkerhetsmyndighet (jf. kap. 1723)		
	1	Driftsinntekter	303 000	
4725		Fellesinstitusjoner og -inntekter under Forsvarsstaben (jf. kap. 1725)		
	1	Driftsinntekter	87 701 000	
	70	Renter låneordning	2 097 000	
4731		Hæren (jf. kap. 1731)		
	1	Driftsinntekter	40 792 000	
4732		Sjøforsvaret (jf. kap. 1732)		
	1	Driftsinntekter	16 215 000	
4733		Luftforsvaret (jf. kap. 1733)		
	1	Driftsinntekter	56 161 000	
4734		Heimevernet (jf. kap. 1734)		
	1	Driftsinntekter	2 703 000	
4740		Forsvarets logistikkorganisasjon (jf. kap. 1740)		
	1	Driftsinntekter	117 082 000	
4760		Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg (jf. kap. 1760)		
	48	Fellesfinansierte bygge- og anleggssinntekter	204 340 000	
4790		Kystvakten (jf. kap. 1790)		
	1	Driftsinntekter	359 000	
4795		Kulturelle og allmenntilgittige formål (jf. kap. 1795)		
	1	Driftsinntekter	746 000	
4799		Militære bøter		
	80	Militære bøter	1 000 000	
		Totale inntekter		1 090 037 000

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Justis- og politidepartementet i 2005 kan:

1. overskride bevilgningen under kap. 451 post 1 mot tilsvarende merinntekt under kap. 3451 postene 3 og 6.
2. overskride bevilgningen under kap. 451 Samfunnssikkerhet og beredskap, post 1 Driftsutgifter, med inntill 75 pst. av inntekter ved salg av sivilforsvarsanlegg. Inntekter inntektsføres under kap. 3451 Samfunnssikkerhet og beredskap, post 40 Salg av eiendom mv.

III

Nettobudsjettering

Stortinget samtykker i at Justis- og politidepartementet i 2005 kan trekke salgsmkostninger ved salg av faste eiendommer fra salgsmkostninger før det overskytende inntektsføres under kap. 3451 Samfunnssikkerhet og beredskap, post 40 Salg av eiendom mv.

IV

Avhending av sivilforsvarsanlegg

Stortinget samtykker i at Justis- og politidepartementet i 2005 kan:

1. avhende fast eiendom uansett verdi til markedspris. Når det eventuelt er avklart at ingen statlige virksomheter ønsker å overta en eiendom, skal den berørte fylkeskommune og berørte kommuner gis anledning til å kjøpe eiendommen til markedspris dersom den er aktuell for friluftsgo- og/eller kulturformål, før eiendommen eventuelt legges ut for salg i markedet.
2. avhende fast eiendom til en verdi av inntil 100 000 kroner til underpris eller vederlagsfritt når særlige grunner foreligger.

V

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet for 2005 kan benytte alle merinntekter til å overskride enhver utgiftsbetaling under Forsvarsdepartementet, med følgende unntak:

1. Inntekter fra militære bøter kan ikke benyttes som grunnlag for overskridelse.
2. Inntekter ved salg av større materiell kan benyttes med inntil 75 pst. til overskridelse av bevilgningen under kap. 1760 Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold.

VI

Bestillingsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2005 kan:

1. foreta bestillinger utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1725		Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarsstaben	
	1	Driftsutgifter	50 mill. kroner
1731		Hæren	
	1	Driftsutgifter	900 mill. kroner
1732		Sjøforsvaret	
	1	Driftsutgifter	800 mill. kroner
1733		Luftforsvaret	
	1	Driftsutgifter	1 600 mill. kroner
1760		Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg	
	1	Driftsutgifter	125 mill. kroner
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	22 800 mill. kroner
1790		Kystvakten	
	1	Driftsutgifter	46 mill. kroner
1791		Redningshelikoptertjenesten	
	1	Driftsutgifter	90 mill. kroner

2. gi Forsvarets forskningsinstitutt fullmakt til å ha økonomiske forpliktelser på inntil 50 mill. kroner utover det som dekkes av egne avsetninger.

VII

Tilsagnsfullmakt

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2005 kan gi tilsagn om økonomisk støtte utover bevilgningen, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1700		Forsvarsdepartementet	
	73	Forskning og utvikling	5 mill. kroner

VIII

Nettbudsjettering av salgskostnader

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2005 kan trekke salgskostnader ved salg av materiell og fast eiendom fra salgsinntekter før det overskytende inntektsføres under kap. 4760 Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg, post 45 Store nyan-skaffelser og vedlikehold og kap. 4710 Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg, post 47 Salg av eiendom.

IX

Organisasjon og verneplikt

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2005 kan:

1. fastsette Forsvarets organisasjon slik det går frem av Budsjett-innst. S. nr. 7 (2004-2005), jf. St.prp. nr. 1 (2004-2005),
2. fastsette lengden på førstegangstjenesten, repetisjonstjenesten og heimevernstjenesten slik det går frem av Budsjett-innst. S. nr. 7 (2004-2005), jf. St.prp. nr. 1 (2004-2005),
3. gi øvrige bestemmelser slik det går frem av Budsjett-innst. S. nr. 7 (2004-2005), jf. St.prp. nr. 1 (2004-2005),
4. verve personell innenfor rammen av de foreslåtte bevilgninger i Budsjett-innst. S. nr. 7 (2004-2005), jf. St.prp. nr. 1 (2004-2005),
5. etablere Vest-Finnmark Heimevernsdistrikt 17 med distriktsstab i Alta.

X

Investeringsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2005 kan:

1. starte opp nye investeringsprosjekter, herunder større bygg- og eiendomsprosjekter, som presentert under Nye prosjekter i St.prp. nr. 1 (2004-2005), innenfor de kostnadsrammer som er anført i Budsjett-innst. S. nr. 7 (2004-2005),
2. endre tidligere godkjente prosjekter som anført i Budsjett-innst. S. nr. 7 (2004-2005),

3. starte opp og gjennomføre materiellinvesteringer av lavere kategori, samt byggeprosjekter med en nasjonal andel som ikke overstiger 100 mill. kroner,
4. nytte bevilgningen på den enkelte investeringspost, hhv. post 44, 45, 47 og 48 fritt mellom bygg- og eiendoms-kategorier, anskaffelser og prosjekter som presentert i St.prp. nr. 1 (2004-2005),
5. gjennomføre konsept- og definisjonsfasen av planlagte materiellanskaffelser,
6. igangsette prosjektering av byggeprosjekter med en samlet utgift tilsvarende 5 pst. av bevilgningen på de respektive poster.

XI

Fullmakter vedrørende fast eiendom

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2005 kan:

1. avhende fast eiendom uansett verdi til markedspris. Når det eventuelt er avklart at ingen statlige virksomheter ønsker å overta en eiendom, skal den berørte fylkeskommune og berørte kommuner gis anledning til å kjøpe eiendommen til markedspris dersom den er aktuell for friluft- og/eller kulturformål, før eiendommen eventuelt legges ut for salg i markedet.
2. avhende fast eiendom til en verdi av inntil 100 000 kroner til underpris eller vederlagsfritt når særlige grunner foreligger.

XII

Diverse fullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2005 kan:

1. utbetale erstatning etter yrkesskadeforsikringsloven til person skadet i strikkhoppulykke den 23. september 2001.
2. fastsette en ordning med erstatning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner mv.

Oslo, i forsvarskomiteen, den 26. november 2004

Marit Nybakk

leder og ordf. for kap. 42, 1700-4700,
1723-4723, 1735

Marit Arnstad

ordf. for kap. 1790-4790

Kjetil Bjørklund

ordf. for kap. 1791-4791, 1795-4795

Per Roar Bredvold

ordf. for kap. 1734-4734

Gunnar Halvorsen

ordf. for kap. 1720-4720, 1792-4792

Bjørn Hernæs

ordf. for kap. 1719,
1760-4760

Åge Konradsen

ordf. for kap. 1731-4731,
1740-4740

Rita Tveiten

ordf. for kap. 1732-4732

Per Ove Width

ordf. for kap. 1725-4725, 1733-4733

Åse Wisløff Nilssen

ordf. for kap. 451-3451, 1710-4710,
4799

